

TANK POWER VOL. XXVIII

252

Bronco5

Tiger w akcji

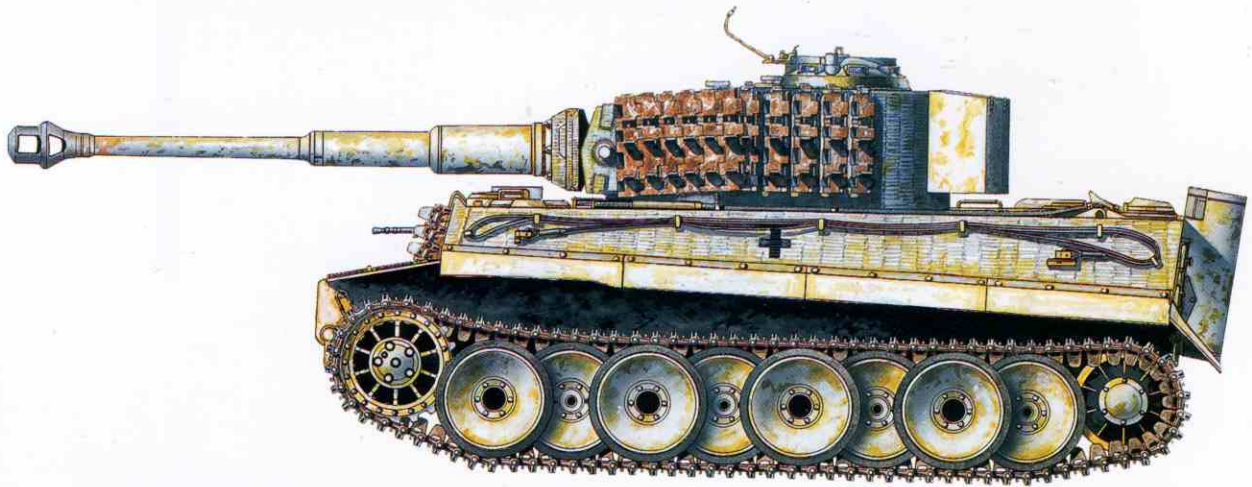
1944

Wydawnictwo
Militaria

English text

A. W. K. 06.14

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 510. Batalionu Czołgów Ciężkich, Kurlandia, grudzień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 510th schwere Heeres Panzer Abteilung, Courland, December 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 3. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, lato 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 3rd Company 502th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Summer 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 509. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, lipiec 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 509th schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, July 1944.

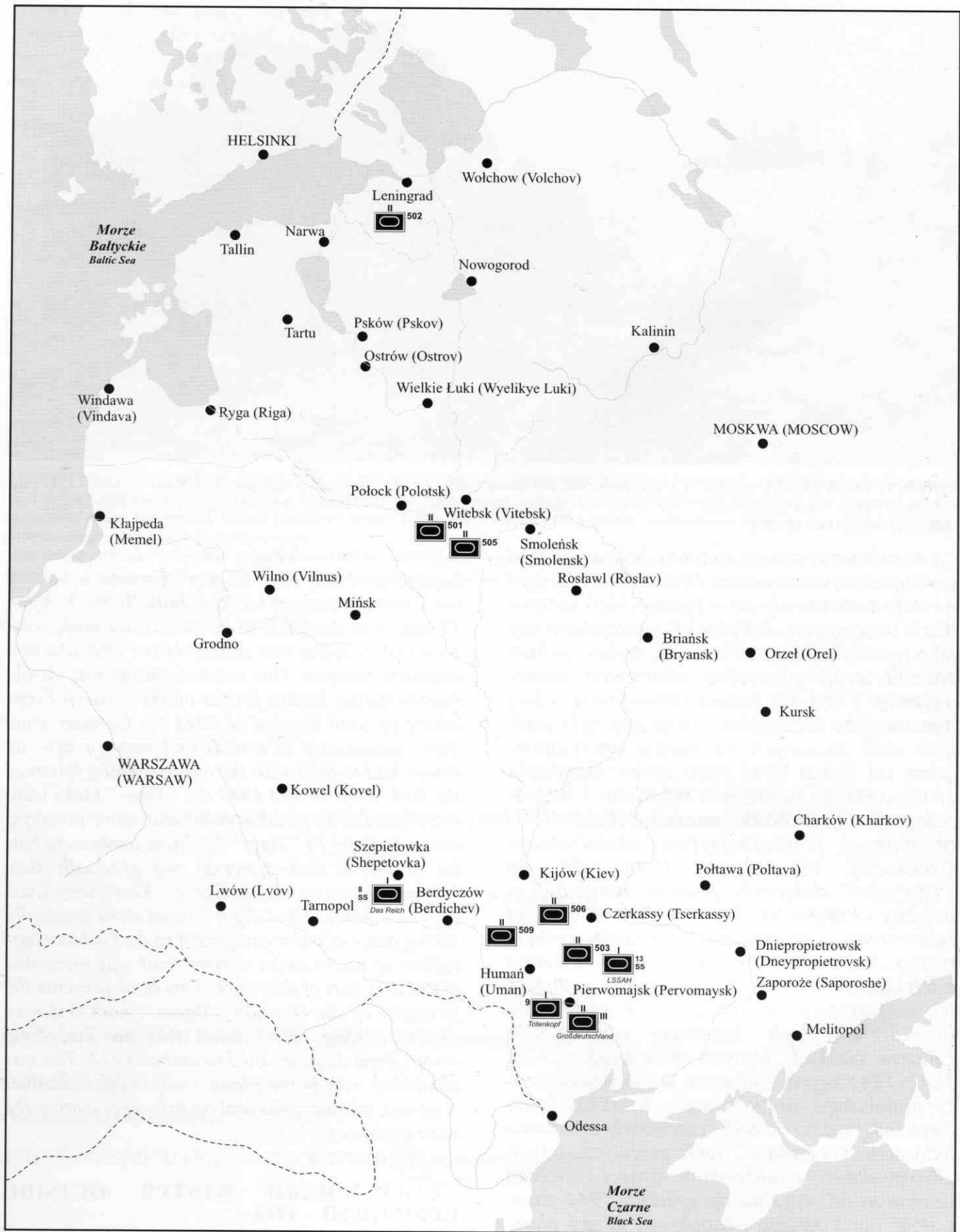
PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „312” z 3. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich wspiera atak piechoty, front wschodni 1944 rok.
 PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank coded “312” of the 3rd Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung supporting an infantry attack on Eastern Front in 1944. [CAW]

Od momentu swego debiutu bojowego pod Leningradem we wrześniu 1942 roku „Tygrysy” na stałe zadomowiły się w niemieckich jednostkach pancernych. PzKpfw VI, zaprojektowany jako typowy czołg przełamania, szybko jednak zmienił swoje pierwotne ofensywne przeznaczenie i stał się bronią defensywną. Owa metamorfoza szczególnie widoczna była podczas walk toczonych na froncie wschodnim, gdzie od końca 1943 roku armia niemiecka znajdowała się w ciągłym odwrocie i niejednokrotnie jej jednostki musiały toczyć walki obronne z przeważającymi siłami Armii Czerwonej. W połowie 1944 roku do „Tygrysów” dołączyły jeszcze potężniejsze pojazdy – PzKpfw VI „Tiger” II. Znacznie silniej opancerzone i wyposażone z czasem zyskały miano „Królewskich Tygrysów”. Walki toczone z ich udziałem wykazały, że w pełni zasłużyły na swą nazwę. W pojazdy te stopniowo przezbrajane były bataliony niemieckich czołgów ciężkich, których szlak bojowy z lat 1942–1943 zaprezentowano w pierwszej części niniejszego opracowania. Książka, którą Czytelnik dostaje do ręki przedstawia zmagania jednostek „Tygrysów”, tych zwykłych i tych „Królewskich”, z oddziałami Armii Czerwonej w okresie od stycznia do grudnia 1944 roku. Całość opracowania uzupełniają liczne plany bitew, schematy organizacyjne jednostek oraz zdjęcia i plansze barwne prezentujące używany przez nie sprzęt.

Since their debut outside Leningrad in September 1942, The “Tigers” became a part of the German armoured forces. Initially the PzKpfw VI tank was designed to be an assault tank, soon however, its status was changed from offensive to a defensive weapon. This metamorphosis was visible mainly during battles fought on the Eastern Front where up until the end of 1943 the German army was continuously in retreat and many a time its troops had to fight with the overwhelming forces of the Red Army. In mid 1944 the “Tiger” tanks were accompanied by even greater and more powerful tanks, PzKpfw VI “Tiger” II. These tanks were better armoured and equipped and gradually they became known as “King Tigers”. They soon lived up to the name. The “Tiger” tanks were gradually taking place of older equipment in the German battalions of heavy tanks combat trail was presented in the first part of this work. This book presents the struggles of the German “Tigers”, both ordinary and the “King Tiger” ones, with the Red Army troops from January till December 1944. The text combined with battle plans, troops organizational schemas, photographs and boards representing the used equipment.

COLD, HARD WINTER OUTSIDE LENINGRAD – 1944

Unlike the dynamic campaign that took place in the grasslands of Ukraine at the end of 1943 and at the beginning of 1944, the north part of the Eastern Front, with its centre in the city of

Jednostki czołgów ciężkich PzKpfw VI „Tiger” na froncie wschodnim – 1 stycznia 1944 roku.
PzKpfw VI “Tiger” heavy tank units on Eastern Front – January 1, 1944.

CIĘŻKA ZIMA POD LENINGRADEM – 1944

W przeciwieństwie do dynamicznej kampanii, która w końcu 1943 i na początku 1944 roku toczyła się na stepach Ukrainy, północny odcinek frontu wschodniego, którego centrum stanowił obleżony Leningrad, był stosunkowo stabilny. Walczące armie tkwiły w miejscu od dwóch lat i żadna nie mogła przejąć inicjatywy. Działania wojenne prowadzono tu tak, jak za czasów pierwszej wojny światowej, w oparciu o rozbudowane systemy fortyfikacji i okopów. Gęste, podmokłe lasy uniemożliwiały prowadzenie dużych operacji z udziałem wojsk pancernych i zmechanizowanych. Doświadczali tego m.in. czołgiści 502. Batalionu Czołgów Ciężkich (502. *schwere Heeres Panzer Abteilung*) majora Wilhelma Jähde, którzy od września 1942 roku, od czasu swego debiutu bojowego, nadal trwali na pozycjach pod „kolebką rewolucji”.

W miarę upływu czasu okazało się, że Niemcy mają coraz większe problemy z utrzymaniem nadmiernie rozciągniętej linii frontu i dlatego też, już w grudniu 1943 roku, dowódca Grupy Armii „Północ”, marszałek Georg von Kühler, zaproponował, że wycofa podległe mu wojska na położoną 240 kilometrów na zachód od Leningradu tzw. *Pozycję „Panther”*. Owa umocniona linia obronna, ciągnąca się od wybrzeża Zatoki Fińskiej w rejonie Hungerburga do Narwy i dalej w kierunku południowo-zachodnim, stanowiła fragment budowanego od pewnego czasu *Wału Wschodniego*. Hitler oczywiście nie zgodził się na proponowany odwrót. Na jego rozkaz wojska Kühlera miały pozostać na zajmowanych pozycjach. W ten sposób *Führer* popełnił, nie pierwszy już, poważny błąd narażając Grupę Armii „Północ” na duże niebezpieczeństwo, bowiem stojące na północ i południe od niej wojska Frontu Leningradzkiego i Frontu Wołchowskiego otrzymały bardzo poważne wzmocnienia i przygotowywały się do generalnej ofensywy. Co więcej, Niemcy źle zinterpretowali niezwykłą aktywność sowieckiej floty, której okręty cały czas kursowały pomiędzy trzymanym od września 1941 roku przyczółkiem pod Oranienbaumem a Leningradem. Sztab Kühlera był przekonany, że sowieckie okręty przewożą zaopatrzenie oblężonym oddziałom, a tym czasem na ich pokładach znajdowały się oddziały przeznaczone do wzmocnienia nowej potężnej siły ofensywnej – 2. Armii Uderzeniowej. Uzyskawszy w ten sposób trzykrotną przewagę w ludziach i artylerii oraz sześciokrotną w czołgach i samolotach, dowódcy Frontów Leningradzkiego i Wołchowskiego, generałowie Goworow i Miereckow, postanowili rozzerwać blokadę Leningradu w podwójnym, gigantycznym, uderzeniu. Sowiecki plan przewidywał, że 2. Armia Uderzeniowa zaatakuje Niemców z przyczółka oranienbaumskiego, a 42. Armia ze Wzgórz Pułkowskich na przedmieściach Leningradu. Obydwie armie miały połączyć się na południowo-zachód od miasta. W tym samym czasie na spotkanie nacierającym z północy wojskom Frontu Leningradzkiego miała wyruszać 59. Armia Frontu Wołchowskiego, która otrzymała zadanie przecięcia niemieckiej flanki nad jeziorem Ilmen i zdobycia Nowogorodu.

Rosjanie uderzyli 14 stycznia 1944 roku. Tego dnia nastąpiła niespodziewana odwilż, która zatrzymała na ziemi sowieckie samoloty oraz znacznie utrudniła natarcie oddziałom zmechanizowanym i pancernym. Pogoda dała się we znaki również Niemcom, których okopy wypełniły się błotem i lodowatą wodą. Pomimo niesprzyjających warunków atmosferycznych jednostki 2. Armii Uderzeniowej przerwały obronę 10. Dywizji Polowej *Luftwaffe*, po czym wdarli się na trzy kilometry w głąb niemieckich umocnień. 15 stycznia przejaśniło się i nacierające oddziały zostały wsparte przez eskadry samolotów z

Leningrad, which was under siege, was relatively stable. Both armies stood still for over two and none of them could take over the initiative. The tactics was similar to the one of World War I, based on systems of fortifications and trenches. Dense, marshy woods made it impossible for the Germans troops, especially motorized ones to prepare and commence any bigger military action. This situation was extremely difficult for 502nd *schwere Heeres Panzer Abteilung* under major Wilhelm Jähde. This formation stood in the positions outside the “Lenin’s City” which they occupied in September 1942. Germans soon came to realize that they have enormous difficulties controlling the over-stretched frontline. That is why, in December 1943 the commander of the German “Nord” Army Group, Marshal Georg von Kühler suggested withdrawing his troops to the so-called *Positions “Panther”*, 240 kilometres west of Leningrad. This reinforced defence line stretching from the Gulf of Finland in the region of Hungerburg, to Narva and beyond in the southwest direction, was a part of “Eastern Wall”. Hitler, however, did not approve of the retreat and by his order Kühler’s troops had to stay in their positions

Kühler’s soldiers remained in their positions until January 14th, when the Soviets issued a general offensive strike. Three days later the commander of the 18th Army, general Lindemann reported that the defence lines east of Oranienbaum and west of Leningrad were breaking down. On January 20, 1944 the Soviet troops took over the village of Mga south of Leningrad. In an attempt to rescue the frontlines the Germans sent the 2nd and 3rd Company of the 502nd *schwere Heeres Panzer Abteilung* to the endangered region. The first four “Tigers” from the

PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „313” z 3. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich wspiera atak piechoty, front wschodni, zima 1944 rok. PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “313” tank of the 3rd Company 502nd *schwere Heeres Panzer Abteilung* supporting an infantry attack on Eastern Front, Winter 1944. [CAW]

Żołnierze niemieccy przejeżdżają na saniach obok czołgu PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, początek 1944 roku. German troops passing near a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank of the 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front in early 1944. [CAW]

czerwonymi gwiazdami na skrzydłach i kadłubach. Na efekty nie trzeba było długo czekać. Czerwonoarmiści, ponaglani przez swych dowódców, posunęli się do przodu o dalsze 5 kilometrów. 18 stycznia generał Lindemann, dowódca niemieckiej 18. Armii, zameldował, że linie na wschód od Oranienbaumu i na zachód od Leningradu załamują się. Wieczorem w rejonie Krasnego Sioła spotkały się ze sobą awangardy 2. Armii Uderzeniowej i 42. Armii, i odcięły od reszty niemieckich sił garnizon w Nowogorodzie. Hitler kilkakrotnie odmówił odciętym żołnierzom zgody na odwrót, w końcu jednak, na skutek nalegań Kühlera, zmiękł i pozwolił wycofać się pod osłoną nocy. Po tym wydarzeniu dowódca Grupy Armii „Północ” ponownie poprosił o zezwolenie na wycofanie swych poobijanych dywizji na Pozycję „Panter”. Także i tym razem spotkał się ze stanowczą odmową Führera.

20 stycznia 1944 roku wojska sowieckie odbiły z rąk niemieckich, położoną na południowy wschód od Leningradu, miejscowość Mga. W celu ratowania rwącego się frontu w rejon toczących się walk skierowane zostały 2. i 3. kompanie 502. Batalionu Czołgów Ciężkich. Pierwsze cztery „Tygrysy” z dowodzonej przez porucznika Meyera 3. kompanii weszły do walki bezpośrednio po opuszczeniu platform kolejowych, wspierając ogniem swych dział pododdziały 9. Dywizji Polowej Luftwaffe i 422. Pułku Grenadierów ze 126. Dywizji Piechoty. Ich pomoc była jak najbardziej potrzebna, bowiem pozycje piechoty atakowane były przez grupę blisko 30 sowieckich czołgów. Gdy do „Tygrysów” Meyera dołączyły kolejne wozy Rosjan udało się odeprzeć. Ci jednak już następnego dnia podjęli kolejną próbę przebicia się na zachód na tym właśnie odcinku frontu. 21 stycznia na stworzoną naprędce Kampfgruppe „Meyer” spadło niezwykle silne uderzenie.

Lieutenant Meyer’s 3rd Company, entered the battle right after leaving the train platform, aiding the sub groups of the 9th Luftwaffe Field Division and the 126th Infantry Division with the fire of their guns. Their help came right in time because the positions of the infantry were under attack of over 30 Soviet tanks. When Meyer tanks were accompanied by yet another group of German combat vehicles the combined German forces managed to push the Soviets away from the infantry’s positions. The Soviets however were not discouraged by this failure and already the next day they issued an attempt of breaking through to the west side of this part of the frontline. On January 21, the Soviets issued a mighty stroke aimed at at the newly created Kampfgruppe “Meyer”. The tanks and soldiers did what was in their power to stop the attack but they failed. Part of the group was cut off from the rest of the German forces and gradually finished off by the Soviet AT guns. All in all, despite destroying 8 Soviet tanks and 6 AT guns, the 3rd company suffered an ignominious defeat, losing 11 “Tigers” and the commander of the company who committed suicide from fear of being taken to Soviet captivity.

On January 22, the 502nd Battalion allied with the 2nd Battalion of the 377th Grenadier Regiment from the 225th Infantry Division and 240th Panzerjäger Kompanie settled in the defence positions in the Wochonovo and Syakelev region. Despite losing 11 “Tigers” the previous day, the situation of the battalion was not all that bad. The formation received 14 brand-new tanks and later the same day threw 41 combat vehicles ready to fight. In the course of the next two days, German soldiers avenged the death of their brothers in arms. On January 23, the sheels fired from the 88-millimetre cannons of PzKpfw VI destroyed 15 Soviet tanks. The battalion achieved even greater

Załogi „Tygrysów” dwoiły się i troiły, aby zahamować zwycięski pochód czerwoarmistów. Nie były w stanie. Część zwozła została odcięta od reszty sił niemieckich i stopniowo wybita przez sowieckie działa przeciwpancerne. Ogółem 3. kompania, mimo zniszczenia 8 sowieckich czołgów i 6 dział przeciwpancernych, poniosła sromotną klęskę bowiem straciła aż 11 „Tygrysów”, a jej dowódca popełnił samobójstwo, aby nie dostać się do sowieckiej niewoli.

22 stycznia 502. batalion wraz z 2. batalionem grenadierów z 377. Pułku Piechoty 225. Dywizji i 240. Kompanią Niszczycieli Czołgów zajął pozycje obronne w okolicy Wochonowa i Siakelawa. Mimo straty poprzedniego dnia aż 11 „Tygrysów” sytuacja batalionu nie przedstawiała się źle. Jednostka otrzymała 14 nowych czołgów i tego dnia mogła wystawić do walki aż 41 wozów. W ciągu dwóch dni ich załogi pomściły śmierć swych towarzyszy broni. 23 stycznia pociski wystrzelone z 88-milimetrowych armat **PzKpfw VI** rozbiły 15 sowieckich czołgów. Jeszcze lepszy wynik osiągnął batalion 25 stycznia. Wtedy to wyłoniona z jego struktur i przydzielona do 126. Dywizji Piechoty *Kampfgruppe „Strauß”*, w starciu pancernym koło Wołkowicy, zniszczyła aż 41 pojazdów pancernych wroga. 26 stycznia 502. batalion został włączony w skład III. Korpusu Pancernego SS (germańskiego) *SS-Obergruppenführera* Felixa Steinera. Tego dnia pod Wołosowem „Tygrysy” z 2. kompanii, które osłaniały odwrót wojsk niemieckich, zniszczyły 8 czołgów wroga. 27 stycznia, także pod Wołosowem, blisko 30 czołgów wroga otoczyło samotnego „Tygrysa” plutonowego Hermanna. Ten podjął nierówny pojedynek i rozbił 7 nieprzyjacielskich maszyn. Kolejnych 8 zniszczyli jego koledzy z 2. kompanii, których na pomoc wezwał radiotelegrafista otoczonego czołgu. 31 stycznia większa część batalionu rozpoczęła kolejną odwrót w stronę

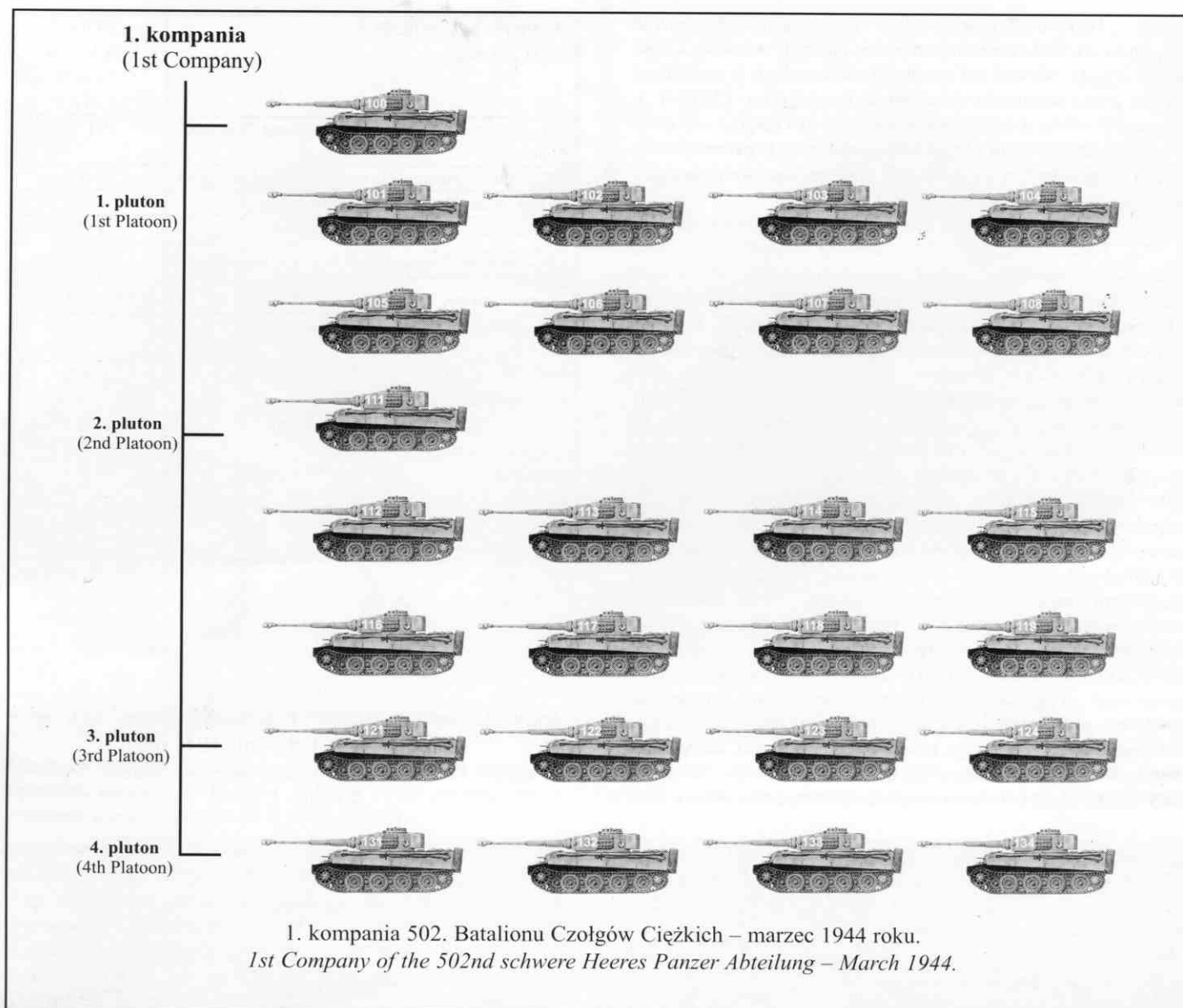
JEDNOSTKA, MIEJSCE <i>UNIT, PLACE</i>	CZOŁGI SPRAWNE TANKS <i>OPERATIONAL</i>
501. schwere Heeres Panzer Abteilung, Witebsk (Vitebsk),	39 (17)
502. schwere Heeres Panzer Abteilung Leningrad	36 (17)
503. schwere Heeres Panzer Abteilung	? (1)
505. schwere Heeres Panzer Abteilung, Matrasy (Matrasy)	21 (10)
506. schwere Heeres Panzer Abteilung, Oratów(Oratov)	26 (18)
509. schwere Heeres Panzer Abteilung, Januszpol (Janushpol)	31 (15)
13. SS-Kompanie 1. SS-Panzer Regiment, Żytomierz (Shitomir)	13 (?)
8. SS-Kompanie 2. SS-Panzer Regiment, Szepietowka (Schepetowka)	0
9. SS-Kompanie 3. SS-Panzer Regiment, Dolinska (Dolynska)	2
III. Abteilung Panzer Regiment „Großdeutschland“, Wysokij (Vyssokiy)	13 (9)

Jednostki czołgów ciężkich PzKpfw VI „Tiger” na froncie wschodnim – 1 stycznia 1944 roku.

PzKpfw VI “Tiger” heavy tank units on Eastern Front – January 1, 1944.

Zamaskowany czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „101” dowódcy 1. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, zima 1944 roku. *Camouflaged PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “101” tank belonged to the CO of the 1st Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Winter 1944. [CAW]*

Narwy, gdzie Niemcy chcieli zatrzymać sowiecką ofensywę. Pod Wołosowem pozostały jedynie cztery „Tygrysy” pod dowództwem porucznika Otto Carius. Miały one wesprzeć *Kampfgruppe* „Wengler”, której zadaniem było utrzymanie miasta do czasu wycofania się reszty wojsk niemieckich. Grupa, złożona głównie z elementów 11. Ochotniczej Dywizji Grenadierów Pancernych SS „Nordland”, wypełniła postawione przed nią zadanie i na początku lutego „Tygrysy” Carius dołączyły do swojej macierzystej kompanii.

„KOCIOŁ” POD CZERKASSAMI I KOR-SUNIEM

Tymczasem, 25 stycznia 1. Front Ukraiński generała Iwana Koniewa zaatakował niemieckie linie na północ od Kirowogradu. Atak przeprowadzony został w 20-kilometrowym sektorze, w którym niemiecka 8. Armia generała Otto Wöhlera miała tylko jednego piechura na 15 metrów frontu. Następnego ranka 4. Armia Gwardii, wspierana przez 5. Armię Pancerną Gwardii uderzyła w kierunku północnym i rzuciła w powstały wyłom dwanaście dywizji. „Bez jakiegokolwiek zwracania uwagi na straty – w najprawdziwszym sensie tych słów – w godzinach południowych czerwone masy sływały na zachód, obok strzelających ze wszystkich luf niemieckich czołgów (...).

result on January 25, 1944, when a newly organised formation *Kampfgruppe* „Strauß” created from the part of the battalion and assigned to 126th Infantry Division destroyed 41 Soviet armoured fighting vehicles in a scuffle near Wolkovica village. On January 26, the 502nd Battalion was included in the forces of the IIIrd SS-Panzer Korps under the command of SS-Obergruppenführer Felix Steiner. That day the “Tigers” of the 2nd Company, which were covering the retreat of the German troops near Wołossovo, destroyed 8 enemy tanks. On January 27th also near Wołossovo, around 30 enemy tanks surrounded.

Hermann’s “Tiger” tank. Its crew decided to engage in this uneven fight and destroyed 7 enemy tanks and the rest of the Soviet tanks was eliminated by the troops of the 2nd Company which received the tank’s distress call. On January 31, the larger part of the battalion began retreat to Narva where the Germans wanted to halt the Soviet offensive. The Germans left 4 “Tigers” near Wołossovo. The squad under the command of Lieutenant Otto Carius was left there as a support for *Kampfgruppe* “Wengler”, whose job was to defend the city until all German forces were withdrawn. This group constituted main of the soldiers of the 11th SS-Freiwilligen Panzergrenadier Division “Nordland”. The group completed the given task and at the beginning of February the “Tigers” joined their company.

Tama została przerwana i wielkie masy wód zwały się na równinę, obok naszych czołgów, które, otoczone przez nielicznych grenadierów, wystawały z topieli jak skały” – wspominał generał von Vormann, dowódca niemieckiego XXXVII. Korpusu Pancernego. W ciągu trzech dni jedenaście niemieckich dywizji, mniej lub bardziej kompletnych zostało okrążonych w rejonie Czerkassów i Korsunia. W „kotle” znalazły się dwa korpusy – XI. generała Stemmermanna i XXXIII. generała Lieba. W sumie było to około 60 tysięcy żołnierzy, a wraz z nimi 1600 dział, 230 czołgów i dział samobieżnych. Przez pierwsze dwa tygodnie oblężenia wojska te były zaopatrywane z powietrza. Wkrótce w wyniku nagłej odwilży lotniska, z których korzystała *Luftwaffe*, zarówno w „kotle”, jak i na jego zewnątrz, zamieniły się w grząskie bagna.

Pasy startowe nie nadawały się do użytku i „most powietrzny” praktycznie przestał funkcjonować. W przypadku Czerkasów i Korsunia Hitler nie chciał powtórzyć błędu, jaki popełnił onegdaj w Stalingradzie, zbyt długo zwlekając z odsieczą. Natychmiast po tym jak obydwie korpusy zostały odcięte od sił głównych, *Führer* wydał marszałkowi von Mansteinowi, dowódcy Grupy Armii „Południe”, rozkaz ściągnięcia w rejon „kotła” silnych związków pancernych, ujętych organizacyjnie w ramy III. i XXXVII. Korpusów Pancernych, z generałami Breithem i von Vormannem na czele, z zadaniem odblokowania okrążonych wojsk.

Stworzony naprędce przez von Mansteina plan odsieczy był śmiały i odważny. Manstein nie tylko chciał rozbić sowieckie jednostki okrążające „kocioł”, ale także, za pomocą kleszczowego ataku, zniszczyć nieprzyjaciela, który się włamał w obronę wojsk niemieckich. Sowieckie wojska miały być zatrzymane uderzeniem pancernym na północ od Zwenyhorodki. Atak miały przeprowadzić wyróżniające się oddziały, formacje

THE TSERKASSY AND KORSUN POCKET

On January 25, 1944 the 1st Ukrainian Front led by *General* Ivan Koniev attacked German defence lines north of Kirovograd. In three days 11 German divisions were surrounded in the Tserkassy and Korsun region. Two German units were trapped in this “pocket” – the XIth Corps of *General* Stemmermann and the IIIth Corps of *General* Lieb. Both corps amounted for 60 000 soldiers, 1600 guns, 230 tanks and AT guns. In the case of Tserkassy and Korsun Hitler did not want to repeat the error he had made outside Stalingrad when he waited too long with the relief action and sent it when it was too late. That is way immediately after receiving the report about the siege of the corpses, the *Führer* ordered *Marshal* von Manstein, the commander of the Army Group “South”, to engage armour forces grouped in IIIrd Corps and XXXVIIth Corps under the command of *Generals* Breith and von Vormann and send them in the region with the mission of clearing the path for the trapped corpses.

Von Manstein’s plan was very bold. It assumed not only crashing Soviet troops surrounding the “pocket”, but also to completely eliminate the Soviet troops by clamping them and gradually finish them off. The armoured strike was supposed to halt the Soviets north of Zvenyhorodka. The attack was to be executed by experienced, well-trained troops, such as: the 1st, 11th, 16th and 17th *Panzer Divisions* with the help of the 1st *SS-Panzer Division* “*Leibstandarte SS Adolf Hitler*” under *SS-Brigadeführer* Theodor Wisch. These troops had the latest equipment at their disposal, “*Tiger*” tanks among others. In the Wisch’s division they were in the 13th Company of the 1st *SS-Panzer Regiment*. The command over the company was given to *SS-Obersturmführer* Wendorf. Just before the attack the

Zaladunek amunicji do czołgu PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „11” z 1. kompanii 506. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, styczeń 1944 roku. Crew loading ammo into a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank coded “11” of the 1st Company of the 506th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, January 1944. [CAW]

Grupa czołgów PzKpfw V Ausf. A „Panther” i czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z Pułku Czołgów Ciężkich „Bäke”, front wschodni, styczeń 1944 roku. A group of PzKpfw V Ausf. A „Panther” tanks and a sole PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E tank of the Schwere Panzer Regiment „Bäke”, Eastern Front, January 1944. [CAW]

uzbrojone w najnowszy sprzęt i z dużym doświadczeniem bojowym, m.in. 1., 11., 16. i 17. Dywizja Pancerna oraz 1. Dywizja Pancerna SS „Leibstandarte SS Adolf Hitler” dowodzona przez SS-Brigadeführera Theodora Wischa. W jednostkach tych nie zabrakło sprawdzonych już w walkach „Tygrysów”. W dywizji „Leibstandarte SS Adolf Hitler” znajdowały się one w uzbrojeniu 13. kompanii 1. Pułku Pancernego SS. W skład 11. Dywizji Pancerniej przed natarciem włączono, przerzuconą z południowego odcinka frontu, 11. kompanię „Tygrysów” z III. Batalionu Pułku Pancernego „Großdeutschland”. Najważniejsze zadanie spośród wszystkich formacji dysponujących PzKpfw VI miał realizować ciężki pułk czołgów, doktora stomatologii, podpułkownika Franza Bäkego. Jednostka ta została sformowana w końcu stycznia 1944 roku. Początkowo Bäke miał pod swoją komendą, liczący 46 wozów, batalion „Panther” z 11. Pułku Pancernego 6. Dywizji Pancerniej oraz dywizjon artylerii, batalion saperów i batalion piechoty górskiej. 1 lutego 1944 roku w skład pułku został włączony 503. Batalion Czołgów Ciężkich kapitana Grafa von Kagenecka. „Tigery” 503. batalionu dołączyły do sił głównych podpułkownika Bäkego dzień później, po blisko miesięcznym okresie walk, które toczyły z Rosjanami w rejonie miejscowości Oratów i Bałananowka.

Czołgiści 503. batalionu otrzymali dzień na przygotowanie pojazdów do walki. Jeszcze 1 lutego wydawało się, że pogoda im sprzyja. Na Ukrainie panowała głęboka zima z 15-stopniowym mrozem i 60-centymetrowym śniegiem. Dzień później jednak aura zmieniła się – ciepły wiatr przyniósł roztopę. Wszystko to sprawiło, że gdy 4 lutego III. Korpus generała Breitha przystąpił do realizacji operacji zakodowanej kryptonimem „Wanda” i uderzył na wroga, kierując się na północ, w stronę Medwyna, aby tam skrócić na wschód w celu otoczenia i zniszczenia sił sowieckich znajdujących się pomiędzy

command decided support the 11th Panzer Division with the 11th Company of “Tigers”, a part of the “Großdeutschland” heavy tank battalion, which left its positions in the south part of the frontline. Out of all the formations which had PzKpfw VI in stock, the most important task was given to the Heavy Tank Regiment under non-commissioned Lieutenant Colonel Franz Bäke (a dental surgeon). This unit was created at the end of January 1944. At first Bäke had a battalion of “Panthers” under his command (46 combat vehicles). It was a part of the 11th Panzer Regiment assigned to the 6th Panzer Division. Also under his command were: an artillery battalion, a battalion of sappers and a battalion of mountain troops. On February 1, the regiment was reinforced by the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung. The “Tigers” of the battalion were assigned to the main forces of Bäke day after the end of fights in the Oratov and Balanovka region which lasted a month or so.

The soldiers of the 503rd Battalion were given a day to prepare the tanks and other vehicles for combat. On the February 1st, everything seemed to be going according to the German plan. Ukraine was in the dead of winter with 15 degrees below zero and 60 centimetre snow cover. The next day, however, the aura had drastically changed and warm wind brought about melt down. When on February IIIrd Corps commenced Operation “Wanda” (this was the codename of the whole operation), and attacked the enemy going north to Medwyn and then east to surround and destroy the Soviet troops, the host of colonel Bäke got stuck in dense mud. The first to be doomed were 18 “Tigers” led by Captain Burmester and minutes later the same thing happened with the “Panthers”. The only group that was steadily marching onwards were the soldiers of 34th and 198th Infantry Division and Waffen-SS from the “Leibstandarte” division. Without any backup however they were soon squashed by heavy gun fire of the Soviets.

które plutony czołgów. Jeden z nich – pluton „Tygrysów” sierżanta Fendesacka – miał spory udział w zdobyciu przez jednostki niemieckie Wotylewki. Przez następne dwa dni w rejonie tej wsi dochodziło do zaciętych starć niemieckich i sowieckich czołgów. Tak jak w poprzednich miesiącach wojny, także i tym razem potężne działa PzKpfw VI okazały się niezwykle skuteczną bronią. W efekcie precyzyjnego ostrzału zniszczonych zostało kilkanaście sowieckich czołgów i dział samobieżnych SU-152.

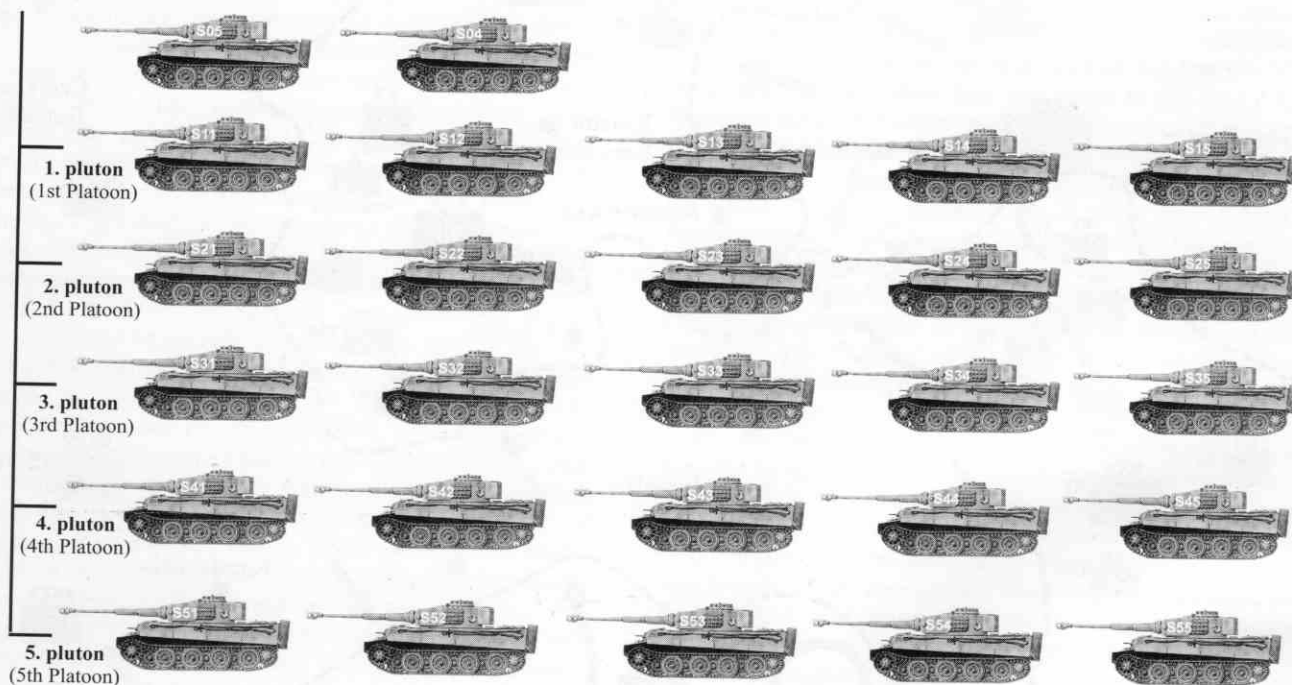
4 lutego w rejon walk pod Czerkassami i Korsuniem dotarły również „Tigery” 506. Batalionu Czołgów Ciężkich majora Langego. Tego dnia czołgi te zostały włączone w struktury 16. Dywizji Pancерnej i zajęły pozycje w okolicy Kuczowki. Po raz pierwszy działa 506. batalionu zagrzmiały dwa dni później. „Próba ogniowa” okazała się niezwykle pomyślna. W ciągu niespełna dziesięciu minut „Tigery” rozbiły aż szesnaście nacierających na ich pozycje sowieckich T-34. 7 lutego na skutek przejściowych trudności z zaopatrzeniem, w bakach większości czołgów majora Langego zabrakło paliwa. Załogi unieruchomionych „Tygrysów” zmuszone były pozostać na stanowiskach zajmowanych w okolicy Tatjanowki i mogły się tylko bronić. Uczyniły to nader skutecznie. Tego dnia łupem 88-milimetrowych dział padło aż dwadzieścia sowieckich czołgów.

Generał Breith czekał na poprawę pogody do 8 lutego. Tego dnia temperatura powietrza spadła znacznie poniżej zera i mróz skuł grząski teren. W tych warunkach czołgi ponownie mogły ruszyć do zdecydowanego szturmu. „Tigery” i

On February 4, 1944 the “Tigers” of the 506th *schwere Heeres Panzer Abteilung* led by Major Lange, arrived near Tserkassy and Korsun. Later the same day they were assigned to the 16th *Panzer Division* and took their positions in the Kuczowka area. The first time the battalion opened fire two days later. The “Fire Test” turned out to be extremely efficient. In the course of the 10 minutes the “Tigers” destroyed 16 enemy T-34 tanks. On February 7, most of major Lange’s tanks ran out of fuel, as it later turned out it was due to temporary logistic difficulties. In this situation the tanks crew members did the only thing they could do, they defended themselves. The defence action was extremely efficient. The “Tigers” managed to destroy 20 Soviet tanks.

General Breith waited till February 8, for the weather to improve. On that day the temperature dropped significantly below zero and the frost caught the sticky terrain. Now was the right time to strike. The “Tigers” and “Panthers” of Lieutenant Colonel Bäke, together with a part of the 16th *Panzer Division* and the “*Leibstandarte*” division, managed to break through to the Hmylyj Tikytsk, but could not move any further because they were again halted, this time not by mud but by subunits of four Soviet armoured corps. Another factor which had an enormous influence on the slow march of German troops was the deficiency of fuel. This situation was extremely difficult for the 506th Battalion. Each of the “Tigers” taking part in the assault had merely 140 litres of fuel in their fuel tanks! When Hitler realized that he will not break through the “pocket” from the north, he ordered the troops to go east and find the shortest way

Dowództwo kompanii
(HQ Company)

13. kompania 1. Pułku Pancерnego SS – luty 1944 roku.
13th Company of the 1st SS-Panzer Regiment – February 1944.

Porzucony uszkodzony czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 13. kompanii 1. Pułku Pancernego SS 1. DPanc SS „Leibstandarte SS Adolf Hitler”, front wschodni, luty 1944 roku. An abandoned, damaged PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank of the 13th Company 1st SS-Panzer Regiment, 1st SS-Panzer Division “Leibstandarte SS Adolf Hitler”, Eastern Front, February 1944. [Janusz Ledwoch]

„Panther” podpułkownika Bäkego, wraz z częścią oddziałów 16. Dywizji Pancerniej i dywizji „Leibstandarte”, przebiły się nad rzekę Hnyłtyj Tikycz, ale nie posunęły się już dalej. Tym razem zostały zatrzymane nie przez błoto, ale przez pododdziały czterech sowieckich korpusów pancernych. Wpływ na niezadowolające postępy natarcia miały również braki paliwa. Niedostatek materiałów pędnych szczególnie doskwierał 506. batalionowi. W baku każdego z „Tygrysów”, biorących udział w natarciu, było zaledwie po 140 litrów paliwa! W tym momencie Hitler zdał sobie sprawę, że nie dotrze do oblężonych od północy i rozkazał uderzyć na wschód, najkrótszą drogą prowadzącą do „kotła”. 11 lutego uderzenie to wykonała wyłoniona z 1. Dywizji Pancerniej, *Kampfgruppe* „Koll”. Grupa bojowa generała Kolla przede wszystkim składała się z „Panther” 1. Pułku Pancernego pułkownika Franka. Czołgi te już 12 lutego przedarły się przez pola minowe i obronę przeciwpancerną w rejonie wsi Łysjanka. Owo natarcie osłaniane było przez pułk Bäkego, do którego dodatkowo włączono czołgi 506. batalionu. „Tygrysy” i „Panthery” przyjęły na siebie cały impet sowieckiego przeciwuderzenia. Do szczególnie zaciętego boju doszło w rejonie wsi Czesnowka, gdzie łupem 88-milimetrowych dział „Tygrysów” i 75-milimetrowych armat „Panther” padło aż 70 sowieckich czołgów i 40 dział przeciwpancernych.

13 lutego „Panthery” *Kampfgruppe* „Koll” brodem sforsowały rzekę Hnyłtyj Tikycz. W ten sposób 1. Dywizja Pancerna utworzyła przyczółek mostowy, z którego do oblężonych oddziałów pozostawało jeszcze około 10 kilometrów. Aby dotrzeć do odciętych korpusów generałów Stemmermanna i Lieba, nacierające korpusy pancerne Breitha i von Vormanna musiały zdobyć mocno obsadzone przez

to the “pocket”. This task was entrusted to *Kampfgruppe* “Koll”, a formation created from the 1st Armoured Division. This combat group under *General* Koll constituted mainly of “Panthers” formerly assigned to the *Colonel* Frank’s 1st Armoured Regiment. On February 12, the tanks got through a mine field and AT defence near Lysjanka village. The assault was covered by Bäke’s regiment, which was given additional tanks from the 506th Battalion. “Tigers” and “Panthers” took on the Soviet counter strike. A very fierce clash of the two armies took place near the Tshesnovka village. The joined fire power of “Tigers” and “Panthers” destroyed 70 Soviet tanks and 40 AT guns.

Zamaskowany czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 506. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku. Camouflaged a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank of the 506th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944. [CAW]

Rosjan wzgórze 239. Czas nagiął, bowiem otoczone dywizje każdego dnia traciły pięć, sześć kilometrów kontrolowanego obszaru i w połowie lutego mierzył on zaledwie 65 kilometrów kwadratowych wokół Korsunia. Zadanie zdobycia wzgórza 239 powierzono *Kampfgruppe „Frank”*, którą wzmocniono 13 „Tygrysami” i 12 „Pantherami” z pułku Bäkego. Grupa ta, zamiast atakować, musiała się jednak bronić, bowiem nadziała się na potężne kontruderzenie Rosjan. „Dowódca sowieckiego 5. Korpusu Gwardii wie, co jest wart ten ubogi ciąg pagórków. Nieustannie atakuje czołgami z lasów, z północy, przez wielką drogę z Medwyna, uderza też z południa i ze wschodu” – donosił niemiecki korespondent wojenny. W sytuacji zmasowanego kontrnatarcia załogi „Tygrysów” i „Panther” odniosły wiele zwycięstw. 13 lutego czołgiści Bäkego zniszczyli około dwudziestu T-34, 14 lutego dwanaście, a 15 lutego kolejnych piętnaście. Sukces ten został osiągnięty przy minimalnych stratach własnych – według danych niemieckich *schweres Panzer Regiment „Bäke”* stracił bezpowrotnie jednego „Tygrysa”, a trzy inne zostały uszkodzone.

16 lutego niemieckie oddziały wznowiły natarcie. Tak jak w poprzednich dniach skierowane zostało ono na wzgórze 239. Tym razem prowadziły je pododdziały 16. Dywizji Pancerniej. Czołgi Bäkego, w tym 9 „Tygrysów”, znajdowały się nieco z tyłu za atakującymi i zapewniały im wsparcie ogniowe niszcząc wykryte stanowiska dział przeciwpancernych, czołgów i karabinów maszynowych. Efekt owego ostrzału był porównywalny z wynikami osiągniętymi w ciągu poprzednich dni walk. Tym razem 88-milimetrowe działa rozbiły trzynaście sowieckich pojazdów pancernych. Straty niemieckie były nieznaczne – sowieckie pociski dosięgły jedynie „Tygrysa”

On February 13, 1944 the “Panthers” of *Kampfgruppe „Koll”* crossed the Hnylyj Tykitsh River. This way the 1st *Panzer Division* created a bridgehead which was only 10 kilometres away from the surrounded troops of *Generals Lieb and Stemmermann*. In order to get through to them, the armour corps of *Breith and von Vormann* had to reach and conquer the Hill 239, defended by large enemy forces. It was a race against time. With each passing day the surrounded German troops were losing 5-6 kilometres of terrain under their control. By mid February it was only 65 square kilometres around Korsun. The task of winning over the Hill 239 was given to *Kampfgruppe „Frank”*, which was reinforced with 13 “Tigers” and 12 “Panthers” from *Oberst Bake’s* regiment. Instead of attacking, however, the Germans had to defence themselves because they ran into a major Russian counter strike. Despite the concentrated enemy attack the “Tigers” and “Panthers” crewmen succeeded in many scuffles. On February 13, Bäke’s troops destroyed 20 T-34 tanks, on February 14, 12 tanks and on February 15th another 15 Soviet tanks. This success was achieved with minimal losses on German side – according to German sources, *schweres Panzer Regiment „Bäke”* lost one “Tigers” and three others were damaged.

On February 16, the German troops stroke again. Similarly to previous attacks this one was also aimed at Hill 239. This time it was led by subunits of the 16th *Panzer Division*. Bäke’s tanks, including 9 “Tigers”, were at the rear of attacking forces supporting them with their fire power and destroying spotted AT posts, tanks and machine guns. The effect of this assault was similar in result to those achieved in previous days. This time the German 88-milimetres guns destroyed 13 Soviet armour fighting

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 506. Batalionu Czołgów Ciężkich włączonego do Pułku Czołgów Ciężkich „Bäke”, front wschodni, rejon Czekass, luty 1944 roku. A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank of the 506th *schwere Heeres Panzer Abteilung* attached to the *Schwere Panzer Regiment „Bäke”*, Tserkassy area, Eastern Front in February 1944. [CAW]

Zaloga „Tygrysa” Michaela Wittmanna (z lewej), 30 stycznia 1944 roku. Na lufie czołgu namalowane oznaczenia zniszczonych czołgów sowieckich. *Michael Wittmann's (left) with his crew and a "Tiger" tank, January 30, 1944. On the gun barrel are painted tank kills.*

sierżanta Fendesacka z 503. batalionu. Wielokrotnie trafiony czołg spłonął.

W rozpoczętym 16 lutego natarciu wzięła udział również 13. kompania „Tygrysów” 1. Pułku Pancernego SS dywizji „Leibstandarte SS Adolf Hitler” dowodzona przez SS-Obersturmführer Wendorf. „Tigery” 13. kompanii nacierały w rejonie Gniłow-Tilkiszki. Pluton SS-Untersturmführera Wendoffa posuwał się po lewej stronie ugrupowania, pluton Wittmanna po prawej stronie. Kompania znaczyła swój szlak bojowy wieloma wrakami sowieckich czołgów. W walce z czołgami sowieckimi 5. Armii Pancernej Wittmann unieszkodliwił 9 czołgów KW-1S i T-34. Ogółem tego dnia „Tigery” 13. kompanii zniszczyły około 25 sowieckich maszyn. Zwycięstwa te, podobnie jak w przypadku pułku Bäkego, odniesione zostały przy minimalnych stratach własnych – kompania straciła tylko dwa wozy.

Niewielkie straty jednostek „Tygrysów”, walczących w rejonie wzgórza 239 nie oznaczały jednak, że niemieckie oddziały odniosły sukces. Na odcinku, na którym prowadziły natarcie ich postęp został zatrzymany przez Rosjan. Sytuacja była tak trudna, że wieczorem 16 lutego dowództwo 8. Armii nadało nawet do „kotła” radiogram, który brzmiał: „Zdolność działania III. Korpusu Pancernego ograniczona. Grupa „Stemmermann” musi własnymi siłami przebijać się do linii Żurzyńcy-wzgórze 239”. 17 lutego, ostatkiem sił, obleżone oddziały uderzyły na wroga. Jak ciężkie postawiono przed nimi zadanie świadczą wspomnienia majora Kästnera ze 105. Pułku Grenadierów 72. Dywizji Piechoty, którego pododdziały jako pierwsze dotarły do wzgórza 239: „Pułk atakuje milcząco, bez hura. Z zaciśniętymi zębami. (...) To jest krótka walka. Rosjanie uciekają. Ale strzelają na oślep po okolicy. I te strzały podrywają ze snu 5. Korpus Pancerny Gwardii, którego T-34 ubezpieczają drogę z Żurzyńcy do Poczapywcy. (...) Większość 72.

vehicles. In comparison to Soviet losses, German losses were very small. The enemy only managed to destroy the “Tiger” of Oberfeldwebel Fendessack. Due to multiple hits, the tank caught fire and exploded.

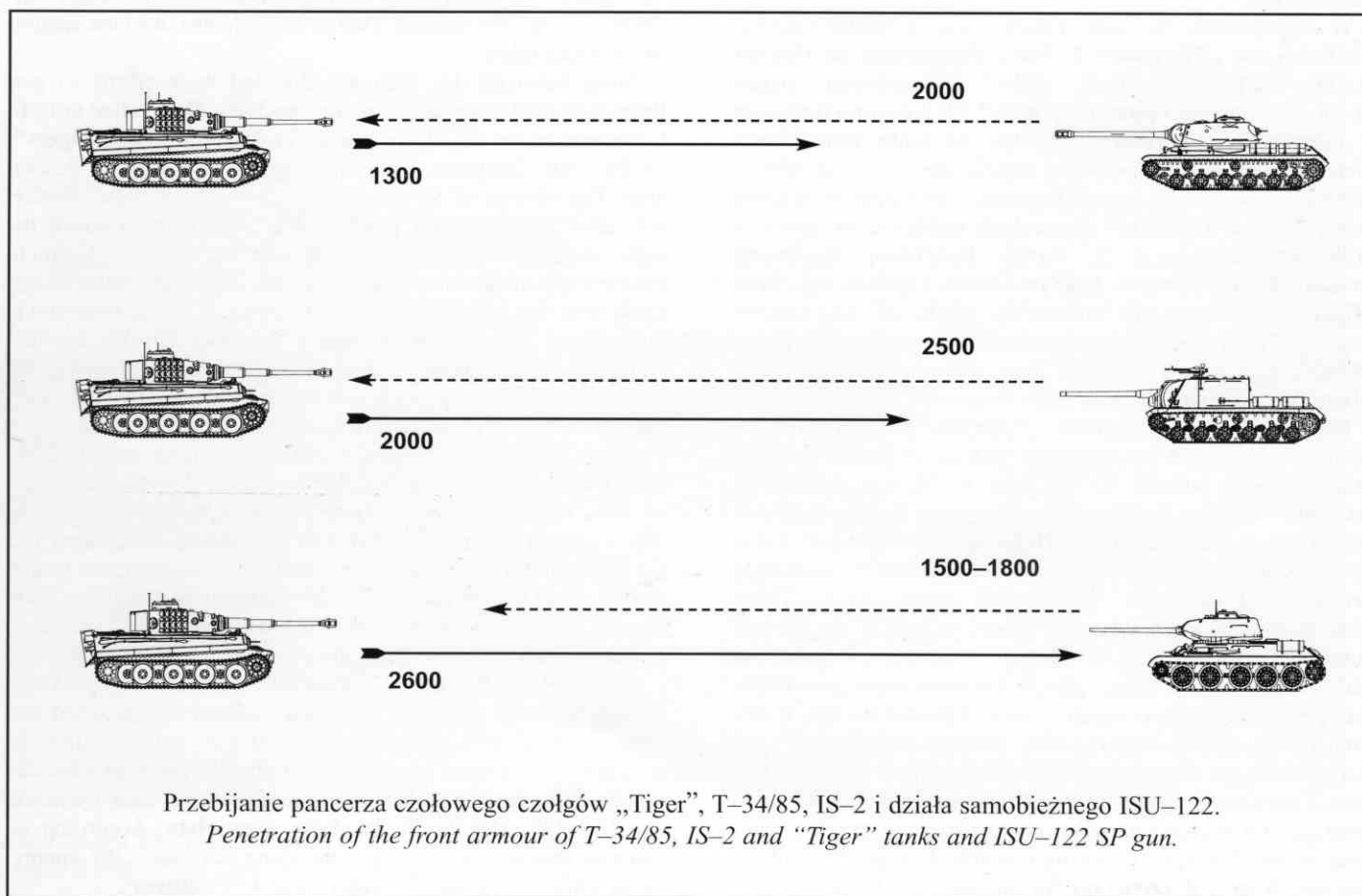
Since February 16, Germans doubled their efforts to get through to the troops caught in the “pocket”. They called in 13th Company, under SS-Obersturmführer Wendorf. The “Tigers” of the 13th Company were attacking in the Gnilov-Tilkiszki area. The platoon of SS-Obersturmführer Wendorf was on the left side of the formation, whereas Wittmann’s platoon was on its right side. The company led by the ace of the German Panzerwaffe marked its route with wrecks of enemy tanks. In the clash with the tanks of the 5th Guards Tank Army, Wittmann’s soldiers put an end to 9 KW-1S and T-34 tanks. On that day the “Tigers” destroyed about 25 enemy vehicles. Again, just as in the case of Bäke’s regiment, this success was earned with small losses on the part of the Germans – they lost two vehicles.

Small losses of the “Tiger” units during fights for Hill 239, does not mean, however, that the Germans achieved an overall success. Their march to the “pocket” was stopped by the Soviets. The situation was so difficult that in the evening of February 16, the German 8th Army issued a following radio telegram to the troops inside the “pocket”: “The IIIrd Armoured Corps has very limited possibility of action. The “Stemmermann” Combat Group has to breakthrough to the Zshurzyncya River on its own – Hill 239”. On February 17, the Germans inside the “pocket”, though being on their last legs, consolidated and attacked the enemy. On 32 000 soldiers got out of the “pocket” alive. It would not have been possible if not for the effort of German tankers, who destroyed dozens of Soviet vehicles near Lysjanka and Hill 239. The results speak for themselves. According to German sources, Bäke’s regiment alone destroyed 267 enemy tanks while losing only 3 “Tiger” and 4 “Panthers”.

Dywizji zostaje przyduszona do ziemi. Ale kompanie 105. Pułku biegną dalej i widzą w oddali majaczące sylwetki „Panther”. Wolność! Pokrywy włazów „Panther” podnoszą się. Linia ubezpieczeń 1. Dywizji Pancерnej została osiągnięta! Inne oddziały przedzierające się z „kotła” nie miały tak wiele szczęścia, co żołnierze Kästnera i zostały zdziesiątkowane przez Rosjan, ale mimo to w ogólnym rozrachunku operacja zakończyła się sukcesem strony niemieckiej. Z kotła uszło z życiem 32 tysiące żołnierzy. Owo zwycięstwo nie byłoby możliwe bez wysiłku załóg niemieckich czołgów, których załogi pod Łysjanką i w rejonie wzgórza 239 rozbiły dziesiątki sowieckich pojazdów pancernych. Świadczy o tym choćby wynik osiągnięty przez pułk Bäkego, który według danych niemieckich zniszczył 267 czołgów wroga przy stracie tylko trzech „Tygrysów” i czterech „Panter”! Podana wyżej cyfra budzi jednak wątpliwość autorów rosyjskich, którzy twierdzą, że jest mocno przesadzona i daleka od prawdy.

Oswobodzenie okrążonych oddziałów nie zakończyło walk toczonych pod Korsuniem, choć ich intensywność po 19 lutego gwałtownie spadła. Zarówno Niemcy, jak i Rosjanie byli już mocno zmęczeni wyczerpującym bojem i odtąd działania na froncie ograniczone zostały do starć niewielkich grup bojowych. Ze strony niemieckiej owe grupy często wspierane były przez „Tigery” Bäkego. W owym czasie Bäke miał pod swoją komendą tylko 503. batalion, bowiem już 17 lutego czołgi 506. batalionu zostały włączone w struktury 17. Dywizji Pancерnej. 20 lutego 503. batalion, nad którym w międzyczasie dowództwo objął kapitan Fromme, zapisał na swe konto kolejnych osiemnaście sowieckich „trzydziestek czwórek”. Czołgi te padły łupem 88-milimetrowych dział „Tygrysów” w starciu do jakiego doszło na zachód od wsi Frankowka. 22 lutego *schweres Panzer Regiment „Bäke”* został wycofany z frontu, a jego dowódca za zasługi w walce został odznaczony

The liberation of German troops did not end the fights near Korsun, though their intensiveness drastically dropped after February 19, 1944. Both Germans and Russians were exhausted and from that day on the offensive actions of both armies were limited only to scuffles of small combat groups. In the case of the Germans, those groups were often supported by Bäke's "Tigers". At that time Bäke only had the 503rd Battalion under his command, because on February 17, 1944 the tanks of the 506th Battalion were assigned to the 17th Armoured Division. On February 20, the 503rd Battalion led by its new commander, Captain Fromme added yet another 18 T-34 to its "score". The Soviet tanks were destroyed by the "Tigers" during a clash, west of the Frankovka village. On February 22, the *Schweres Panzer Regiment "Bäke"* was called off from the frontline and its commander was awarded the swords to the Iron Cross of Knight Cross with Swords. The subunits of the regiment were then sent to a town called Uman (Human). Three days later, on February 25, the regiment was reorganized, and from that day onward it functioned under the name of *Kampfgruppe "Bäke"*. On March 1st it was assigned under the command of General Hoth, the commander of the 4th *Panzer Armee*. The 506th Battalion was also sent to the rear of the forces (this way on March 1, the battalion had 64 "Tigers" at its disposal). Going through Kamieniets Podolsky, Stanislav and Stryj, they next reached Lvov. There at the turn of March and April major Lange's battalion was reinforced with 45 brand-new "Tigers". Between February 29, and March 1, 1944 another German formation was called off from the front near Tserkassy – the 13th Company of the famous 1st *SS-Panzer Division "LSSAH"*. Its subunits were sent to "reserve" of German lines and then were sent to Belgium where they were to get new equipment and fill in the gaps in human resources.

mieczami do Krzyża Rycerskiego Żelaznego Krzyża. Pododdziały pułku, wraz z posiadanym sprzętem, wysłane zostały do miejscowości Humań. Trzy dni później, 25 lutego, pułk został przeorganizowany i funkcjonował odtąd jako Grupa Bojowa „Bäke”. 1 marca podporządkowano ją generałowi Hothowi, dowódcy 4. Armii Pancerniej. Na tyły odesłano również 506. batalion. Jego żołnierze przekazali wszystkie sprawne czołgi 503. batalionowi (dzięki czemu 1 marca batalion ten miał na swym stanie aż 64 „Tigery”) i przez Kamieniec Podolski, Stanisławów i Stryj dotarli on do Lwowa. Tam na przełomie marca i kwietnia batalion majora Langego otrzymał 45 nowych „Tygrysów”.

Pomiędzy 29 lutego, a 1 marca front pod Czerkassami opuściła również 13. kompania 1. Pułku Pancernego SS dywizji „LSSAH”. Jej pododdziały zostały odesłane do Belgii, gdzie zasiliły formowany tam 101. SS-schwere Panzer Abteilung. Ową przerwę w walce część żołnierzy batalionu wykorzystwała na załatwienie spraw osobistych. Tak uczynił m.in. Wittmann. Zasłużony urlop wykorzystał na zorganizowanie długo już odkładanego ślubu, z poznaną rok wcześniej podczas szkolenia w Bad Tölz, Hildegardą Burmester. Świadcem został kompan z załogi „Tygrysa”, i zarazem przyjaciel Wittmanna, strzelec „Bobby” Woll.

„KOCIOŁ” HUBEGO

Czerkassy opóźniły natarcie Rosjan, ale z pewnością nie odebrały im inicjatywy strategicznej na froncie wschodnim. Gdy 4 marca nieco poprawiła się pogoda, od paru dni niesprzyjająca prowadzeniu ofensywy, 1. Front Ukraiński marszałka Żukowa i 2. Front Ukraiński marszałka Koniewa przeszły do generalnego szturmego pomiędzy bagnami nad Prypecią a Morzem Czarnym. W krótkim czasie pod Kowlem sowiecka 13. Armia w zaciętych walkach odrzuciła do tyłu słabe siły piechoty niemieckiego XIII. Korpusu generała Hauffego. Na południe od tego miejsca, na odcinku Równe-Szepietówka, Żukow uderzył siłami 3. Armii Pancerniej Gwardii na niemiecki LIX. Korpus generała Schultza i dotarł aż pod Płoskirów (obecnie Chmielnicki). Sowieckie grupy zmechanizowane przetoczyły się pomiędzy zaciekle bronionymi punktami oporu 96. i 291. Dywizji Piechoty i z impetem wpadły na stanowiska zajmowane przez pododdziały 7. Dywizji Pancerniej. Wykonująca kontratak 1. Dywizja Pancerna SS „Leibstandarte SS Adolf Hitler” (już bez „Tygrysów”) nie była w stanie zapobiec głębokiemu włamaniu. Gdy kilkanaście godzin później, dowódca 1. Frontu Ukraińskiego rzucił w wybitą ponad pięćdziesięciokilometrową wyrwę jeszcze 18. Armię, niemiecka 4. Armia Pancerna została rozczłonkowana na dwie części – oddziały XIII. Korpusu zostały wyparte na zachód i na północny zachód, a 96. i 291. Dywizja z LIX. Korpusu odepchnięte na odcinek 1. Armii Pancerniej. Sytuacja była bardzo zła, ale na szczęście marszałek von Manstein miał jeszcze rezerwy. Z jego rozkazu z odsieczą atakowanym dywizjom pośpieszyli dwa korpusy pancerne – III. generała Hermana Breitha i XXXVIII. generała Balcka. Wśród kontratakujących grup niemieckich czołgów znalazła się również zaprawiona w bojach pod Czerkasami *Kampfgruppe „Bäke”*.

Czołgi Bäkego, w tym przede wszystkim „Tigery” 503. Batalionu Czołgów Ciężkich kapitana Fromme, już 5 marca pojawiły się na linii frontu. Dzień później uderzyły na nieprzyjaciela, wspólnie z 25. Pułkiem Pancernym, na zachód od Wojtowczy. 7 marca potężne 88-ósemki zagrzmiały pod Kopaczewką i Lasową. W okolicy tej wsi 9 marca batalion stracił pierwszego „Tygrysa” („113”). Kolejne dwa czołgi

Czołgi PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 506. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku. A PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E tanks of the 506th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944. [CAW]

HUBE'S POCKET

The combat actions near Tserkassy may have delayed Russian offensive but they certainly did not take away their initiative. When on March 4, the so far unfavourable weather improved a bit, the 1st Ukrainian Front under *Marshal* Zshukov, and the 2nd Ukrainian Front under *Marshal* Koniev issued a decisive strike between the swamps by the Prypets River and the Black Sea. In a short period of time the Soviet 13th Army managed to throw back the weak forces of German XIIIth Infantry Corps under *General* Hauffe after a few days of fierce fights. *Marshal* Zshukov on the other hand attacked the German LIXth Corps of *General* Schultz with the forces of the 3rd Tank Guards Army and got as far as Ploskirov (presently Chmielnicky). The Soviet mechanized troops went in between the defence posts of the 96th and 291st Infantry Divisions and fiercely attacked the positions occupied by the subunits of the German 7th Armoured Division. The German 1st SS-Panzer Division „*Leibstandarte SS Adolf Hitler*” issued a counter strike, but since it did not have „**Tigers**” by its side, it could not stop the Soviet assault, which resulted in a fifty-kilometre gap in the German defence line. When several hours later the commander of the 1st Ukrainian Front decided to send the 18th Army to the area, German troops were clewed in two. The forces of the XIIIth Corps were pushed west and north-west, whereas the 96th and the 291st Divisions of the LIXth Corps were pushed into the

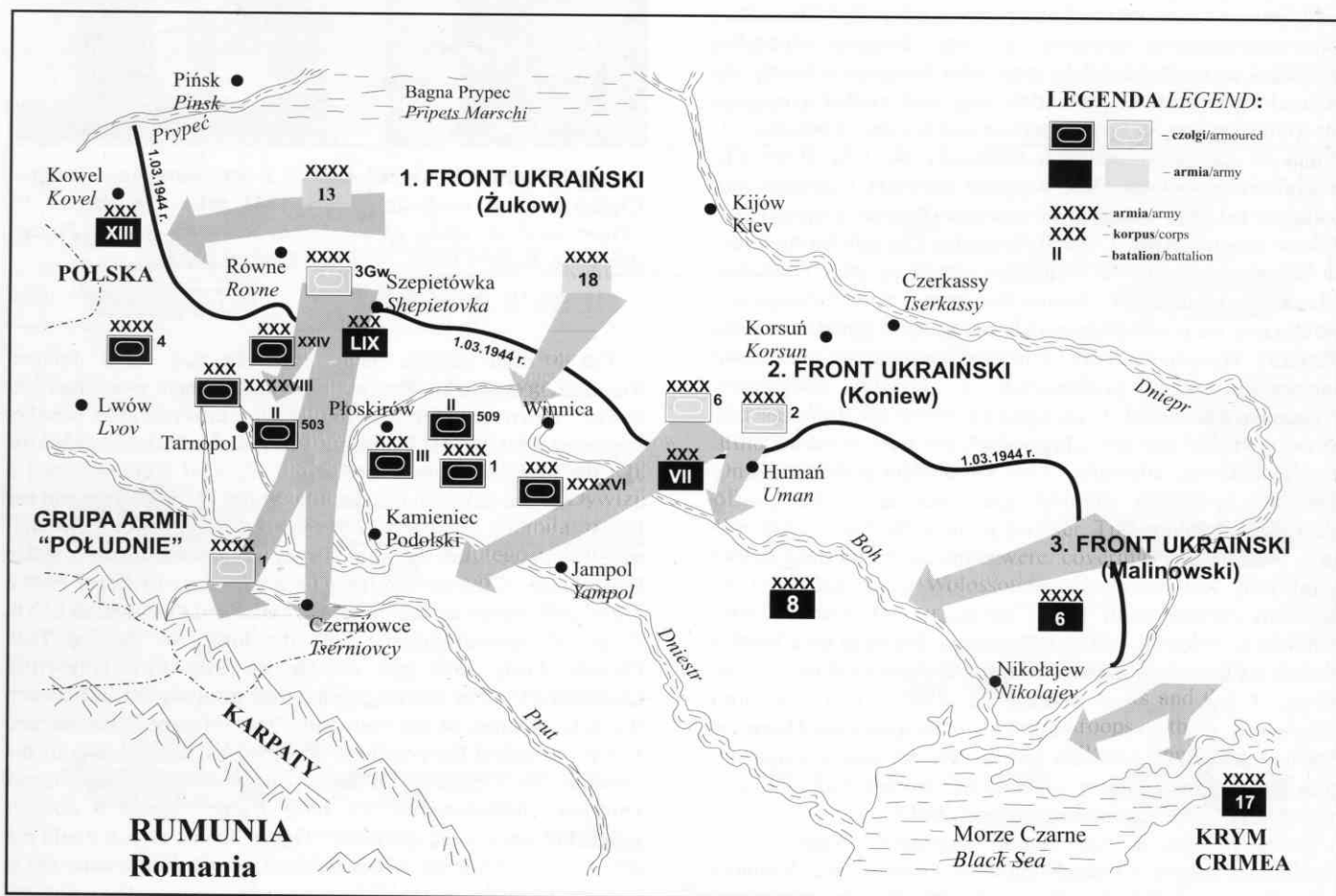
(„133”) i („121”) ubyły ze składu batalionu 14 i 15 marca. Jakkolwiek czołgiści batalionu kapitana Fromme prześcigali się w destrukcji sowieckich czołgów i każdego rozbitego „Tygrysa” Rosjanie musieli okupić stratą kilku własnych maszyn, to jednak zwycięstwa te nie były już tak przekonujące, jak w poprzednich miesiącach wojny. Wpływ na ten stan rzeczy miało przede wszystkim to, że w sowieckich jednostkach pancernych, przede wszystkim w tych gwardyjskich, pojawiało się coraz więcej nowych, znacznie silniej uzbrojonych i opancerzonych, czołgów typu T-34/85. Ich 85-milimetrowe armaty, zwłaszcza typu ZiS-53, były już bardzo groźną bronią, zdolną przebić pancierz „Tygrysa” ze znacznie większej odległości niż armaty kalibru 76-milimetrów. Nowe „trzydziestki czwórki” były niebezpieczne, ale nie zrównoważyły niemieckiej przewagi w zakresie skutecznej donośności dział. Udowodnił to m.in. plutonowy Hoppner, którego „Tygrys” pomiędzy 13 a 15 marca 1944 roku pod Tarnopolem, gdzie zawędrowała naciskana przez Rosjan jednostka kapitana Fromme, zniszczył pięć T-34/85. W rejonie Tarnopola „Tigery” z 503. batalionu po raz pierwszy spotkały jeszcze groźniejszego przeciwnika – nowe sowieckie czołgi ciężkie IS-2 uzbrojone w armatę kalibru 122 mm. W walce z kompanią tych wozów 1. kompania 503. batalionu zniszczyła jeden czołg.

W czasie, gdy 4. Armia Pancerna, nad którą w międzyczasie dowództwo objął generał Raus, w sposób zorganizowany cofała się na Tarnopol, trudne chwile przeżywała 8. Armia generała Wöhlera. Zaatakowana, również 5 marca, w rejonie

zone of the Soviet 1st Tank Army. The situation was very serious. Luckily field marshal had backup troops waiting for his command. He immediately sent two armour corps to the rescue – the IIIrd Corps of General Herman Breith and the IIIrd Corps of General Balck. The Kampfgruppe „Bäke” also took part in the counterattack as a part of German armour formation.

Bake’s tanks, mainly the “Tigers” of the 503rd Battalion of heavy tanks of captain Fromme, appeared at the front line on March 5. The next day working hand-in-hand with the 25th Panzer Regiment, they attacked the enemy west of Wojtowiza. On March 7, the mighty “Tiger” cannons roared outside Kopaczewka and Lasova villages. On March 9, the battalion lost one “Tiger” (“113”) in the Lasova village area. This however, was just a beginning. Germans lost yet another two “Tigers” (“133”) and (“121”) on March 14, and 15. Even though the German soldiers competed among themselves in the destruction of Soviet tanks and the Russians had to pay for every damaged “Tiger” with at least couple of their own tanks, these successes however were not as convincing and spectacular as those in previous months of the conflict. This was mainly due to the fact, that the Soviet troops, mainly guard troops were being equipped T-34/85 and IS-2 tanks, which were better armoured and equipped.

While the 4th Panzer Armee under newly appointed commander, General Raus was in an orderly manner withdrawing its troops towards Tarnopol, the 8th Army under General Wöhler was going through hard times. Attacked on March 5th in the Uman area by armies of the 2nd Ukrainian Front of Marshal

Ofensywa sowiecka na Ukrainie w marcu 1944 roku.
The Soviet offensive on Ukraine in March 1944.

Grupa dział szturmowych, czołg PzKpfw III i kilka czołgów PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 503. Batalionu Czołgów Ciężkich podczas walk pod Czerkassami w lutym 1944 roku. *A group of assault guns, a PzKpfw III Tank and a few PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tanks from the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung seen in Tsherkassy area in February 1944. [Tank Museum]*

Humania przez armię 2. Frontu Ukraińskiego marszałka Koniewa, w ciągu następnych pięciu dni została rozbita w drzazgi. Podobny los spotkał rozłożoną nad dolnym Dnieprem 6. Armię generała Hollidta. 16 marca czołówki pancerne Koniewa przecięły niezwykle ważne połączenie kolejowe Lwów–Odessa, a następnego dnia sforsowały szeroki na ponad 250-metrów Dniestr, ostatnią potężną rzekę przed Karpatami. Gdy tydzień później Dniestr pod Czerniowcami został przekroczony także przez żołnierzy Żukowa, nad Grupą Armii „Południe” marszałka Ericha von Mansteina gennat Lewińskiego zawisło widmo całkowitej klęski. Jego 4. Armia Pancerna została rozerwana i odrzucona na zachód, 8. Armia rozbita, 6. Armia odizolowana przez 3. Front Ukraiński marszałka Malinowskiego, zaś 1. Armia Pancerna generała Hansa Hubego – i to było najgorsze – otoczona w olbrzymim „kotle” między Bohem a Dniestrem, w rejonie Kamieńca Podolskiego.

Wśród jednostek, które znalazły się wewnątrz „kotła” był 509. Batalion Czołgów Ciężkich kapitana Radke. Przez pierwsze dwa miesiące 1944 roku jednostka ta „krążyła” po Ukrainie i była przetrzucana wszędzie tam, gdzie toczyły się walki i gdzie 88-milimetrowe działa „Tygrysów” mogły przeżyć szalę zwycięstwa na korzyść wojsk niemieckich. W styczniu czołgiści 509. batalionu walczyli pod Winnicą i pod Ułanowem, zaś w lutym o Szepietówkę i Zasław. 23 lutego w okolicy ostatniego z wymienionych miast działa „Tygrysów” rozbiły 13 czołgów wroga. Podczas owych starć czołgiści niemieccy przekonali się, że dysponują nie tylko doskonałą bronią ofensywną, ale również bronią, której niezwykła odporność na działanie pocisków nieprzyjaciela nierzadko ratowała im życie. Przekonał się o tym choćby dowódca 3. kompanii, porucznik von Dienst-Koerber. 12 stycznia, gdy prowadził natarcie na Ułanów jego czołgi wpadły w zasadzkę zastawioną przez sowieckie T-34. Pech chciał, że Rosjanie za cel obrali sobie przede wszystkim jego wóz. „Tygrys” dowód-

Koniew was completely shattered after five days of fights. The same thing happened to the 6th Army of *General* Holidt by the Dniepr River. On March 16, Koniew’s armoured troops crossed the river. It was the last river before the Carpathians. When week later Zshukov’s soldiers crossed the Dniestr River near Tshernotsy, the spectre of defeat hung over the German Army Group “South” of *Marshal* Erich von Manstein. His 4th *Panzer Arme*e had benn ripped apart and thrown west, 8th Army shattered, 6th Army had been cut off by the 3rd Ukrainian Front of *Marshal* Malinovsky and the 1st Army of *General* Hans Hube was currently stuck in the middle of a huge “pocket” between Boh and Dniestr, near Kamieniets Podolsky.

One of the units trapped inside the “pocket” was the 509th *schwere Heeres Panzer Abteilung* of *Captain* Radke. During the first two months of 1944 the unit “wandered” about Ukraine, being sent to all the places where the “**Tigers**” could help to win the fight and tip the scale in favour of the Germans. In January soldiers fought near Winnitsa and Ulanov and in February the fought for Shepetovka and Zaslav. On the 23, of February in a scuffle near Zaslav, the “**Tigers**” destroyed 13 enemy tanks. On March 16, 33 “**Tigers**” of the 509th Battalion were assigned to *Kampfgruppe* “*Bäke*”, which at that time was fighting fiercely near Tarnopol. Due to the lack of communication with the commander of the combat group this affiliation was only theoretical, whereas in reality for the next couple of days the mighty **PzKpfw VI “Tiger”** were supporting the decimated armour divisions of the IIIrd Corps of *General* Breith (11th and 16th *Panzer Division*), which were trying to keep the line of Boh by adopting the mobile defence technique. On March 17, while waiting for its new commander *Captain* Burmester (Radke was killed on March 4), the 509th Battalion issued an assault along the Gorodok–Czarny Ostrov road. Despite the fact that during the fight with Soviet armour troops Germans lost 4 “**Tigers**”, in the end the attack turned out to be a success. The “**Tigers**” did not only managed to destroy 31 Soviet tanks, but also made con-

cy kompanii został trafiony aż dwadzieścia razy, ale żaden z pocisków nie przebił jego pancerza! Strzelające z ukrycia sowieckie czołgi szybko zostały namierzone przez celowniczych pozostałych wozów kompanii i wkrótce pięć z nich eksplodowało w wyniku trafienia przez potężne, 88-milimetrowe pociski wyrzucone z ogromną siłą z niemieckich dział.

16 marca 33 „**Tigery**” 509. batalionu podporządkowane zostały *Kampfgruppe „Bäke*”, która w tym czasie toczyła zaciekle walki z Sowietami pod Tarnopolem. Ze względu na brak łączności z dowódcą grupy bojowej owa przynależność była czysto teoretyczna, tak naprawdę przez następne dni załogi potężnych **PzKpfw VI** wspierały w działaniach mocno wykrwawione w walkach dywizje pancerne III. Korpusu generała Breitha (11. i 16. Dywizja Pancerna), które prowadząc obronę ruchomą starały się utrzymać linię Bohu. 17 marca 509. batalion, oczekując na przybycie nowego dowódcy, kapitaana Burmestera (Radke poległ 4 marca), przeprowadził natarcie wzdłuż drogi Gorodok–Czarny Ostrów. Co prawda starcie z sowieckimi jednostkami pancernymi spowodowało utratę aż 4 „**Tygrysów**” (szczęśliwie tylko jeden z nich nie nadawał się do naprawy), to jednak w ogólnym rozrachunku atak zakończył się sukcesem. Załogi „**Tygrysów**” nie tylko zniszczyły 31 sowieckich czołgów, ale przede wszystkim udało im się nawiązać kontakt z nacierającymi z zewnątrz elementami dywizji „*Leibstandarte SS Adolf Hitler*”. Ów sukces okazał się jednak krótkotrwały. Na skutek naporu Rosjan oraz bardzo niesprzyjającej pogody (gęste opady śniegu) wywalczone z ogromnym wysiłkiem połączenie z 4. Armią Pancerną ponownie zostało przerwane.

18 marca „**Tigery**” 509. batalionu operowały w rejonie Czarnego Ostrowa, niszcząc m.in. dziesięć sowieckich dział przeciwpancernych. Dzień później uderzyły na znajdujące się w okolicy miejscowości Jarmolińce, wzgórze 340, 355,7 i

tact with the subunits of the “*Leibstandarte SS Adolf Hitler*” division charging from outside the “pocket”. The Germans, however, did not enjoy the success for very long. Due to strongly pressing Soviet troops and very unfavourable weather (heavy snow downfall) the crucial contact with the 4th Army was broken off again.

On March 18, 1944 the “**Tigers**” of the 509th Battalion attacked near Tsharny Ostrov and destroyed ten Soviet AT guns and other enemy equipment. The next day they attacked Soviet positions on the Hills 340, 355.7 and 352.7 located near the Jarmolince village. They stayed there for the next couple of days. On March 21, *Captain* Burmester finally joined the battalion. 3 days later 7 “**Tigers**” along with 15 “**Panthers**” of the 6th and 11th Armoured Division were sent to the Goroduk region. Here on March 24, 1944 during yet another battle, Germans destroyed more than 30 enemy tanks. Victory however did not come easily. The Soviets very effectively bombarded four “**Panthers**” and they soon turned into blazing wracks. One “**Tiger**” also went down hit by a rocket fired by an **Il-2** assault aircraft.

To rescue his troops Hube decided, after getting permission from *Marshal* von Manstein and Hitler himself, to break through the ring of Soviet encirclement, and lead the troops at the rears of Zhukov’s army by Zbrucz and Seret. On March 26, a secret password (“*Lintzman*”) was sent to the troops trapped in the “pocket” and the divisions issued a general assault. Meanwhile the tanks of XXXXVIIIth and IInd SS–Armoured Corps rushed to meet their comrades. The mighty German offensive was slowly but gradually moving forward. In this “march of survival” tanks played a crucial role. Their crewmen were doing everything they could to keep their distance from the troops of the Red Army charging from all sides. On that day the “**Tigers**” of the 509th Battalion were supporting the 291st Infantry Battalion in fights near Savinca and Tynna destroying among others two

Cztery porzucone uszkodzone czołgi PzKpfw VI „Tiger” z 503. i 509. Batalionu Czołgów Ciężkich zdobyte przez wojska sowieckie w Potażu w marcu 1944 roku. *Four abandoned, damaged PzKpfw VI “Tiger” tanks from the 503rd and 509th schwere Heeres Panzer Abteilung captured by Soviets in Potash area in March 1944. [ASKM]*

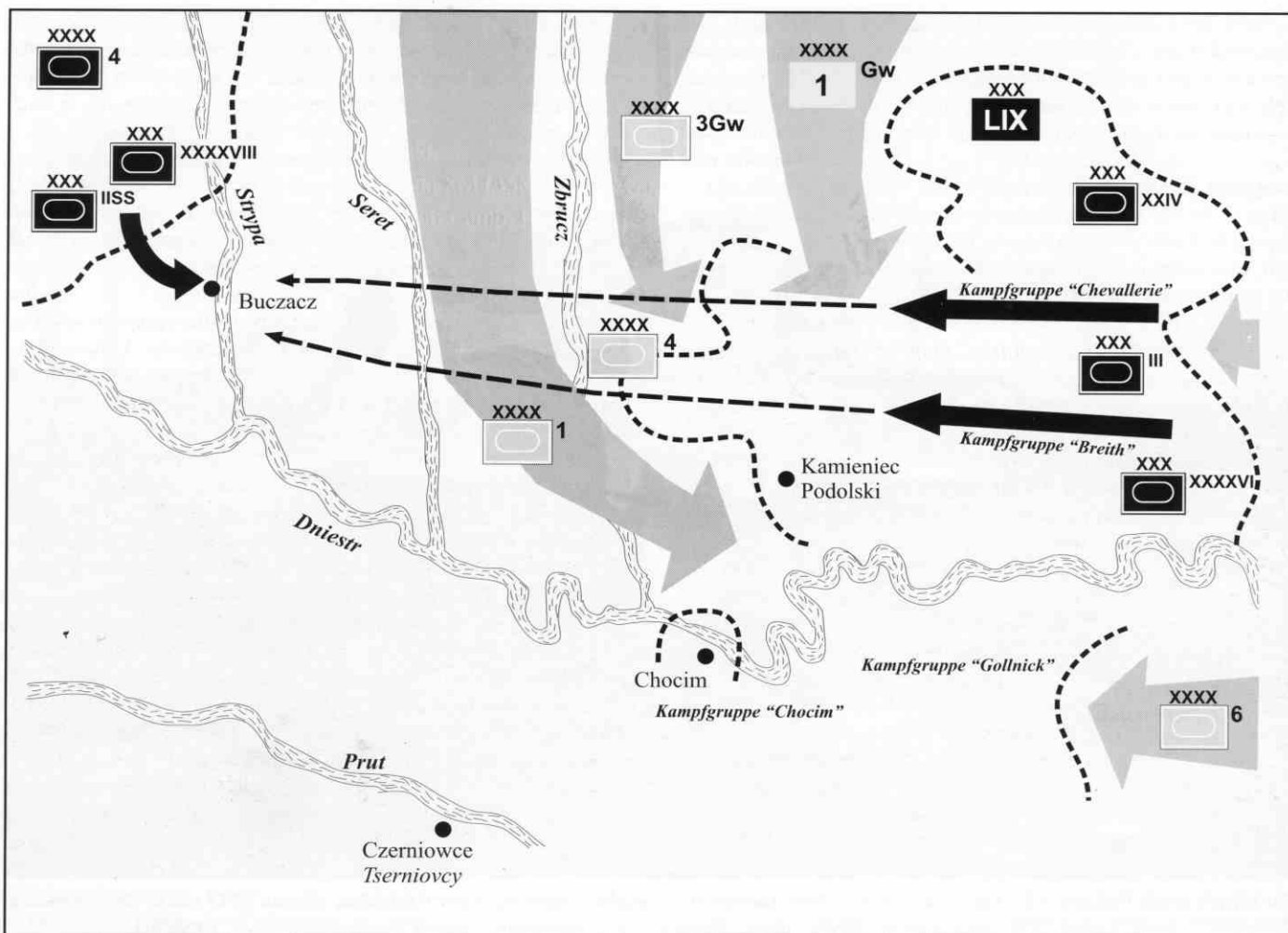
Porzucony czołg PzKpfw VI „Tiger” nr „331” z 509. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku. An abandoned PzKpfw VI “Tiger” coded “331” tank from the 509th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944. [ASKM]

352,7. Pod Jarmolińcami „Tigery” pozostały przez kilka następnych dni. 21 marca do batalionu wreszcie dołączył kapitan Burmester. Trzy dni potem siedem „Tigerów” wraz z piętnastoma „Pantherami” z 6. i 11. Dywizji Pancerniej przesuniętych zostało w rejon Gorodoku. Tu 24 marca rozegrała się kolejna bitwa pancerna, w wyniku której Niemcy rozbili przeszło trzydzieści czołgów wroga. Zwycięstwo nie przyszło łatwo. Rosjanie skutecznie ostrzelali cztery „Pantery”, które zamieniły się w płonące wraki. Spłonął także jeden „Tiger”, który został trafiony rakietami wystrzelonymi z samolotu szturmowego Il-2.

Aby uratować swą okrążoną armię Hube postanowił, uzyskawszy wcześniej zgodę marszałka von Mansteina i samego Hitlera, przebić się przez pierścień sowieckiego okrążenia i poprowadzić swych ludzi na tyły armii Żukowa, nad Zbrucz i Seret. Spośród wojsk Hubego natarcie miały prowadzić dwie grupy: złożona z sił LIX. Korpusu generała Kurta von der Chavallerie Grupa „Chavallerie” i składająca się z wojsk III. Korpusu Pancernego generała Breitha Grupa „Breith”. Pierwsza z wymienionych osłaniała północną flankę wojsk 1. Armii Pancerniej i ześrodkowanymi siłami miała utworzyć przyczółek mostowy na Zbruczu, a potem przeprawy na Serecie, druga otrzymała zadanie odrzucenia nieprzyjaciela w rejonie Kamieńca Podolskiego. Hube był w tym szczęśliwym położeniu, że znał szczegółowo zamiary Żukowa, który spodziewał się uderzenia na południu, nad Dniestrem, w rejonie Kamieńca Podolskiego. Szczegółowych informacji Mansteinowi i Hubemu dostarczał szef rozpoznania Grupy Armii „Południe”, pułkownik von Blumröder, który miał swoje „uszy” w sztabach armii sowieckich, które się przełamały. Jego służby podsłuchu złapały bowiem częstotliwości sowieckich

Soviet T-34 tanks. On March 30, a part of the 6th Armoured Division *Kampfgruppe “Waldenfels”*, crossed the Zbrutsh River near Skala. *General Hube* decided to make use of the fact and sent his preceding troops over to Seret. The attack was led by the “Tigers” of the 509th battalion, which reached the river south of Bilcz on April 1. The raid of the 1st Armoured Division also ended with success. On April 2, 1944 its soldiers took over two undamaged bridges on Seret River. Heavily abused and weakened 1st *Panzer Armee* started slowly crossing the river. The whole operation was conducted during a snowstorm raging over Dniestr and Seret, which made Soviet air strike almost impossible. What is even more incredible, is the fact that German *Luftwaffe* was continuously delivering supplies for the troops. The German command did not want to repeat the mistake from outside Stalingrad where the troops were lacking on fuel and ammunition. Now the troops had all they needed to cross the river. On April 4, 1944, heavy frost hardened roads and the troops moved without any problems. On April 6, the IInd *SS-Panzer Korps* charging from outside of “pocket”, and Hube’s Army finally met near Buczacz.

The rescue action was the last victory of *Marshal Manstein*. On March 30, Hitler sent his private aircraft to pick up the commander of the Army Group “South” from Lvov and the commander of the Army Group “A” *Marshal von Kleist* from his quarters in Tyraspol. Later that same night both *Marshals* were awarded and... fired. *Marshal Walter Model* and *General Ferdinand Schörner* became their successors. They took the command over the newly created army groups – “North Ukraine” (former “South” Army Group) and “South Ukraine” (former “A” Army Group).

Przełamanie wojsk niemieckich pod Buczaczem, 26 marca 1944 roku.
The German breakthrough near Buczacz, March 26, 1944.

radiostacji i złamały kod sztabów sowieckich armii. Odtąd Blumröder czytał wszystkie rozkazy i meldunki sowieckich armii pancernych, operujących w luce na południe od Tarnopola.

26 marca do poszczególnych oddziałów znajdujących się w „kotle” dotarło umówione wcześniej hasło „Litzmann” (hasło bardzo znamienne, bowiem było to nazwisko niemieckiego generała, który w grudniu 1914 pod Łodzią przełamał okrążenie wojsk rosyjskich) i okrążone dywizje przystąpiły do generalnego szturmu. Z zewnątrz na spotkanie wyruszyły im czołgi XXXXVIII. i II. Korpusu Pancernego SS. Potężna maszyna pancerna rozkręcała się powoli, ale stale szła do przodu. W owym „marszu przetrwania” ogromną rolę odgrywały czołgi, których załogi starały się utrzymać na dystans napierające zewsząd oddziały pancerne Armii Czerwonej. Tego dnia „Tigery” 509. batalionu wspierały walki 291. batalionu piechoty pod Sawincą i Tynną, niszcząc m.in. dwa sowieckie T-34. 30 marca część, wyłoniona ze składu 6. Dywizji Pancerniej, *Kampfgruppe* „Waldenfels” przekroczyła Zbrucz koło Skały. Generał Hube natychmiast postanowił wykorzystać ów fakt i czym prędzej pchnął swe czołówki pancerne nad Seret. Atak prowadziły „Tigery” 509. batalionu, które 1 kwietnia dotarły nad rzekę na południe od Bilcza. Sukcesem zakończył się również wypad czołgów 1. Dywizji Pancerniej, która 2 kwietnia zdobyła dwa nieuszkodzone mosty na Serecie. Mocno sponiewierana 1. Armia Pancerna powoli zaczęła

Czołgi PzKpfw VI „Tiger” z 503. Batalionu Czołgów Ciężkich podczas walk w 1944 roku. PzKpfw VI „Tiger” tanks from the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung seen in 1944. [ASKM]

przeprować się przez rzekę. Całej operacji sprzyjała pogoda. Nad Dniestrem i Seretem hulała śnieżycyca. Taka pogoda miała jedną zaletę: sowieckie lotnictwo nie pojawiało się w ogóle, lub pojawiało się tylko sporadycznie. Tym bardziej godny podziwu był wyczyn niemieckiej *Luftwaffe*, która pomimo złej pogody ciągle wykonywała loty z zaopatrzeniem. Nie było, jak onegdaj pod Stalingradem, niedostatku benzyny ani amunicji. 4 kwietnia mróz utwardził drogi. Odtąd ruchy wojsk przebiegały bez zakłóceń. 6 kwietnia obydwie armady pancerne – nacierający z zewnątrz II. Korpus Pancerny SS i 1. Armia Hubego połączyły się pod Buczaczem. „Zrobione! Przerwane przed dwoma tygodniami połączenie z całością frontu znów odtworzone. Kocioł wokół 200 000 ludzi rozerwany. Pułapka Stalina rozwalona” – głosił komunikat wydany przez sztab 1. Armii Pancernej.

Uratowanie wojsk zamkniętych w „kotle” było ostatnim wielkim zwycięstwem von Mansteina. 30 marca Hitler zdobył się na niezwykle gest i wysłał swój samolot na wschód, by zabrał dowódcę Grupy Armii „Południe” ze Lwowa i przy okazji von Kleista (dowódcę Grupy Armii „A”) z jego kwatery w Tyraspolu. Jeszcze tej samej nocy obydwaj marszałkowie zostali odznaczeni mieczami do Krzyża Rycerskiego Żelaznego Krzyża i... zwolnieni ze swych stanowisk. Ich następcami zostali marszałek Walter Model i generał pułkownik Ferdynand Schörner, którzy objęli dowództwa nad nowo utworzonymi Grupami Armii „Północna Ukraina” (dawna Grupa Armii „Południe”) i „Południowa Ukraina” (dawna Grupa Armii „A”).

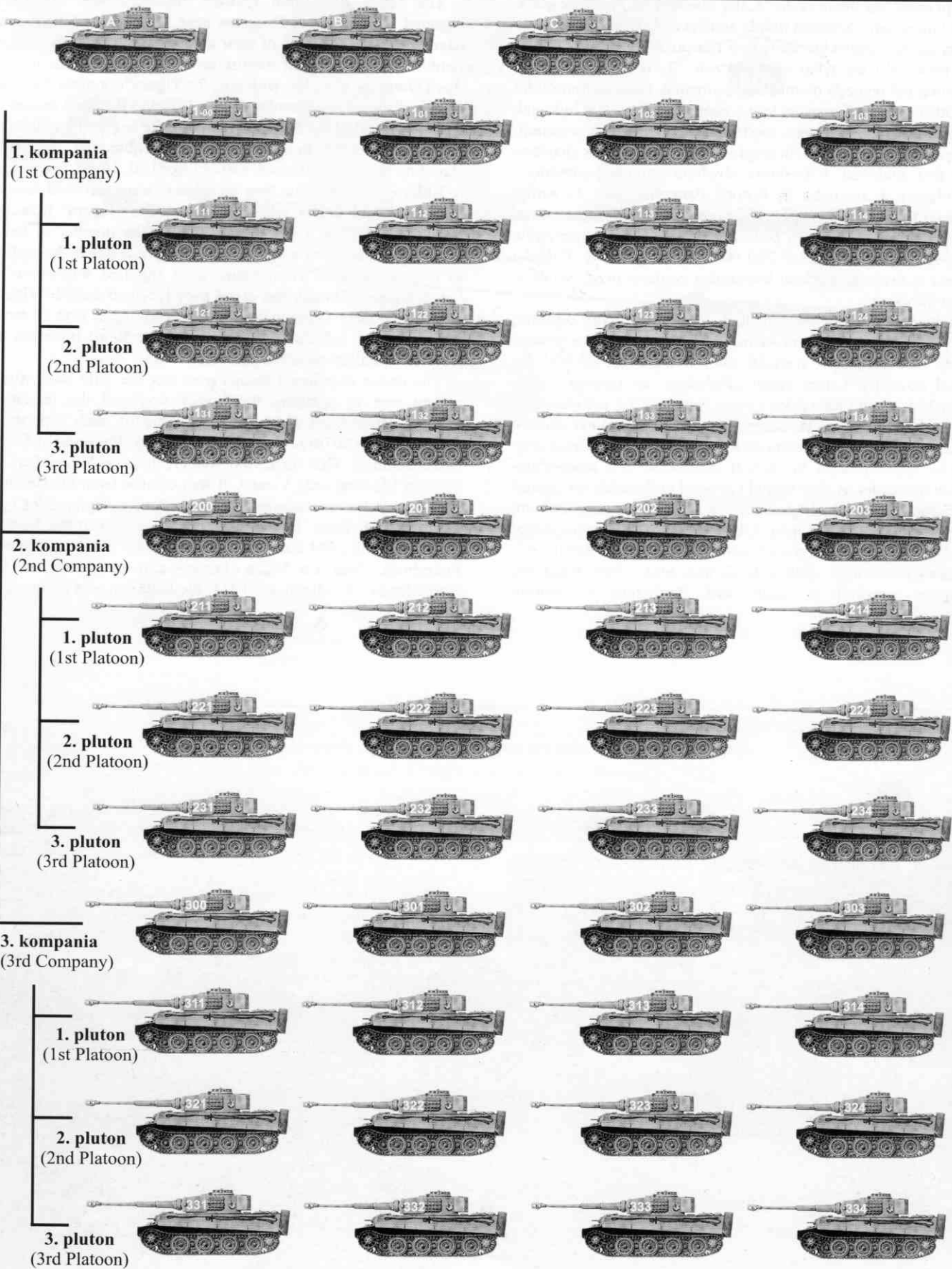
Zaangażowane w walki z Rosjanami 503. i 509. Bataliony Czołgów ciężkich z walk nad Zbruczem i Seretem

The 503rd and 509th *schwere Heeres Panzer Abteilung* engaged in fights with Russians near Zbrutsch and Seret managed to lead almost all of their soldiers alive from the battlefield. The battalion lost almost all equipment. By the end of April Germans were left with only 7 “**Tigers**” out of 64 they had at their disposal two months earlier. This was the main reason of the withdrawal of the 503rd Battalion at the beginning of May. It was sent to the rears to be supplied in new equipment. The 509th Battalion left the front much earlier (April 20, 1944). It was sent to Kolomyja. Some time later its soldiers were recruited to train Hungarian tank crews, who were to receive “**Tigers**” from the Germans. There is a big discrepancy in the number of tanks which were delivered to the allies of the Third Reich. According to German sources Hungarians were supplied with over 14 tanks, whereas Hungarians claim they received only 3 “**Tiger**” for training only. German battalion was equipped with 28 tanks including four vehicles sent over from the 503rd Battalion. In June the battalion received another 6 tanks.

The above mentioned troops were not the only ones which played part in breaking the Soviet ring and the liberation General Hube’s 1st *Panzer Armee*. One of such supporting troops was the 507th *schwere Heeres Panzer Abteilung* of Major Erich Schmidt. This formation was created on September 23, 1943 in Mödling near Vienna. It was created from the subunits of the 1st Battalion assigned to the 4th *Panzer Regiment* of 13th Armoured Division. Its 51 “**Tigers**” were sent to the Eastern front in March 1944 after training which was conducted first in Paderborn, then Le Mans, France and in Zwolle in the Netherlands. On March 22, 1944, the battalion was assigned to

Sześć porzuconych, uszkodzonych czołgów PzKpfw VI „Tiger” z 503. i 509. Batalionu Czołgów Ciężkich zdobyte przez wojska sowieckie w Potażu w marcu 1944 roku. Six abandoned, damaged PzKpfw VI “Tiger” tanks from the 503rd and 509th *schwere Heeres Panzer Abteilung*, Potash area in March 1944. [ASKM]

1. kompania
(1st Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

3. pluton
(3rd Platoon)

2. kompania
(2nd Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

3. pluton
(3rd Platoon)

3. kompania
(3rd Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

3. pluton
(3rd Platoon)

507. Batalion Czołgów Ciężkich – marzec 1944 roku.
507th schwere Heeres Panzer Abteilung – March 1944.

wyprowadziły większość swych ludzi. Gorzej było ze sprzętem. 30 kwietnia spośród 64 „Tygrysów” jakimi 503. batalion dysponował dwa miesiące wcześniej, sprawnych pozostało zaledwie 7. To sprawiło, że na początku maja 503. batalion został wycofany na tyły w celu uzupełnienia strat. 509. batalion opuścił front znacznie wcześniej, bo już 20 kwietnia, kiedy to został odesłany do Kołomyi. Nieco później jego żołnierze zajmowali się m.in. szkoleniem czołgistów węgierskich, którzy mieli otrzymać od Niemców czołgi „Tygrys”. Istnieje duża rozbieżność w ocenie ilości czołgów dostarczonych sojusznikom III Rzeszy. Niemcy oceniają, że Węgrzy otrzymali nawet 14 czołgów, natomiast ci ostatni „przyznają się” tylko do użytkowania trzech „Tygrysów”. W tym okresie batalion otrzymał uzupełnienia sprzętu: 28 czołgów, w tym cztery pojazdy przekazane z 503. batalionu. W czerwcu batalion dostał 6 czołgów.

Pośrednią rolę w rozerwaniu pierścienia okrążenia, w którym znalazła się 1. Armia Pancerna generała Hubego, odegrał również 507. Batalion Czołgów Ciężkich majora Ericha Schmidta. Jednostka ta utworzona została 23 września 1943 roku w Mödling koło Wiednia z pododdziałów 1. batalionu 4. Pułku Pancernego 13. Dywizji Pancerniej. Załogi jej 51 „Tygrysów” trafiły na front wschodni w marcu 1944 roku po okresie szkolenia jaki przeszły najpierw na poligonie w Paderbornie, a potem w Le Mans we Francji i w Holandii. 22

Zaladunek amunicji do czołgu PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E, front wschodni, wiosna 1944 roku. The loading ammo into a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank, Eastern Front, Spring 1944. [CAW]

Czołgi PzKpfw VI Ausf. E „Tiger” z 507. Batalionu Czołgów Ciężkich na pozycji wyjściowej do ataku na Tarnopol w kwietniu 1944 roku. Na pierwszym planie czołg oznaczony „A” i „201”. PzKpfw VI Ausf. E “Tiger” tanks from the 509th schwere Heeres Panzer Abteilung in an assembly area preparing for an attack on Tarnopol in April 1944. In the foreground are tanks coded “A” and “201”. [CAW]

marca 1944 roku batalion został podporządkowany dowództwu XXXXVIII. Korpusu Pancernego i już tego samego dnia oddelegowany do wsparcia 357. i 359. Dywizji Piechoty. Pierwsza z nich walczyła z Rosjanami w okolicy miejscowości Cebrow i Korowcze, druga pod Ostaszowcem i Olejowem. 23 marca 1944 roku 2. i 3. kompanie batalionu wspierały natarcie 8. Dywizji Pancerniej pod Złoczowem, na Brody, skutecznie odwracając uwagę Rosjan od przygotowań do kontrofensywy wojsk znajdujących się w „kotle”. Udział w owych walkach 2. kompania opłaciła stratą jednego czołgu. W kwietniu rejon Złoczowa stał się swego rodzaju „bazą wypadową” grup „Tygrysów” majora Schmitda. Stamtąd były one kierowane wszędzie tam, gdzie istniało niebezpieczeństwo przerwania przez Rosjan niemieckich linii obrony. W pierwszych dniach kwietnia kilka „Tygrysów” zostało przydzielonych do specjalnej jednostki, wydzielonej z batalionu, i oznaczonej jako *Panzer Verband „Fiebe”*. 11 kwietnia wzięła ona udział w ataku na Tarnopol, a trzy dni później osłaniała przyczółek pod Horodyszczem. W tym samym czasie reszta batalionu wspierała walki 9. Dywizji Pancerniej SS „Hohenstaufen”. 16 kwietnia „Tigery” *Panzer Verband „Fiebe”* przebiły się do oblężonego już od dłuższego czasu Tarnopola. Po zwycięstwach przyszedł jednak czas porażek. Najdotkliwsza miała miejsce 8 maja 1944 roku, kiedy to batalion utracił w walkach pod Brodami aż osiem „Tygrysów”. To i kilka następnych niepowodzeń spowodowało, że w maju batalion został przesunięty w okolice Lwowa i włączony w struktury 8. Dywizji Pancerniej. Do końca miesiąca „Tigery”, których na stanie batalionu było przeszło 40 (47?), ponownie operowały w okolicy Złoczowa.

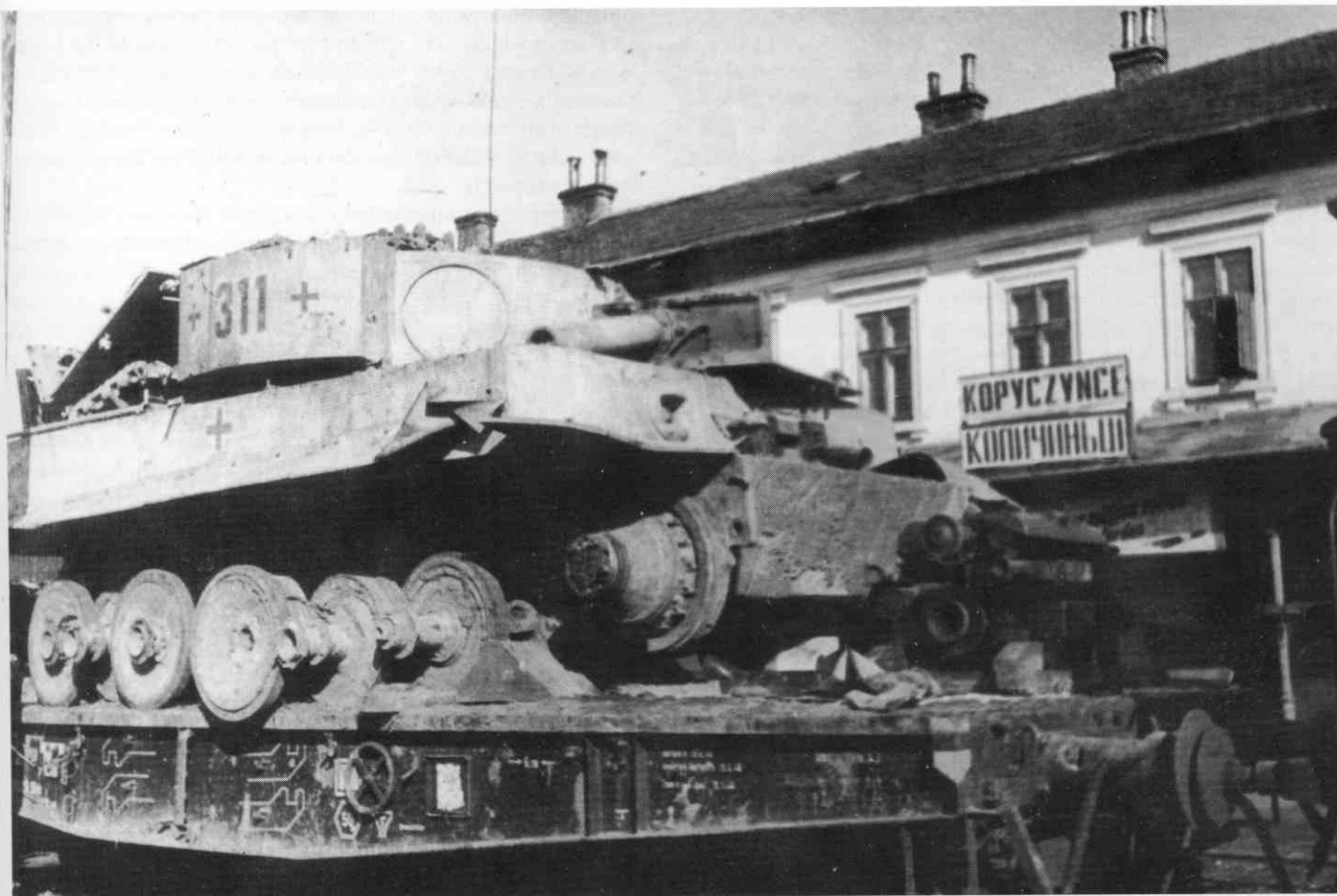

Porzucone uszkodzone czołgi PzKpfw VI „Tiger” z 503. i 509. Batalionu Czołgów Ciężkich zdobyte przez wojska sowieckie w Potażu w marcu 1944 roku. Abandoned, damaged PzKpfw VI “Tiger” tanks from the 503rd and 509th schwere Heeres Panzer Abteilung, Potash area in March 1944. [ASKM]

the command of the XXXXVIIIth Armoured Corps and later the same day sent to support the 357th and 359th Infantry Divisions. Former of the divisions was fighting with the Russians near Cebrov and Korowcze, the latter near Ostaszowiec and Olejovo. On March 23, 1944, the 2nd and 3rd Companies of the battalion were supporting the assault of the 8th *Panzer Division* outside Złoczov aimed for Brody, creating an efficient distraction focusing the attention of the Soviets on them rather than the counter strike of the troops trapped inside the “pocket”. During these

Czołgi PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 3. kompanii 506. Batalionu Czołgów Ciężkich i żołnierze 100. Dywizji Strzelców, rejon Pomorzany, front wschodni, 4 kwietnia 1944 roku. PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tanks of the 3rd Company 506th schwere Heeres Panzer Abteilung and soldiers of the 100th Jäger Division in Pomojany area, April 4, 1944. [CAW]

Uszkodzony czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. Enr „311” z 503. Batalionu Czołgów Ciężkich zdobyty na stacji Kopyczyńce w kwietniu 1944 roku. A damaged PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “311” tank from the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung captured by Soviets at Kopytsynse railway station in April 1944. [ASKM]

„TIGERY” W RUMUNII

Jeszcze w grudniu 1943 roku dywizje „Großdeutschland” i „Totenkopf”, naciskane przez wojska Armii Czerwonej, rozpoczęły odwrót w stronę granicy sowiecko-rumuńskiej. Obydwie jednostki były mocno poobijane przez wroga. W poszczególnych pododdziałach brakowało ludzi, a w zmierzających w stronę granicy długich kolumnach ludzi i sprzętu nieczęsto można było natrafić na czołg. W tych dniach w III. Batalionie Czołgów Ciężkich dywizji „Großdeutschland” było niespełna dwadzieścia „Tygrysów”. W 9. kompanii czołgów ciężkich SS-Obersturmführera Baetke, z dywizji „Totenkopf”, było jeszcze gorzej – tylko cztery „Tigery” mogły wziąć udział w walce. Na początku stycznia 1944 roku obydwie dywizje zostały podporządkowane dowództwu 6. Armii. Dowódcom obydwoj, generałowi Walterowi Hoernleinowi i SS-Obergruppenführerowi Hermanowi Prießowi, sprzyjało szczęście, obaj mogli w miarę spokojnie wycofać swoje oddziały. Rosjanie deptali im po piętach, ale główne uderzenie wyprowadzili nieco bardziej na północy – pod Czerkassami i Korsuniem. Wtedy to z batalionu czołgów ciężkich dywizji „Großdeutschland” wyłączono 11. kompanię „Tygrysów” i wysłano w rejon „kotła”. Wozy te nie odegrały jakiejś znaczącej roli w bitwie, której celem było oswobodzenie korpusów generałów Stemmermanna i Lieba, ale ich załogi zapisały na swe konto kilka zniszczonych czołgów wroga. Walki pod Czerkassami spowodowały, że obydwie dywizje zyskały blisko miesiąc na odpoczynek. Mogły również uzupełnić straty w sprzęcie, choć w tym drugim przypadku

fight the company lost one tank. In April the Zloczov region became a staging area for the “Tigers” of Major Schmidt. From there they were being sent wherever existed a danger of breaking German defence lines by the enemy. At the beginning of April several “Tigers” were assigned to a special unit selected from among the troops of the battalion called *Panzer Verband “Fiebe”*. On April 11, it took part in an assault on Tarnopol and 3 days later it was covering the bridgehead outside Horodyszcz. Meanwhile the rest of the battalion was supporting 9th SS-Panzer Division “Hohenstaufen”. On April 16, the “Tigers” of *Panzer Verband “Fiebe”* managed to break through to Tarnopol which was under siege. After the line of victories there came line of failures. Do most severe defeat took place on May 8, 1944 when the battalion lost 8 “Tigers” in the fights outside Brody. This and a few other failures resulted in the battalion being moved to Lvov and incorporated in the 8th *Panzer Division*. All the battalion’s “Tigers” stayed and operated in that region until the end of the month.

“TIGERS” IN ROMANIA

In December 1943 the “Großdeutschland” and “Totenkopf” divisions pressed by the Red Army troops commenced retreat towards Soviet-Romanian boarder. The German were strongly “banged up” by Soviet troops. The subunits were lacking soldiers and in the long lines heading towards the boarder one could rarely see a tank. At that time the IIIrd *Panzer Abteilung Panzer Regiment “Großdeutschland”*, had only 20 “Tigers”. The 9th Company of heavy tanks of SS-Obersturmführer Baetke

wszystko zależało od służb transportowych 6. Armii. Sprawnej funkcjonowały one w pasie działania dywizji „Großdeutschland” i w marcu 1944 roku, w rejonie Kirowogradu, gdzie stacjonowały pododdziały dywizji znajdowało się już 25 „Tygrysów” ze znakiem stalowego hełmu na pancerzach. W owym czasie 9. kompania dywizji „Totenkopf” nadal dysponowała tylko czterema „Tygrysami”.

W zimne marcowe dni, gdy do szturmu ruszyły Fronty marszałków Żukowa, Koniewa i Malinowskiego, sowieckie działa zagrzały również na odcinkach broniących przez dywizje „Großdeutschland” i „Totenkopf”. Po raz pierwszy od przeszło dwóch miesięcy Rosjanie przestali markować walkę i ruszyli do prawdziwego szturmu. Kolumny sowieckich czołgów, wraz z towarzyszącą im piechotą i przy akompaniowaniu wspierających je dział, rozpetły się na obszarze pomiędzy wsiami Darjewka a Bolszaja Wysoka, gdzie okopane były pododdziały dywizji „Großdeutschland”. Uderzenie spadło przede wszystkim na pozycje batalionów pułku grenadierów i pułku piechoty. Przeciwko masom sowieckich czołgów, 9 marca 1944 roku, dywizja pod komendą nowego już dowódcy, generała Hasso von Manteuffla (zastąpił Hoernleina w końcu lutego), mogła rzucić zaledwie 27 czołgów, w tym 11 „Tygrysów”. Przy wydatnym udziale tych maszyn do 14 marca zniszczyła przeszło czterdzieści sowieckich czołgów. Na niewiele się to zdało, bowiem Rosjanie przerwali jej linie obronne i wszystkie jej pododdziały zmuszone były wycofać się na zachód. 15 marca główne siły „Großdeutschland”, osłaniane przez wydzielone grupy osłonowe, przemaszerowały przez Równoje. Parę dni później dywizja osiągnęła Boh w miejscowości Pierwomajsk, gdzie spotkała się z wycofującymi się na zachód pododdziałami dywizji „Totenkopf”. Obydwie jednostki stanęły przed nie lada

from the “Totenkopf” division was even poorer – it had only four tanks which were able to take part in a fight. At the beginning of January 1944, both divisions were assigned to the command of the 6th Army. Commander of both divisions: *General* Walter Hoernlein and *SS-Obergruppenführer* Herman Prieb, were in luck, they both had the time to withdraw their troops relatively smoothly.

The Soviet cannons started roaring near the areas defended by the “Großdeutschland” and “Totenkopf” divisions in March when marshals Zhkov, Koniev and Malinowsky issued a major assault. For the first time in over two months, the Russians stopped feigning fights and commenced a real assault. Soviet tanks and infantry accompanied by cannons “crawled” in between Darjevka and Bolszaja Wysoka villages where the subunits of “Großdeutschland” division had their posts. The strike was mainly aimed at the positions of the grenadiers and infantry regiments. Against the swarm of Soviet tanks the division led by the newly appointed commander, *General* Hasso von Manteuffel (he took over Hoerlein’s post at the end of February), could only send 27 tanks, including 11 “Tigers”. With much help from the latter until March 14, Germans managed to destroy over forty enemy tanks. The whole effort, however, proved to be useless, as the Russians managed to break through the division’s defence lines and all of its troops were forced to retreat west. On March 15, the main forces of “Großdeutschland” supported by covering parties got through Rownoje. Couple of days later, the division reached Bug river near the village of Pyervomaysk where it met the withdrawing subunits of the “Totenkopf” division. Both formations were now facing a serious problem because the only way across the river led through a ten-ton bridge which meant that in order to get across the troops would have to abandon their equipment.

Transport wozów bojowych z dywizji „Großdeutschland”, na pierwszym planie czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „C12” z 11. kompanii, stacja Równoje, 18 stycznia 1944 roku. A transport of combat vehicles from the “Großdeutschland” Division. In the foreground is a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “C12” tank from the 11th Company, Rownoye railway station, January 18, 1944. [CAW]

Zaloga wyklada na czołgu PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E „A23” z 9. kompanii III. Batalionu Pułku Pancernego „Großdeutschland” flagę sygnał rozpoznawczy dla lotnictwa, styczeń 1944 roku. *The crew of a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “A23” tank of the 9th Company IIIrd Battalion Panzer Regiment “Großdeutschland” mounting a national flag for air-recognition, January 1944. [CAW]*

problemem, bowiem na drugą stronę rzeki mogły przedostać się jedynie przez 10-tonowy most, a więc zmuszone byłyby porzucić posiadany sprzęt. Generał von Manteuffel nie zdecydował się na taką „rozzutność” i dlatego też pododdziały zmechanizowane „Großdeutschland” zostały skierowane na południe, aby przekroczyć Boh w rejonie Konstantinowki.

Na przełomie marca i kwietnia żołnierze „Großdeutschland” i „Totenkopf”, wraz z całą 8. Armią, znaleźli się w strukturach Grupy Armii „Południowa Ukraina”. W pierwszych dniach kwietnia przekroczyli Dniestr z zadaniem osłony lewej flanki wojsk generała Schörnera, które umocniły się w Besarabii. 6 kwietnia na linii frontu dywizja von Manteuffla miała zaledwie sześć sprawnych czołgów (w tym tylko trzy „Tigery”). Pozostałe wozy naprawiane były w Kiszyniowie, gdzie czasowo umieszczone zostały warsztaty i składy zaopatrzenia dywizji oraz stanowisko dowodzenia generała von Manteuffla. Kiszyniów stał się także główną bazą dywizji „Totenkopf”. Dywizja SS-Obergruppenführera Hermana Priessa dotarła do miasta już bez „Tygrysów”. Te, które miała na swym stanie 9. kompania, wpadły w ręce Rosjan w Tiraspolu.

Z Kiszyniowa naprawiany sprzęt oraz zaopatrzenie przerzucane były koleją na północ do Jass, a stamtąd bezpośrednio na linię frontu, która przebiegała wzdłuż rzeki Cula, od Parliti-Sat do Calarasi Targ. Nie był to bezpieczny szlak, bowiem położone nad rzeką Bahlui blisko stutysięczne Jassy, w pierwszym tygodniu kwietnia stały się celem ataku wojsk sowieckich i droga często nawiedzana była przez sowieckie rozpoznawcze oddziały pancerne i zmechanizowane. Owym wypadom starały się przeciwdziałać czołgi, działającego w ramach dywizji „Großdeutschland”, pułku pancernego pułkownika Langkeita. W efekcie starć z Rosjanami ich załogi zniszczyły aż 89 czołgów wroga, z czego sporą część zapisano

Dowódca dywizji „Großdeutschland” general major Hasso von Manteuffel (z lewej), wiosna 1944 roku. Z tyłu czołg „Tiger”. *Commander of “Großdeutschland” division General Major Hasso von Manteuffel (left), Spring 1944. In the background is a “Tiger” tank. [CAW]*

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „301” z 503. Batalionu Czołgów Ciężkich zdobyty na stacji Kopyczyńce w kwietniu 1944 roku. *A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank coded “301” from the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung captured by Soviets at Kopytsyne railway station in April 1944. [ASKM]*

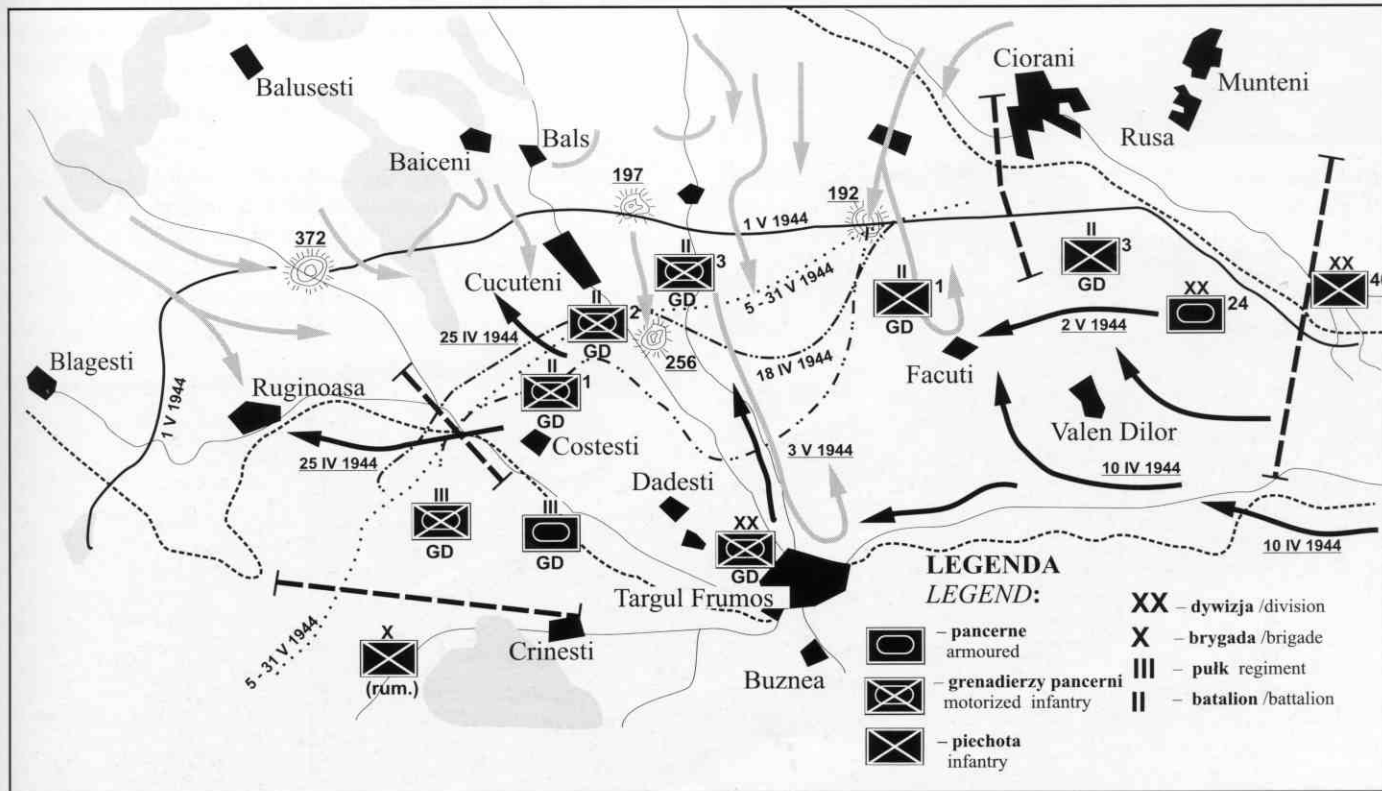
Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 509. Batalionu Czołgów Ciężkich na Ukrainie w kwietniu 1944 roku. *A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank from the 509th schwere Heeres Panzer Abteilung, Ukraine in April 1944. [CAW]*

na konto „Tygrysów”. Walki prowadzone były również na północny zachód od Jass, w rejonie miasta Targul Frumos. Tam już, 10 kwietnia, znaczna część dywizji, pod osobistym dowództwem generała von Manteuffla, odparła pierwszy atak sowieckiej piechoty i czołgów.

W drugiej połowie kwietnia w Bacau dywizja „Großdeutschland” uzupełniła braki w pododdziałach uderzeniowych. Wzmocniona została przede wszystkim siłą jednostek pancernych. 20 kwietnia batalion czołgów ciężkich dywizji dysponował już 20 „Tygrysami”. Mając do dyspozycji nowe siły, pięć dni później, generał von Manteuffel przeprowadził pierwsze kontruderzenie na wojska sowieckie, którego celem było dostanie się do Jass od strony Targul Frumos. Pododdziały „Großdeutschland”, wraz z towarzyszącą im piechotą z rumuńskiej brygady piechoty, ruszyły na Ruginoasă oraz Cacuteni, aby stamtąd przebić się do znajdujących się na drodze do Bals i Baceni wzgórz 372 i 197. Atakiem ze sztabu dywizji z Targul Frumos kierował Manteuffel, zaś bezpośrednio z pola bitwy dowódca pułku pancernego. Pułkownik Langkeit, mając do dyspozycji stosunkowo niewielką liczbę wozów bojowych, na czele formacji uderzeniowej rozmieścił bataliony grenadierów pancernych. Czołgi i działa szturmowe poruszały się za ich plecami i ogniem swych armat niszczyły wykryte stanowiska wroga. Z zaplecza natarcia cały czas wspierane było przez artylerię, a z powietrza przez przystosowane do zwalczania czołgów „Stukasy” ze słynnej już wtedy eskadry wówczas majora Hansa-Ulricha Rudela. Aby efektywnie wykorzystać wsparcie ogniowe i powietrzne w jednostkach grenadierów, na transporterach opancerzonych, umieszczone zostały silne nadajniki radiowe oraz obserwatorzy jednostek artylerii i lotnictwa, którzy na bieżąco koordynowali ostrzał artyleryjski i ataki bombowców nurkujących. Wsparcie jak najbardziej się przydało,

Naprawa przekładni bocznej czołgu PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E. The repair of steering gearbox of a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank. [Tank Museum]

Bitwa pod Targul Frumos – kwiecień–maj 1944 roku.

The battle of Targul Frumos in April–May 1944.

bowiem wkrótce po rozpoczęciu natarcia na atakującą piechotę i czołgi spadło kontruderzenie sowieckich czołgów i dział pancernych. Do szczególnie zaciętych walk doszło na ulicach Ruginoasy. Tu Rosjanie zaatakowali grenadierów i towarzyszące im czołgi z niezwykłym animuszem. Walka była bardzo zacięta, ale pomimo tego w jej wyniku dywizja nie poniosła zbyt wielkich strat. Killkudziesięciu grenadierów zostało rannych, zaś towarzyszące im jednostki pancerne straciły zaledwie jeden czołg, który w dodatku nie został zniszczony, ale uszkodzony. Straty sowieckie były o wiele większe i w samym tylko sprzeczce wyniosły 22 czołgi i 14 dział przeciwpancernych.

Zrealizowane 25 kwietnia uderzenie było przysłowiowym wetknięciem kija w mrowisko i w ciągu następnych dni zaatakowani przez pododdziały „Großdeutschland” Rosjanie wyprowadzili całą serię kontrataków na LVI. Korpus Pancerny, któremu została podporządkowana dywizja generała von Manteuffla. Odtąd walczące w ramach korpusu jednostki nie zaznały już spokoju. Każdego dnia dywizja „Großdeutschland”, dywizja „Totenkopf” oraz 46. Dywizja Piechoty odpierały po kilka sowieckich ataków. W wykonywaniu tego zadania wydatnie wspierała LVI. Korpus 24. Dywizja Pancerna z odwodu 8. Armii. Naciskani głównie od strony wzgórz 256 i 372 żołnierze generała von Manteuffla bronili się nie tylko z dużym poświęceniem, ale także niezwykle skutecznie – do końca kwietnia dywizja zniszczyła przeszło 70 czołgów wroga. Głównie padły one łupem dział czołgów pułku pancernego, które generał von Manteuffel trzymał w rezerwie i kierował na pierwszą linię tylko wtedy, gdy miał miejsce atak sowieckich pojazdów pancernych. A że takie ataki zdarzały się dosyć często „Tigery”, „Pantery” i PzKpfw IV prawie cały czas kursowały między pierwszą linią a warsztatami dywizji, gdzie mechanicy po każdym starciu starali się naprawić uszkodzenia powstałe w wyniku walk. Dzięki pracy służb

General von Manteuffel did not agree to such a “waste”. That is why the “Grossdeutschland” mechanized subunits were sent south where they could cross the river in the Konstantinovka area.

At the turn of March and April the soldiers of “Grossdeutschland” and “Totenkopf” along with the whole of 8th Army joined the “Southern Ukraine” Army Group. At the beginning of April they crossed the Dniestr river. They were to secure the left flank of General Schörner troops which were fortified in Bessarabia. On April 6, von Manteuffel’s division had only 6 tanks on the frontline (including 3 “Tigers”). The rest of vehicles was being repaired in Kishyniov to the Germans temporarily moved all workshops, supplies and the commanding centre of General von Manteuffel. Kishyniov has become the headquarters of the “Totenkopf” division. The division of SS-Obergruppenführer Herman Prieb reached the city without “Tigers”. Those, which were at the disposal of the 9th Company had fallen prey to Soviets in Tyraspol.

From Kishyniov the repaired equipment and supplies were transferred by rail to Yassy. From where it was sent directly to the frontline which ran along the line of the Cula River, from Parliti-Sat to Calarasi Targ. This was not a very safe route. The city of Yassy located near the Bahlui River became the target of Soviet attacks in the first week of April and the route was often raided by Soviet recon armour troops. Germans tried to prevent these raids by sending tanks of the armour regiment under Oberst Langkeit. The regiment acted as a part of the “Großdeutschland” division. Langkeit’s tanks managed to destroy 89 enemy tanks (many tanks we destroyed by “Tigers”). Germans were also engaged in the fights north-west of Jassy, near the city of Targul Frumos. In the battle near the city on April 10, large part of the German division under personal command of General von Manteuffel, fought back the attack of Soviet tanks and infantry.

Porzucony czołg PzKpfw VI Ausf. E „Tiger” z dywizji „Großdeutschland” lub „Totenkopf”, Rumunia, kwiecień 1944 roku. An abandoned, PzKpfw VI Ausf. E “Tiger” tank from the “Großdeutschland” or “Totenkopf” division in Romania, April 1944. [CAW]

naprawczych i remontowych dywizja „Großdeutschland” każdego dnia mogła zaangażować do boju z nieprzyjacielem 20–30 czołgów. Często też użyczała swojego sprzętu innym jednostkom. Tak było m.in. 6 maja, gdy cztery „Tigery” zostały przekazane dywizji SS „Totenkopf”. Jednostka generała von Manteuffla mogła sobie pozwolić na taki gest, gdyż dzień wcześniej dostała z fabryk w Rzeszy 8 wozów tego typu i dysponowała „aż” 28 „Tygrysami”.

Wobec miażdżącej przewagi Rosjan każdy z „Tygrysów” był na wagę złota. Pomimo notorycznego braku sprzętu w toku majowych walk pod Targul Frumos, żołnierze batalionu czołgów ciężkich dywizji „Großdeutschland” odparli wszystkie ataki wroga, zadając mu bardzo bolesne straty. Dywizja generała von Manteuffla zniszczyła około 200 czołgów wroga, w tym także tych najcięższych typu IS–2, choć spotkania z sowieckimi kolosami nie należały do przyjemnych. „Pod Targul Frumos po raz pierwszy przyszło nam walczyć z nowymi czołgami Stalina – wspominał generał von Manteuffel. – Ich pojawienie się wywołało u nas niemały szok. Tym większy, że dotąd nasze „Tigery” mogły niszczyć czołgi wroga z odległości blisko 3 tysięcy metrów. Teraz nawet połowa tego dystansu nie wystarczyła, żeby skutecznie ostrzelać nieprzyjaciela. Z pojedynków nadal jednak wychodziliśmy zwycięsko. Głównie dzięki lepszej manewrowości i mobilności naszych czołgów oraz lepszemu wyszkoleniu załóg.” Gdy z początkiem czerwca 1944 roku walki w rejonie Targul Frumos stopniowo wygasły, dowództwo Grupy Armii „Południowa Ukraina” doceniło odwagę żołnierzy dywizji „Großdeutschland” nadając im szereg odznaczeń. Wraz z medalami do dywizji dotarły również uzupełnienia w sprzęcie, w tym 19 nowiuteńkich „Tygrysów”. 1 czerwca na stanie III. Batalionu Czołgów znajdowały się 34 czołgi tego typu. Tym razem uzupełnienia nie ominęły również dywizji „Totenkopf”. Na początku czerwca do 9. kompanii dotarły czołgi z formowanego w Holandii 103. Batalionu Czołgów Ciężkich SS i odtąd dysponowała ona 15 „Tygrysami”.

POD NARWĄ

Na północy, 1 lutego 1944 roku, Rosjanie zdobyli Kingisepp, dochodząc na odległość kilkunastu kilometrów od granicy z Estonią. Trzy dni później obronę Pozycji „Panter” powierzono Grupie Armijnej „Narwa”, w skład której weszły III. Korpus Pancerny SS i XXVI. Korpus Armijny. W wyniku tych zmian walczące w ramach korpusu SS–Obergruppenführera Steinera, czołgi 502. batalionu majora Jähde zajęły stanowiska na wysuniętym przyczółku po wschodniej stronie rzeki Narwa, z zadaniem osłony umocnionych tam żołnierzy Waffen-SS. Odtąd za każdym razem, gdy Rosjanom udało się wyprzeć esesmanów z ich pozycji, niewielkie grupy PzKpfw VI przystępowały do kontrataku, ostrzeliwując okopy zdobyte przez nieprzyjaciela. W jednej z takich akcji, 23 lutego, sierżant Zwetti, rozbił sowiecki czołg, który okazał się później pięćsetnym czołgiem zniszczonym przez 502. batalion. Wypadki w stronę pozycji wroga nie należały do bezpiecznych, bowiem czerwonoarmiści, usadowieni na wysokim, wschodnim brzegu rzeki, „polowali” na „Tigery” ze swojej ciężkiej artylerii. To powodowało, że załogi PzKpfw VI musiały często zmieniać zajmowane pozycje. Ów ruch sprawił jednak, że krążące wzdłuż linii frontu ciężkie czołgi typu „Tiger” pojawiały się często tam, gdzie sowieccy żołnierze zupełnie się ich nie spodziewali. To wzbudzało w nich przekonanie, że niemieckie siły pancerne są znacznie większe niż donosiło własne rozpoznanie.

Naprawa czołgu PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E, widoczna wieża uniesiona przez dźwig. The repair of a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank. Note a crane lifting turret. [Tank Museum]

In the second half of April in the town of Bacau, (south-west of Yassy), the “Großdeutschland” division conducted replacement in strike formations, mainly in armour troops. On April 20, the battalion of heavy tanks had 20 “Tigers” at its disposal. Five days later, with his troops reinforced, general Manteuffel could finally commence first counter strike on Soviet forces trying to get to Yassy through Targul Frumos. The subunits of “Großdeutschland” in cooperation with Romanian infantry brigade, headed for Rigunoasa and Cacuteni with the intention of getting through to Hills 372 and 197 located on the way to Bals and Baceni. General von Manteuffel supervised the attack from the division’s headquarters in Targul Frumos, whereas the actual command on the battlefield was given to Colonel Langkeit – the commander of armour regiment. Having a relatively small number of tanks and other combat vehicles at his disposal, he deployed battalions of *panzergrenadiers* at the head of the strike formation. Tanks and guns were moving behind them destroying any spotted enemy posts. The troops were constantly supported by artillery and from air by the famous squadron of the “Stukas” assault aircraft under Major, (later Colonel), Hans-Ulrich Rudel. Despite the fact, that the fight was very fierce, the division suffered only small losses. A dozen or

Czołgi PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku. PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E tanks from the 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944. [CAW]

W końcu lutego Rosjanie uderzyli na pozycje pod Narwą z południa. Prowadząca natarcie sowiecka 8. Armia, która dotarła do nasypu kolejowego, biegnącego ze wschodu na zachód, przebiła się przez rejony umocnione przez pododdziały 170. i 227. Dywizji Piechoty. Swe pozycje utrzymała jedynie 61. Dywizja Piechoty. Odtąd niemiecka dywizja rozdzielała siły sowieckie na dwie części, określane odtąd w Sztabie Grupy Armijnej „Narwa” jako „worek wschodni” i „worek zachodni”. Dowództwo grupy natychmiast wydało rozkaz rozbicia obu wysuniętych przyczółków i w tym celu oddelegowało w ich okolice dodatkowe siły złożone m.in. z dywizji SS „Nordland”, której w charakterze wsparcia przydzielono 2. kompanię majora von Schillera z 502. Batalionu Czołgów Ciężkich. W tym samym czasie pozostałe dwie kompanie wraz z dowództwem batalionu skierowane zostały bardziej na południe, w okolice Pskowa.

W rejonie „worka” „Tigery” tkwiły na pozycjach na południe od Lembit. Oczekiwanie na sowiecki atak ich załogi urozmaicały sobie ostrzeliwaniem baterii artylerii, które Rosjanie starali się podciągnąć w pobliże nasypu. Tego typu działania najczęściej wywoływały odwetowy ostrzał moździerzy i naloty sowieckich bombowców, które zamieniły teren toczącej się walki w „księżycowy krajobraz”, pełen kraterów i lejów po bombach. Wymiana ognia trwała do 17 marca, kiedy to sowiecka 8. Armia przystąpiła do generalnego szturmu. O świcie Niemców obudził huraganowy ogień artylerii. Kanonada trwała przez około pół godziny. W chwilę po tym, jak ucichła, do szturmu ruszyła sowiecka piechota wspierana przez czołgi. Celem Rosjan było przecięcie szosy Tallin–Narwa, dojście do Zatoki Fińskiej i zamknięcie Niemców w kolejnym gigantycznym „kotle”.

so grenadiers were wounded and the accompanying armour forces lost only one tank, however it was not destroyed but only damaged.

By issuing the attack on April 25, 1944, the subunits of „Großdeutschland” literally “stirred up a hornet’s nest”. For the next couple of days the LV1th Armoured Corps, to which Manteuffel’s division was assigned, was tormented by a series of Soviet counter strikes. Every day the “Großdeutschland” and “Totenkopf” divisions, as well as the 46th Infantry Division, had to fight back several Soviet attacks. In fulfilling this task the soldiers of the LV1th Corps were supported by the 24th Armoured Division of the 8th Army’s backup forces. The Germans were being pressed mainly from the Hills 256 and 372. Manteuffel’s soldiers fought not only with great sacrifice, but they were also extremely efficient. Till the end of April the division destroyed over 70 enemy tanks. They were mostly eliminated by the tanks of the armour regiment, which General von Manteuffel kept as a backup force and sent to the battlefield when Soviet armoured forces were attacking German positions. Since the attacks were now very common, the “Tigers”, “Panthers” and PzKpfw IV were constantly running between the frontline and the division’s workshops were after each clash the mechanics were doing everything they could to fix the da-mages. Thanks to their work the division always had 20–30 tanks which could be sent to the battlefield at any time. Very often the division would also lend their equipment to other formations, just as it was on May 6, when four of its “Tigers” were given the SS “Totenkopf” division. The “Großdeutschland” Panzergrenadier Division could afford such a “luxury” because the previous day it had received 8 brand new “Tigers” and now it had 28 “Tigers” at its disposal.

Na przejeździe kolejowym, nacierające sowieckie T-34 i KW-15, natrafiły jedynie na dwa „Tigery” – porucznika Cariusa i plutonowego Kerschera. Dwa samotne czołgi okazały się być zaporą nie do przebycia. Ich działa błyskawicznie rozbiły sześć sowieckich „trzydziestek czwórek”, a pozostałe zmusiły do odwrotu. Z kolejnym atakiem Rosjanie zwlekali do południa. Gdy uderzyli czekały na nich już trzy „Tigery”. Rezultat starcia był taki sam jak rankiem – bez strat własnych Niemcy zniszczyli pięć T-34 i jednego KW-15. Dwie godziny później, gdy Sowieci zebrali do szturmu siły równe pułkowi piechoty, z pomocą 2. kompanii pośpieszyła niemiecka artyleria, rozbijając przygotowywany atak na pozycjach wyjściowych. Przed wieczorem Rosjanie uderzyli jeszcze raz, tym razem tracąc trzy kolejne czołgi. Walki w rejonie Lembit kontynuowane były 18 marca. Tego dnia stroną atakującą byli Niemcy, którzy starali się odzyskać ruiny znajdujące się po północnej stronie nasypu, zajęte w nocy przez sowiecką piechotę. Pomimo utraty czterech T-34 i jednego T-60 Sowieci utrzymali swoje pozycje.

W ciągu następnych dni „Tigery” 502. batalionu interweniowały wszędzie tam, gdzie pojawiały się sowieckie czołgi. 19 marca w rejonie „worka wschodniego” 88-milimetrowe działa „Tigerów” rozbiły osiem T-34, i po jednym KW-15 i T-60. 20 marca łupem potężnych czołgowych dział padły kolejne dwie „trzydziestki czwórki”. Rosjanie, coraz bardziej bezradni w pojedynkach z niemieckimi ciężkimi czołgami, po 20 marca zmienili taktykę i nie rzucali już swoich wozów do beznadziejnych ataków na „Tigery”. Starali się działać z zaskoczenia, organizując mniej klub bardziej wyszukane zasadzki przeciwpancerne. Czasami sprzyjało im też szczęście. 21 marca jeden z „Tygrysów”, starszego sierżanta Grubera, wpadł tyłem do leju po bombie, gdzie utknął. Gdy inny „Tygrys” podjechał do niego, aby wziąć go na hol Rosjanie otworzyli ogień z ciężkich moździerzy. „Jeden z tych pocisków

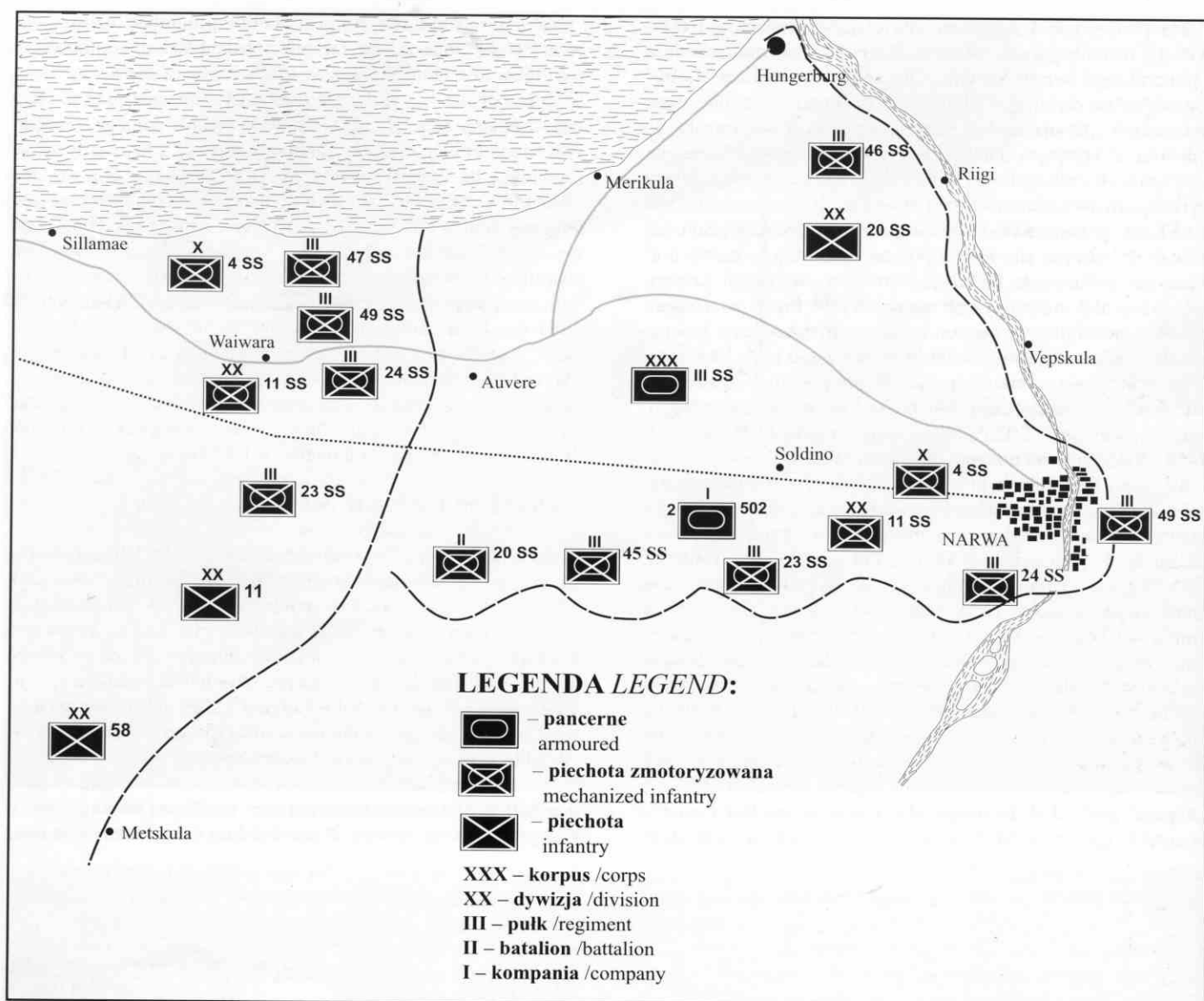
Taking into account the overwhelming number of Russians, each “Tiger” was crucial. Despite constant lack of equipment in the fights near Targul Frumos, the soldiers of the heavy tanks battalion of the “Großdeutschland” division, managed to fight off all enemy attacks inflicting some serious damage. General von Manteuffel’s division destroyed around 200 enemy tanks (including IS-2 heavy tanks). When at the beginning of June 1944 the fights near Targul Frumos were gradually dying out, the command of the “Southern Ukraine” Army Group honoured the courage of the soldiers of “Großdeutschland” division, awarding them many medals. The division was also awarded with equipment, including 19 brand new “Tigers”. Since June 1, 1944 the IIIrd Battalion of Panzer Regiment “Großdeutschland” had 34 tanks of this type at its disposal. This time the “Totenkopf” division was also replenished. At the beginning of June the 9th Company was reinforced with the tanks of the 103rd SS-schwere Panzer Abteilung. From that day onward the 9th Company was a proud owner of 15 “Tigers”.

COMBAT NEAR NARVA

On February 1, 1944, Russians conquered Kingisepp and stopped several kilometres before Estonian boarder. Three days later the defence of the “Panther” Position was entrusted to “Narwa” Army Group. It included IIIrd SS-Panzer Korps and XXVIth Army Corps. Due to these changes the tanks of the 502nd battalion of Major Jähde, acting on behalf corps of SS-Obergruppenführer Felix Steiner settled in a distant beach-head on the east side of the Narwa River. They were to support and defend the Waffen-SS troops that were entrenched there. The plan was as follows. Every time the Russians managed to push the Waffen-SS troops away from their positions, small groups of PzKpfw VI were coming in bombarding the trenches won over

Czołgi PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 2. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich na platformach kolejowych, front wschodni, wiosna 1944 roku. PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tanks from the 2nd Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung on railway flatcars, Eastern Front, Spring 1944. [CAW]

Pozycje wojsk niemieckich pod Narwą w marcu 1944 roku.
The German positions near Narva in March 1944.

moździerzowych kalibru 16 cm, z opóźnionym zapalnikiem, przeznaczonych specjalnie do zwalczania czołgów, trafił we właz radiooperatora jednego z naszych czołgów. Pocisk uderzył niemal pionowo, a jego siła wybuchu wbiła do środka pokrywę włazu (...). W ciągu kilku ostatnich dni uniknęliśmy strat, a teraz w czasie wyciągania czołgu musieli trafić tego chłopaka.” – wspominał Carius. 22 marca Rosjanie próbowali połączyć oba „worki”, atakując tzw. Punkt 33,9, który znajdował się pośrodku klina rozdzielającego ich pozycje. Także i tym razem zostali odparci przez „Tigery”. Stracili dwa czołgi. Ogółem ich straty w sprzęcie od 17 marca wyniosły: 38 czołgów, 4 działa samobieżne i 17 armat przeciwpancernych.

Po kilku dniach przerwy, „Tigery” 502. batalionu ponownie miały wejść do akcji 6 kwietnia. Tego dnia miały wspierać czołowe natarcie 122. Dywizji Piechoty na „worek wschodni”. Przesunięciem czołgów na pozycje wyjściowe odbyło się w noc poprzedzającą natarcie przy ogłuszającym akompaniamencie artylerii, która ostrzeliwując sowieckie pozycje starała się zagłuszyć ryk potężnych silników 56-tonowych czołgów. Manewr się udał i gdy rankiem „Tigery” przetoczyły się przez nasyp kolejowy Rosjanie byli całkowicie zaskoczeni ich poja-

by the enemy. During one of such missions, on February 23, Sergeant Zwetti destroyed a Soviet tank. It turned out to be a 500th tank destroyed by the 502nd Battalion.

At the end of February Russians attacked German positions by the Narva river from south. The Soviet 8th Army leading the attack, reached the railroad embankment stretching from east to west, broke through regions reinforced by the subunits of 170th and 227th Infantry Division. The only formation which managed to keep its positions, was the 61st Infantry Division. The German division divided Soviet forces in two and from that day onward they were known as “Eastern Sack” and “Western Sack”. The group’s command issued an immediate order of breaking both posts and sent additional forces, including among others the SS “Nordland” division and the 2nd Company of Major von Schiller from the 502nd *schwere Heeres Panzer Abteilung*, as its backup. At the same time the remaining two companies along with the battalion’s command were sent further south to the Pskov region.

“Tigers” settled in their positions in the area of the “sack”, south of Lembit. While waiting for Soviet attack the German tankers were from time to time shooting at Russian battery,

wieniem się – niektóre ich działa przeciwpancerne, które w chwilę po rozpoczęciu ataku zostały trafione 88-milimetrowymi pociskami, miały jeszcze pokrowce na hamulcach wyłotowych! Do wieczora czołgi mocno „wgrzyły się” w pozycje sowieckie i obydwa „worki” zostały zlikwidowane. Ów sukces został odniesiony kosztem uszkodzonego czołgu starszego sierżanta Grubera, który trafiony kilkoma pociskami kalibru 76,2 mm został odholowany na tyły.

19 kwietnia wojska niemieckie podjęły próbę likwidacji szerokiej podstawy sowieckiego przyczółka i przesunięcia frontu dalej na południe, na linię rzeki Narwy. Operacją bezpośrednio kierował generał Hyazinth Graf von Strachwitz und Zauche Kaminetz, były dowódca pułku pancernego „Großdeutschland”. Do ataku, zakodowanego pod kryptonimem „Strachwitz” III, generał zebrał potężne siły, w tym także pancerne. W jednostkach uderzeniowych nie zabrakło oczywiście „Tygrysów” 502. batalionu, choć teren, w którym miało przebiegać natarcie, pokryty mokradłami i laskami karłowatych sosen, był dla nich wyjątkowo niesprzyjający. W rezultacie „Tigery” 2. kompanii, którym towarzyszyła piechota na transporterach opancerzonych, mogły nacierać, tak samo jak w swym debiucie bojowym we wrześniu 1942 roku, jadąc jeden za drugim po wąskiej grobli. Taki sposób prowadzenia walki musiał doprowadzić i doprowadził do nieszczęścia. Zaraz na początku ataku prowadzący kolumnę czołg plutonowego Carpaneto wjechał na minę, tarasując przejazd reszcie wozów. W międzyczasie na niebie pojawiły się sowieckie samoloty szturmowe, ale ze względu na obecność myśliwców Luftwaffe nie mogły się „dobrać” do stojących w korku „Tygrysów”. Gdy w podobny sposób utknęły natarcia grup pancernych

which the enemy tried to pull closer to the embankment. These attacks very often ended Russians answering with mortar fire and air raids from Soviet bombers which were usually a very quick and easy way to turn the terrain into a moon-like scenery, full of shell craters. The offensive actions and constant gun fire lasted till March 17, when the Soviet 8th Army commenced a general assault. At dawn Germans were woken up by a cascade gun fire. The cannonade lasted about half an hour. After that the Soviet infantry supported by tanks issued an assault on German positions. Their main goal was to cross the Tallin–Narva road and getting through to the Gulf of Finland to close the Germans inside yet another gigantic “pocket”. Their attack, however, was halted and then fought back by the forces of the 2nd Company under Major von Schiller, which in the course of two days of fighting managed to destroy 17 enemy tanks.

In the next couple of days the “Tigers” of the 502nd Battalion intervened in places where Soviet tanks had been spotted. On March 19, in the “Eastern Sack” region, the “Tigers” destroyed eight T-34 tanks, one KW and one T-60. On March 20, Germans destroyed two more T-34’s. Russians were helpless when confronted with German heavy tanks. After March 20, they changed the tactics and instead of throwing their tanks in a hopeless attempts to fight off “Tigers” they tried taking the enemy by surprise by organizing more or less effective anti-armour traps. On March 22, Russians tried to reconnect both “sacks” by attacking the so-called: Point 33.9, which was located right in the middle of wedge separating their positions. Soviet attack was again repelled by “Tigers”. Russians lost two tanks. Their overall losses in equipment since March 17, amounted for: 38 tanks, 4 SP guns and 17 AT cannons.

Wóz dowodzenia Panzerbefehlswagen VI „Tiger” Sd Kfz 267 Ausf. E „I” z dowództwa 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku. A Panzerbefehlswagen VI Sd Kfz 267 “Tiger” Ausf. E coded “I” command vehicle from the HQ 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Spring 1944. [CAW]

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „231” z 2. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich w akcji, front wschodni, wiosna 1944 roku. A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank coded “231” of the 2nd Company 501st schwere Heeres Panzer Abteilung in action, Eastern Front, Spring 1944. [CAW]

złożonych z czołgów PzKpfw IV, generał Strachwitz wpadł we wściekłość i pozbawił nieudolnego majora von Schiffera stanowiska dowódcy 2. kompanii. Komendę nad kompanią otrzymał porucznik Carius i szybko zaczął naprawiać błędy swego poprzednika. Czołg Carpaneto został zepchnięty z grobli, a reszta kompanii strzelając z dział i karabinów maszynowych do wieczora dotarła do obsadzonego przez Rosjan rowu przeciwczołgowego. Noc spędzona w głębi terytorium kontrolowanego przez wroga nie należała do przyjemnych – załogi „Tygrysów” z bronią gotową do strzału zmuszone były trzymać wartę wokół swoich pojazdów, wypatrując w ciemnościach sowieckich żołnierzy. Ranek również nie zaczął się zbyt dobrze – pozycje 2. kompanii zostały ostrzelane przez niemieckie Nebelwerfery. „Ziemia pod nami zatrzęsała się od straszliwych detonacji, jakby otworzyły się bramy piekieł.” – wspominał Carius. Porównanie z piekłem było jak najbardziej adekwatne. Ostrzał był nie tylko straszliwy, ale również piekielnie precyzyjny – w jego wyniku praktycznie przestał istnieć towarzyszący „Tygrysom” batalion niemieckiej piechoty. Pozbawieni osłony piechurów czołgiści 2. kompanii byli przekonani, że natarcie zostanie odwołane, ale generał von Strachwitz był nieugięty. Swój nieustępliwość dał wyraz w meldunku, który odebrał radiotelegrafista Carius. Generał rozkazywał: „Utrzymać pozycje. Wysyłam nowy batalion”. „Tygrysom” Carius nie dane było jednak spokojnie poczekać na wsparcie. Wcześniej niż własna piechota w ich sąsiedztwie znalazły się sowieckie działa pancerne SU-152. Zaprojektowane z myślą o zwalczaniu „Tygrysów” szybko udowodniły, że w pełni zasługują na miano „pogromców kotów”. Wystrzelone z ich dział pociski ze straszliwą siłą uderzyły w pancerze czołgów 2. kompanii. Dwa „Tigery” (w tym wóz Carius) nie wytrzymały tego ostrzału i zamieniły się w pancerne wraki, zaś reszta kompanii nie czekała już na piechotę i zaczęła się cofać.

Na przełomie kwietnia i maja nowym dowódcą batalionu został major Schwaner. Wtedy też dowództwo nad 1. kom-

After a few days' break the “Tigers” of the 502nd Battalion were scheduled to enter the battle again on March 6. On that day they were to support the attack of the 122nd Infantry Division on the “Eastern Sack”. The movement of the troops on attack position was conducted at night preceding the attack with the artillery creating diversion by shooting at Soviet positions to distract their attention from the overwhelming sound of the tanks moving in positions. The trick worked. When at dawn the “Tigers” rolled through the railroad embankment, the Soviets were stunned. Some of Soviet cannons which were destroyed in first minutes of battle even had covers on their brakes. By nightfall German tanks got deeply into enemy positions and both sacks were eliminated. This success was achieved at the expense of Sergeant Gruber's tank which was hit by several 76.2mm caliber shells and towed away to base. On April 19, German troops issued an attempt of eliminating the base of Soviet foothold and moving the front further south along the Narwa river. The operation was supervised personally by General Hyazinth Strachwitz, former commander of “Großdeutschland” armour regiment. The operation encrypted by a codename “Strachwitz” III gathered large forces. The assault forces were of course supported by “Tigers” of the 502nd Battalion, though the terrain of the assault was covered with swamps and dwarf pine forests which made things difficult not only for tanks but also for forces in general. Basically the “Tigers” of the 2nd Company accompanied by infantry troops on armoured personal carrier could only attack in the same way as in the day of their debut in September 1942. They could attack only by going through by a narrow causeway. By choosing this way of attack Germans could not and did not escape losses. During two-day battle company lost three tanks, including the tank of the new commander of the company, Lieutenant Carius.

At the turn of April and May Major Schwaner was appointed the new commander of the 502nd Battalion. The 1st and 2nd Companies were also taken over by new commanders. The 1st Company by Lieutenant Bolter, and the 2nd by Captain

panią objął porucznik Bölder, zaś nad 2. kompanią kapitan Leonhardt. „**Tigery**”, których batalion miał wówczas 26, zostały skoncentrowane w okolicy Iborskiej i Ostrowa. Batalion podporządkowano dowództwu XXXVIII. Korpusu Armijnego. Owa przynależność obowiązywała do 23 czerwca, kiedy to z batalionu wyłączono 1. kompanię oddając ją w charakterze wsparcia do L. Korpusu z 16. Armii. Wczesne lato upłynęło załogom „**Tygrysów**” na nieustannych potyczkach z Rosjanami. 26 czerwca czołgi 3. kompani wspierały 94. Pułk Grenadierów pod miejscowością Sujewo. Nie był to dobry dzień dla kompanii – w wyniku walk i usterek technicznych unieruchomionych zostało aż 9 wozów. 2 lipca batalion został przerzucony do Dyneburga, aby stawić czoła wojskom sowieckim realizującym rozpoczętą tydzień wcześniej operację „*Bagratiön*”. Do tego czasu, począwszy od 24 czerwca, „**Tigery**” zniszczyły 25 sowieckich czołgów, 2 działa samobieżne i 19 armat przeciwpancernych.

SOWIECKA OFENSYWA LETNIA

W maju 1944 roku, kiedy zimowa ofensywa Armii Czerwonej ugrzęzła w wiosennym błocie, jedynym większym kawałkiem sowieckiego terytorium okupowanym jeszcze przez Niemców była Białoruś. Wielka lesista kraina, usiana licznymi jeziorami, była miejscem, gdzie stacjonowały wojska Grupy Armii „*Środek*” marszałka Ernsta von Buscha. Sytuacja na tym obszarze nie zmieniła się zasadniczo od końca 1941 roku, kiedy to w wyniku udanej kontrofensywy Armii Czerwonej, *Wehrmacht*, po dotarciu do bram Moskwy, został odrzucony na zachód. Obsadzona przez żołnierzy marszałka linia frontu

Leonhardt. The „**Tigers**” of the battalion (26 in all), were concentrated in the Iborsk and Ostrov area. The battalion was assigned to the command of the XXXVIIIth Corps. This affiliation lasted until June 23. On that day the 1st Company was excluded from the battalion and assigned to the Lth Corps of the 16th Army as a support. Early summer meant constant scuffles with the enemy for the „**Tigers**” crewmen. On June 26, the tanks of the 3rd company were supporting the 94th *Grenadier Regiment* near Sujevo village. It was not a good day for the company. As a result of combat and technical malfunction, 9 vehicles were out of order. On July 2, the battalion was transferred to Dyneburg (Daugavpils) to face the Russians who were at the time carrying out „*Bagratiön*” operation commenced a week earlier. Starting with June 24, the „**Tigers**” destroyed 25 Soviet tanks, 2 SP guns and 19 AT guns.

SOVIET SUMMER OFFENSIVE

On June 22, 1944 – the third anniversary of German attack on the Soviet Union, the Red Army commenced the „*Bagratiön*” operation. On that day four Soviet Fronts attacked the positions of the German „*Centre*” Army Group under *Marshal* Ernst von Busch. Soviet forces amounted for 2,5 million soldiers, including 200 000 on the first line units, organized in 166 divisions. Soldiers were supported by 5200 tanks and self-propelled guns, 7000 aircraft, 31 000 cannons and mortars. Against the charging Soviet forces the *Marshal* sent only 34 divisions from among the forces of the 3rd *Panzer Armee*, 2nd, 4th and 9th Armies and the 16th Army of the Army Group „*North*”, as well as the 4th *Panzer Armee* of the Army Group „*Northern Ukraine*”. The

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „312” z 3. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, kwiecień 1944 roku.
A PzKpfw VI "Tiger" Ausf. E coded "312" from the 3rd Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, April 1944. [CAW]

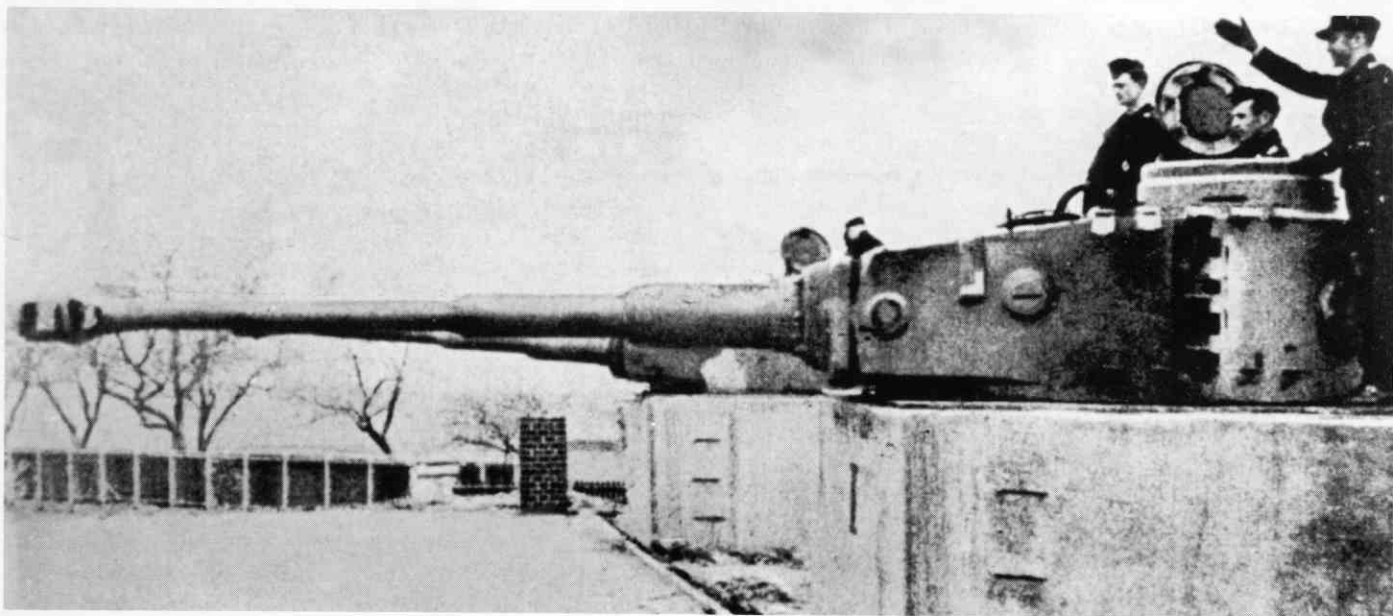
biegła wzdłuż górnego Dniepru, a następnie tworzyła „wybrzuszenie”, zbliżając się na odległość 500 kilometrów do sowieckiej stolicy. Stalin i jego generałowie doskonale zdawali sobie sprawę z tego, że wybrzuszenie, które w sowieckim dowództwie nazywano „balkonem białoruskim”, zagraża skrzydłom każdego natarcia, czy to na kraje bałtyckie, czy na Bałkany i musi zostać zlikwidowane. Dlatego też już w kwietniu 1944 roku Naczelne Dowództwo Armii Czerwonej (STAWKA) rozpoczęło prace nad przygotowaniem operacji zaczepnej, która miała doprowadzić do rozbicia stacjonujących tu armii niemieckich. Nazwę i termin operacji, która swym rozmachem znacznie przewyższyła tę, którą alianci rozpoczęli 6 czerwca na plażach Normandii, wybrał sam przywódca Kraju Rad. Stalin nadał jej kryptonim „Bagration”, od Piotra Bagrationa, gruzińskiego księcia i zarazem rosyjskiego generała, który zdobył sławę walcząc z armią Napoleona.

Ofensywa rozpoczęła się 22 czerwca, w trzecią rocznicę ataku Niemiec na Związek Sowiecki. Rankiem tego dnia na pozycje wojsk Grupy Armii „Środek” uderzyły cztery sowieckie Fronty, liczące ogółem 2,5 miliona żołnierzy, w tym ponad 1 200 000 w pierwszej linii, zorganizowanych w 166 dywizji. Tę ogromną masę ludzi wspierało 5200 czołgów i dział samobieżnych, 7000 samolotów oraz 31 000 dział i moździerzy. Nacierającym armiom sowieckim marszałek Busch przeciwstawił zaledwie 34 dywizje spośród wojsk 3. Armii Pancernej, 2., 4. i 9. Armii oraz 16. Armii z Grupy Armii „Północ” i 4. Armii Pancernej z Grupy Armii „Północna Ukraina”. Najsilniejszymi i zarazem najważniejszymi punktami obrony były rejon umocnione rozciągające się wokół czterech miast – Witebska, Mohylewa, Orszy i Bobrujska. Twórcy operacji – marszałkowie Wasilewski i Żukow byli przekonani, że opanowanie tych kluczowych punktów niemieckiej obrony uczyni siły marszałka niezdolnymi do stawiania dalszego oporu. Aby to osiągnąć przygotowali dwa równie silne uderzenia, od północy i południa, których celem było okrążenie wojsk niemieckich w rejonie Mińska. Od północy, poprzez Orszę, na miasto nacierał 3. Front Białoruski generała Iwana Czerniachowskiego. Jego prawe skrzydło osłaniał uderzający na Witebsk 1. Front Bałtycki generała Iwana

Zniszczony czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 3. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, Białoruś, czerwiec 1944 roku. *A destroyed PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E from the 3rd Company 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Byelorussia, June 1944. [ASKM]*

strongest and most important points of defence were the reinforced regions stretching around four cities – Vitebsk, Mohylew, Orsha and Bobruysk. The creators of the operation, marshals

Szkolenie celowniczych czołgów PzKpfw VI „Tiger” na poligonie w Paderborn lub Bergen, wiosna 1944 roku. *Do szkolenia używane są wieże czołgów „Tiger” umieszczone na stałych podstawach.* *Training of the PzKpfw VI “Tiger” tanks gunners on Paderborn or Bergen proving ground, Spring 1944. Note turrets of “Tiger” tanks had been mounted on fixed positions. [CAW]*

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 3. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich podczas przemarszu, front wschodni, Białoruś, czerwiec 1944 roku. A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E from the 3rd Company 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Byelorussia, June 1944. [MWP]

Bagramiana. Z południowego wschodu, przez Bobrujsk, na spotkanie wojsk Czerniachowskiego zmierzał 1. Front Białoruski marszałka Konstantego Rokossowskiego. W tym samym czasie 2. Front Białoruski generała Gieorgija Zacharowa, nacierając na Mohylew, spychał niemieckie dywizje w stronę „worka” formowanego przez dowódców 1. i 3. Frontu Białoruskiego.

Ze względu na ogromną dysproporcję sił już w pierwszym dniu sowieckiej ofensywy wiele jednostek Buscha znalazło się w bardzo ciężkim położeniu. Część została odcięta od sił głównych, inne musiały stawić czoła przeciwnikowi, który zdecydowanie przewyższał je pod względem liczebności i uzbrojenia. W tych trudnych chwilach niebagatelną rolę w powstrzymaniu sowieckiego ataku ponownie odegrały bataliony „Tygrysów”, których 88-milimetrowe działa nierzadko były jedyną bronią zdolną zatrzymać nacierającego wroga.

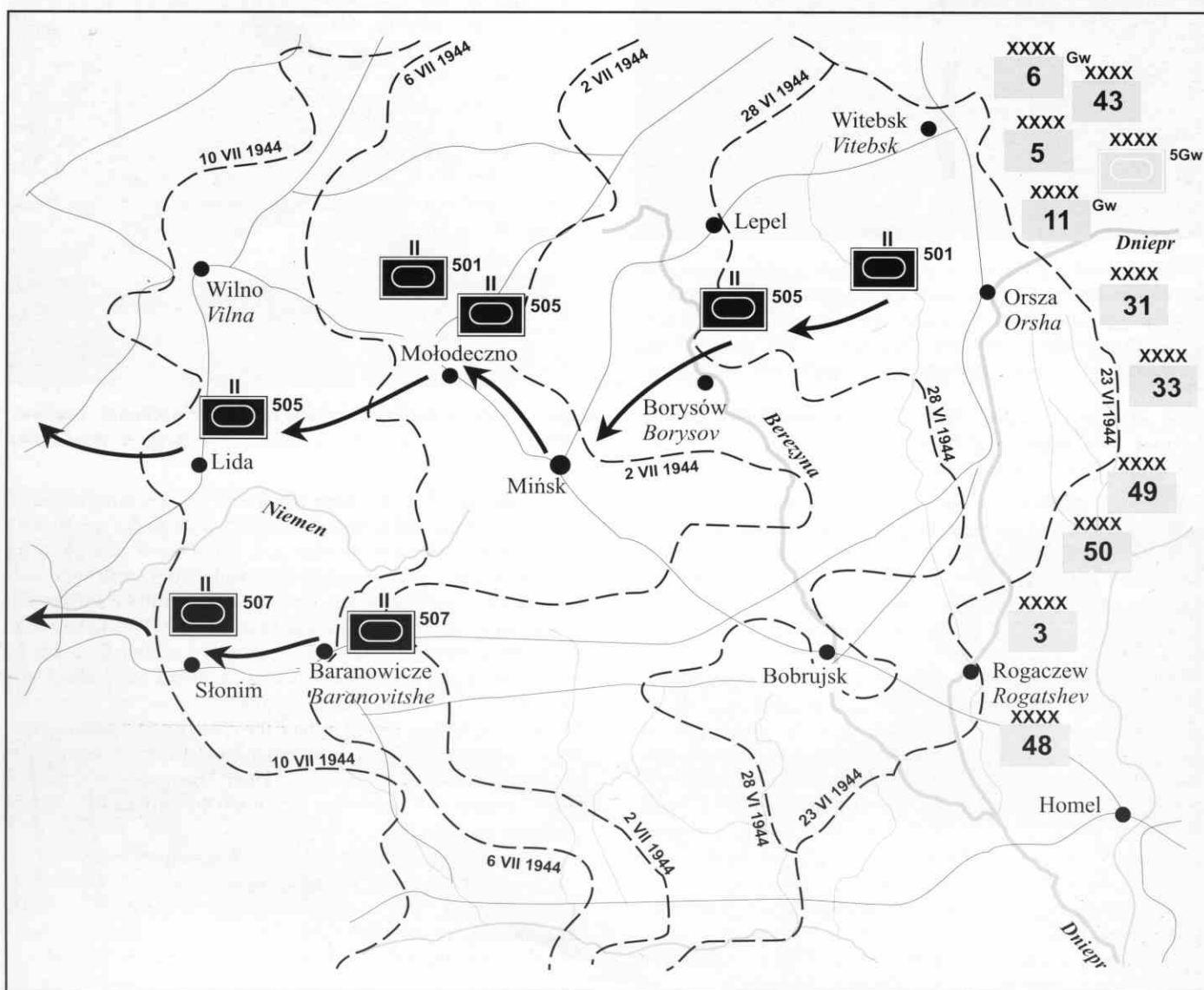
W dniu, w którym rozpoczęła się operacja „Bagration” dowództwo Grupy Armii „Środek” miało do swej dyspozycji dwa bataliony czołgów ciężkich – 505. i 501. Pierwszy z wymienionych, dowodzony przez kapitana von Beschvitz, od października 1943 roku do kwietnia 1944 roku stacjonował w rejonie Orszy, gdzie jego niewielkie grupy bojowe, składające się zazwyczaj 3–6 czołgów, wspierały w potyczkach z Rosjanami stacjonujące tu jednostki piechoty. Niejednokrotnie

Vasilevsky and Zhukov, were convinced that breaking or taking over these points of German defence would make the Busch’s forces unable to further resistance. To achieve this goal, the Soviets prepared two simultaneous attacks from north and south, both of them equally strong. The main goal of these attacks was to surround German forces in the Minsk region. Due to large disproportion between both armies, already in the first day of Soviet offensive many German troops found themselves in a very difficult situation. Some of them were cut off from main forces, others were forced to face the enemy who had an advantage over them not only in number, but also in equipment. In these difficult times the role of “Tiger” battalions was crucial. Their 88-milimetre guns were very often the only way to stop the charging enemy.

When Soviets commenced the “Bagration” operation the command of the Army Group “Centre” had two battalions of heavy tanks (505th and 501st) at its disposal. The 505th Battalion under the command of Captain von Beschvitz since October 1943 till April 1944 was stationed near Orsha, where its small combat units (usually 3–6 tanks) were supporting the infantry in scuffles with the Soviets. Very often this support was crucial for the whole operation. For instance, on the 6th and 7th of January 1944, the “Tigers” of the 3rd Company fighting hand in hand with the 456th Grenadier Regiment near Novo and

owo wsparcie było bardzo znaczące. Przykładowo 6 i 7 stycznia 1944 roku „Tigery” z 3. kompanii, walcząc wspólnie z 456. Pułkiem Grenadierów pod miejscowościami Nowo i Woroszyłow, rozbiły aż 20 sowieckich czołgów. Niespełna miesiąc później dwa inne wozy z 2. kompanii („200” i „213”) zatrzymały sowieckie natarcie pod wsią Subadczewa. Tym razem efektem owego starcia było 10 rozbitych T-34. 20 kwietnia batalion został wycofany z Białorusi do wschodniej Polski, do Chełma. Po uzupełnieniu niedoborów kadrowych i braków w sprzęcie jednostka powróciła na front 27 kwietnia i wraz z LVI. Korpusem Pancernym wzięła udział w natarciu na Turzysk koło Kowla. Prowadząca natarcie 3. kompania zniszczyła tego dnia 13 sowieckich czołgów, ale za ów sukces zapłaciła stratą aż 3 własnych wołów. W maju batalion otrzymał kolejne uzupełnienia i, gdy 22 czerwca 1944 roku, Rosjanie ruszyli do ataku, von Beschwitz miał do swojej dyspozycji aż 51 czołgów. 23 czerwca „Tigery” zostały przerzucone do Maciejowa, a potem dalej na wschód. Gdy 25 czerwca Sowieci zbliżyli się do Berezyny, batalion, wraz z pododdziałami 5. Dywizji Pancerniej, znajdował się na północny wschód od Borysowa. Trzy dni później 1. kompania zajęła

Voroszyłow, eliminated 20 Soviet tanks. 1 month later two other “Tigers” from the 2nd company (“200” and “213”) halted Soviet attack near Subadczew village. This time they have destroyed 10 T-34 tanks. On April 20, the battalion was withdrawn from Byelorussia and transferred to Chelm in Eastern Poland. On April 27, after replenishing losses in human resources and equipment the battalion returned to the battlefield and together with the LVIIth Corps it took part in an assault on Turzysk near Kovel. The 3rd Company, leading the assault, destroyed 13 enemy tanks but it also had to sacrifice three of its own vehicles. In May the battalion received new equipment and when Russians attacked on June 22, 1944, von Beschwitz had 51 tanks under his command. On June 23, were transferred to Maciejów and then further east. When on 25, of June the Soviets came closer to Berezyna, the battalion along with subunits of the 5th Armoured Division were situated north-east of Borysov. Three days later the 1st Company settled in positions not far from Krupka. Their timing could not be better. On June 27, the Soviets took this route and were trying to break through and march west. The first scuffle ended with the victory of German panzer troops. They managed to destroy 16 enemy tanks without

Jednostki czołgów ciężkich w operacji „Bagration” czerwiec–lipiec 1944 roku.
Heavy tank units in Operation “Bagration” June–July 1944.

Spalony czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 501. lub 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, Białoruś, czerwiec 1944 roku.
A burned PzKpfw VI "Tiger" Ausf. E from the 501st or 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Byelorussia, June 1944.
 [ASKM]

pozycje nieopodal miejscowości Krupki. Rychło w czas, bowiem już 27 czerwca właśnie tu pododdziały Armii Czerwonej starały się przebić na zachód. Pierwsze starcie zakończyło się zwycięstwem niemieckich pancerniaków. Bez strat własnych udało im się zniszczyć 16 sowieckich czołgów. Następnego dnia linia obrony 1. kompanii atakowana była przez 60–70 czołgów wroga. Także i tym razem Rosjanie nie zdołali się przebić. Stracili aż 34 czołgi, ale udało im się wyeliminować z walki 6 „Tygrysów”. Co prawda żaden z trafionych przez Rosjan „Tygrysów” nie został całkowicie zniszczony, ale wszystkie miały mniejsze, bądź większe uszkodzenia. Ze względu na ogromne natężenie walk służby remontowe nie miały gdzie i jak ich naprawić i z rozkazu dowódcy batalionu wozy zostały wysadzone w powietrze przez załogi. 29 czerwca batalion stopniowo wycofywał się nad Berezynę, cały czas prowadząc walki z nacierającymi oddziałami sowieckimi. Tego dnia von Beschwitz stracił kolejne trzy „Tigery”, zaś ścigający go Rosjanie 21 czołgów. 30 czerwca poszczególne kompanie przystąpiły do forsowania rzeki. Owa operacja osłaniana była przez kilka wozów, które zostały wysłane do Murowa, aby wesprzeć walczące tam pododdziały 14. Dywizji Pancerniej oraz do Nowosełek, w celu wsparcia 5. Dywizji Pancerniej. „Tigery” walczyły w strukturach 5. Dywizji Pancerniej przez następnych kilka dni, m.in. 2 lipca osłaniały ogniem swych 88-milimetrowych dział, broniących Łohojska (miasto leżące przy trasie z Mińska do Dyneburga) żołnierzy 1. batalionu 14. Pułku Grenadierów Pancernych. Z każdym dniem narastało zmęczenie wśród załóg batalionu i zwycięstwa nie były już tak przekonujące jak w poprzednich dniach sowieckiej ofensywy. 4 lipca „Tigery” rozbiły cztery czołgi wroga, dzień później pięć. 6 lipca kilka wozów zostało oddlegowanych do 170. Dywizji Piechoty i wspierało jej podod-

any own losses. The next day the defence line of the 1st Company was attacked by 60–70 enemy tanks, but even this time they failed. The Soviets lost 34 tanks, but they also managed to eliminate 6 “Tigers”. Though the tanks were not destroyed, the da-mages excluded them from further combat. Due to the intensity of combat the maintenance service had neither place nor tools to conduct the necessary repairs. That is why

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, Białoruś, czerwiec 1944 roku.
A PzKpfw VI "Tiger" Ausf. E from the 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Byelorussia, June 1944.
 [MWP]

działy walczące na południowy zachód od Łosk (miasteczko w powiecie oszmiańskim nad bezimiennym strumieniem wpadającym do Beresyny). 7 lipca batalion dysponował już tylko 30 „Tygrysami”, które zajęły pozycje wokół Mołodeczna. Pozostałe wozy zostały utracone w walkach, albo z powodu usterek technicznych porzucone przez załogi. W porównaniu ze stanem wyjściowym batalionu, z jego parku maszynowego ubyło 21 wozów. Nie była to liczba mała, ale oddziały Armii Czerwonej, którym przyszło walczyć z „Tygrysami” kapitana von Beschwitza poniosły przeszło sześciokrotnie większe straty. W ciągu dwóch tygodni walk batalion zniszczyła aż 128 sowieckich czołgów i dział samobieżnych. 9 lipca jego rozproszone pododdziały dotarły do Grodna. Trzy dni później batalion został wysłany do Ohrdurf, aby tam przebroić się w nową, jeszcze potężniejszą broń – „Królewskie Tygrysy”.

Drugi z wymienionych batalionów czołgów ciężkich Grupy Armii „Środek” - 501. batalion – zimą 1944 roku zajmował pozycje obronne w rejonie Witebska. 1 stycznia 1944 roku jednostka ta pozostawała „batalionem” jedynie z nazwy. Dowodzący nią podpułkownik von Legat miał do dyspozycji jedynie 17 „Tygrysów”. W ciągu następnych kilku miesięcy czołgi te, podobnie jak wozy 505. batalionu, wielokrotnie wspierały niemiecką piechotę w potyczkach z oddziałami Armii Czerwonej. W styczniu „Tigery” walczyły w ramach *Kampfgruppe „Feldherrnhalle”*, która atakowała Rosjan na południe od Witebska. W lutym pociski wystrzelone z 88-milimetrowych dział „Tygrysów” skutecznie zatrzymały Rosjan nad rzeką Luteżą, gdzie znajdowały się linie obrony 131. Dywizji Piechoty. W trakcie owych walk batalion utracił aż 9 czołgów. Straty te zostały uzupełnione w pierwszych dniach

by the order of the battalion's commander the tanks were blown up by their crewmen. On June 29, the battalion began slowly withdrawing its forces moving closer to Beresyna River and at the same time constantly fighting with charging Soviet troops. That day von Beschwitz lost yet another 3 “Tigers”, whereas the Russians lost 21 tanks. On June 30, each company individually was crossing the river. This operation was covered by several tanks which were sent to Murowo to support the subunits of the 14th Armoured Division and then they were sent to Nowoselki to support the 5th Armoured Division. The “Tigers” teamed up with the 5th Armoured Division and fought as its support for a couple of days. For example on July 2, the “Tigers” covered the operation the 1st battalion of the 14th *Panzer Grenadier Regiment* defending Lohoyks (city located near the route leading from Minsk to Dyneburg). With each passing day the soldiers of the battalion were getting more and more tired. Their victories were not as spectacular as in the early days of the Soviet offensive. On July 4, 1944 the “Tigers” eliminated 4 enemy tanks. The next day they have destroyed five more Soviet tanks. On July 6, a few “Tigers” were sent to support the subunits of the 170th Infantry Division operating southwest of Losk (a town in the Oshmyana district). On July 7, the battalion had only 30 “Tigers” which settled in positions around Mołodeczno. The rest of the tanks had been lost in battle or abandoned by their crewmen due to technical malfunctions. Due to all kinds of factors the battalion lost 21 tanks in all. It was not a small number but the losses of the Red Army, forced to fight against the “Tigers” were over 6 times higher. In the course of two-weeks fights the battalion destroyed 128 Soviet tanks and anti-armour guns. On July 9, its troops reached Grodno. Three

Porzucony uszkodzony czołg PzKpfw VI „Tiger” nr „108” z 1. kompanii 509. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, rejon Kraśnika, lipiec 1944 roku. An abandoned, damaged PzKpfw VI “Tiger” coded “108” tank from the 1st Company 509th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Krasnik area, Poland, July 1944. [ASKM]

Fabrycznie nowy czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E skierowany jako uzupełnienie do jednej z jednostek bojowych na froncie wschodnim latem 1944 roku. A brand-new PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank attached as a replacement to unidentified combat unit on Eastern Front, Summer 1944. [Tank Museum]

kwietnia, gdy 501. batalion otrzymał uzupełnienia sprzętu i mógł wystawić do walki 27 „Tygrysów”. 1 czerwca, po otrzymaniu kolejnych dwóch czołgów, batalion składał się z 29 wozów, jednak już wkrótce po tym 9 z nich przekazanych zostało do 509. batalionu. 22 czerwca do walki z nacierającymi oddziałami Armii Czerwonej podpułkownik von Legat mógł skierować 20 PzKpfw VI. 23 czerwca czołgi te wspierały w walkach pod Orszą pododdziały 256. i 14. Dywizji Piechoty oraz 78. Wirtemberskiej Dywizji Szturmowej. W ciągu niespełna dwóch tygodni większość z tych czołgów została utracona w czasie odwrotu batalionu nad Berezynę. 6 lipca, gdy batalion sforsował rzekę, podpułkownik von Legat miał do dyspozycji zaledwie 6 „Tygrysów”. 4 lipca pojazdy te osiągnęły Mińsk. Tam też batalion stracił kolejne 4 czołgi i, gdy 6 lipca jego żołnierze zameldowali się w Mołodecznie dysponowali jedynie dwoma PzKpfw VI. Nic zatem dziwnego, że jednostka została wycofana z frontu i odesłana na głębokie tyły, do Ohrdurf, po nowy sprzęt.

25 czerwca, w rejon rozwijającej się ofensywy sowieckiej, przetrzucona została z Rumunii 3. Dywizja Pancerna SS „Totenkopf”. Czołgiści SS-Brigadeführera Hellmutha Beckera (dowódca dywizji od 21 czerwca), w tym również żołnierze 9. kompanii 3. Pułku Pancernego SS (10 „Tygrysów”) SS-Obersturmführera Neidthardta, rozładowali swój sprzęt nieopodal Mińska. Z powodu złego stanu dróg dywizja nie zdążyła na czas zająć wyznaczonego jej rejonu koncentracji i 7 lipca przesunięto ją w rejon Grodna, gdzie broniła linii frontu, zapobiegając próbom oskrzydlenia 4. Armii Pancerniej od południa i resztek 2. Armii od północy. Obrona Grodna trwała jedenaście dni, w ciągu których dywizja walczyła z przeważającymi siłami przeciwnika, osłaniając odwrót sił niemieckich. W dniu 22 lipca, 9. kompania, dysponowała 9 „Tygrysami”, z których zaledwie trzy mogły być natychmiast

days later the battalion was sent to Ohrdurf, where it was to be equipped with an even more powerful weapon – the “King Tigers”.

The second of the above mentioned battalions of the Army Group “Centre” – the 501st *schwere Heeres Panzer Abteilung* in Winter of 1944 was settled in defence positions near Vitebsk. On January 1, 1944, the formation was battalion only by name. Its commander, *Lieutenant Colonel* von Legat, had only 17 “Tigers” at his disposal. During the next few months these tanks, similarly to those of the 505th Battalion, were supporting German infantry in many scuffles with the Red Army troops. In January the “Tigers” fought as a part of *Kampfgruppe “Felherrnhalle”* attacking Russians south of Vitebsk. In February “Tigers” gunfire halted Russians near Lutesh River, where the 131st Infantry Division had its defence lines. In the course of fights the battalion lost 9 tanks. These losses, however, were replenished at the beginning April 1944, when the battalion received new equipment and could throw 27 “Tigers” to battle. On June 1, two new “Tigers” were added. Such state of matter, however, did not last long. Soon after the replenishment 9 “Tigers” were sent to the 509th *schwere Heeres Panzer Abteilung*. On June 22, against the charging forces of the Red Army von Legat sent 20 PzKpfw VI tanks. On June 23. they were supporting the subunits of the 256th and 14th Infantry Division, as well as the troops of the 78th Wirttemberg Assault Division. In less the two weeks most of the tanks were lost during retreat for Beresyna river. On July 6, when the battalion crossed the river von Legat had only 6 “Tigers” under his command. On July 4, they reached Minsk. There the battalion lost four more “Tigers” and when the soldiers checked in Mołodeczno they brought only two PzKpfw VI with them. It is not surprising thgen, that they were sent to Ohrdurf for new equipment.

użyte do walki. Dzień później liczba sprawnych **Pzkpfw VI** wzrosła do 5. Czołgi te już 23 lipca wzięły udział w kontrataku, jaki przeprowadził I. batalion 6. Pułku Grenadierów Pancernych SS „Theodor Eicke” na odcinku Nowy Dwór–Dąbrowa Białostocka. Kontratak odrzucił Rosjan na północ. W jakiś czas potem Rosjanie zorganizowali jeszcze jedno natarcie, które także i tym razem zostało odparte przy wsparciu „Tygrysów” ze znakiem trupiej główki na pancerzach. W trakcie walki jeden „Tygrys” odniósł nieznaczne uszkodzenia. Pod Dąbrową Białostocką 9. kompania walczyła ponownie 26 lipca. Tego dnia 6 „Tygrysów” wraz z III. batalionem pułku SS „Theodor Eicke” i grupą bojową 22. Pułku Policji SS odrzuciło nacierającą na niemieckie pozycje sowiecką 307. Dywizję Piechoty. W nocy z 26 na 27 lipca 9. kompania odmaszerowała do Osowca, gdzie jej „Tigery” miały zostać załadowane na platformy kolejowe i odesłane do Sokołowa. W toku walk o Grodno kompania straciła bezpowrotnie jednego „Tygrysa”, drugi zaś został poważnie uszkodzony. Czołg ów trafił później do zakładów naprawczych w Niemczech. Sama zaś dywizja Pancerną SS „Wiking”, weszła w skład IV. Korpusu Pancernego SS, SS-Obergruppenführera Herberta-Otto Gillego. Korpus ów pozostawał w rejonie stolicy

On June 25, the 3rd Armoured Division SS “Totenkopf” was transferred from Romania straight in the region of the Soviet offensive. The soldiers of SS-Brigadeführer Hellmuth Becker (appointed commander of the “Totenkopf” division on June 2) and the crewmen of the 9th Company (10 “Tigers” tank), under SS-Obersturmführer Neidhardt, landed near Minsk. Due to the bad condition of the roads the division could not reach the appointed area of concentration on time and on July 7, it received an order to move closer to Grodno where it defended the front lines preventing the 4th Panzer Armee and the rest 2nd Army from being outflanked from north and south. The defence of Grodno lasted eleven days, during which the division overwhelming enemy forces covering the retreat of other German troops. On July 22, the 9th Company had 9 “Tigers”, but only three of them were fully operational. The next day this number changed to six (operational tanks). On July 23, these tanks took part in a counter strike led by the 1st battalion of the 6th SS-Panzer Grenadier Regiment “Theodor Eicke” in the Nowy Dwór–Dąbrowa Białostocka area. As a result of the attack, Russians were pushed north. Some time later the Russians organized one more assault which was also fought off with the help of the “Tigers” from the “Totenkopf” division. One of the “Tigers” was damaged during the clash but the damage was not

JEDNOSTKA/UNIT	DOWÓDCA/COMMANDER
9. Kompanie SS-Panzer Regiment 3 „Totenkopf”	SS-Obersturmführer Baetke (11.11.1943–03.03.1944) SS-Obersturmführer Neidhardt (02.05.1944–17.07.1944) SS-Hauptsturmführer Fischer (17.07.1944–18.07.1944) SS-Obersturmführer Neidhardt (04.08.1944–26.08.1944) SS-Untersturmführer Neff (26.08.1944–18.09.1944)
III. Abteilung Panzer Regiment „Großdeutschland”	Major Gomille (06.1943–04.1944) Oberstleutnant Baumungk (04.1944–09.08.1944) Hauptmann Bock (09.08.1944–04.1945)
schwere Heeres Panzer Abteilung 501	Oberstleutnant von Legat (01.1944–08.1944) Major Saemisch (08.1944–13.01.1945)
schwere Heeres Panzer Abteilung 502	Major Jähde (10.1943–03.1944) Major Schwaner (04.1944–08.1944) Hauptmann von Foerster (08.1944–04.1945)
schwere Heeres Panzer Abteilung 503	Hauptmann Graf Kageneck (05.1943–02.1944) Hauptmann Fromme (02.1944–12.1944) Hauptmann von Diest-Koerber (12.1944–05.1945)
schwere Heeres Panzer Abteilung 505	Hauptmann von Beschwitz (09.1943–11.1944) Major Senfft von Pilsach (11.1944–04.1945)
schwere Heeres Panzer Abteilung 506	Major Lange (11.1943–01.1945)
schwere Heeres Panzer Abteilung 507	Major Schmidt (09.1943–08.1944) Hauptmann Schröck (08.1944–05.1945)
schwere Heeres Panzer Abteilung 509	Major Gierka (11.1943–02.1944) Hauptmann Radtke (02.1944–04.03.1944) Hauptmann Burmester (03.1944–02.1945)
schwere Heeres Panzer Abteilung 510	Major Gilbert (06.1944–?)

Dowódcy jednostek czołgów ciężkich na froncie wschodnim w 1944 roku.
Commanders of heavy tanks units on Eastern Front in 1944.

PzKpfw VI „Tiger“ Ausf. E nr „114“ z 1. kompanii z 507. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, sierpień 1944 roku. A PzKpfw VI „Tiger“ Ausf. E coded "114" tank from the 1st Company 507th schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, August 1944. [CAW]

Polski (w okolicach Siedlec i Wołomina) aż do grudnia, gdy został przerzucony na Węgry.

Dosyć ciekawy i dotąd odkryty mgłą tajemnicy jest epizod związany z użyciem „Tygrysów” w ogarniętej powstaniem Warszawie. 31 lipca kilka załóg 9. kompanii 3. Pułku Pancernego SS przejęło na stacji Praga w Warszawie 5 zreperowanych „Tygrysów” przysłanych transportem kolejowym z Rzeszy (Rumunii?). 2 sierpnia czołgi te osłaniały transport rannych z koszar na ulicy Rakowieckiej na lotnisko na Okęciu. Dwa dni później „Tigery” zostały użyte w walkach na Ochocie. Być może otrzymały wówczas zadanie otwarcia od zachodu Alei Jerozolimskich. Była to dość nieodpowiedzialna decyzja, bowiem w walkach kompania utraciła dwa czołgi. Rano 4 sierpnia 1944 roku, około godziny 7.00, w rejonie ulicy Kaliskiej Niemcy stracili kolejnego „Tygrysa”. Pojazd został zniszczony za pomocą Panzerfausta przez sierżanta Jana Ostrowskiego „Ose” z oddziału porucznika „Gustawa”. Według dosyć niejasnych relacji drugi pojazd miał zostać unieruchomiony na sąsiedniej ulicy Barskiej przez niecelny strzał z Panzerfausta, który zważył na czołg wieżę transformatorową. Załoga (fabryczna, nie bojowa) opuściła czołg, który przejęli powstańcy. Nie udało im się go jednak użyć bojowo, bowiem już następnego dnia, na skutek nieumiejętnej jazdy, najprawdopodobniej uszkodzona została w nim przekładnia boczna. Po wymontowaniu z czołgu uzbrojenia, powstańcy podobno go spalili.

Już 28 czerwca 1944 roku, dzień przed zdobyciem przez Rosjan Bobrujska, Hitler zaczął szukać i znalazł winnych katastrofy Grupy Armii „Środek”. Wódz III Rzeszy przede wszystkim zwolnił ze stanowiska marszałka von Buscha i powierzył jego wojska marszałkowi Modelowi, dowódcy sąsiedniej Grupy Armii „Północna Ukraina”. Model zachował dowództwo nad Grupą Armii „Północna Ukraina” i natychmiast uszczuplił ją o szereg jednostek, którymi zamierzał uszczelnić luki na nowym froncie. Wśród nich znalazł się zaangażowany dotąd w walki pod Złoczowem i Tarnopolem, 507. Batalion majora Schmidta. 22 czerwca 1944 roku batalion został przewieziony koleją do Baranowicz i od razu wszedł do walki na północnych przedmieściach tego miasta, gdzie współdziałał m.in. z 4. Dywizją Pancerną i I. Korpusem Kawalerii. W ciągu następnych dni szlak walk odwrotowych pancerniaków majora Schmidta wiódł przez Słonim, Białowieżę, Bielsk Podlaski, Wysokie Mazowieckie, Zambrów. 1 lipca kilka „Tygrysów”, ostrzeliwując nieprzyjaciela z... platform kolejowych, rozbiło atak

serious. On July 26, the 9th Company again fought near Dabrowa Białostocka. On that day 6 “Tigers” of the division in cooperation with the IIIrd Battalion of the “Theodor Eicke” Regiment and the combat group of the 22nd SS–Police Regiment, pushed back the Soviet 307th Rifle Division charging on German positions. At night from the 26 to the 27 of July, the 9th Company marched to Osoviec where the “Tigers” were to be loaded on train platforms and sent to Sokolov. In the fights for Grodno the company lost one “Tigers” and one was seriously damaged. It was then sent to Germany and went straight to workshop. The company reached Warsaw and in August it was assigned, along with the 5th SS–Panzer Division “Wiking”, to the 4th SS–Panzer Korps of SS–Obergruppenführer Herbert Otto Gille. This corps was stationed in Poland (Siedlce and Wolomin area) until December when it was transferred to Hungary.

From June 28, day before Russians won over Bobruysk, Hitler started looking for people responsible for the failure of the Army Group “Centre”. First of all Führer dismissed Marshal von Busch and assigned his troops to the command of Marshal Model, the commander of the “Northern Ukraine” Army Group. Model kept the command of “Northern Ukraine”. He reduced the number of troops in “Northern Ukraine” and transferred the units to the new front to patch the gaps. Among these troops was the 507th Battalion of Major Schmidt, which until that day was engaged in fights near Zloczov and Tarnopol. On June 22, the battalion was transferred by rail to Baranowicz and at once entered the battlefield on the outskirts of the city where it cooperated with the 4th Panzer Division and Ist Cavalry

Naprawa wieży „Tigera” nr „912” z 9. kompanii 3. Pułku Pancernego SS 3. Dywizji Pancerniej SS „Totenkopf”, rejon Słupna, sierpień 1944 roku. The maintenance of the “Tiger” tank coded “912” from the 9th Company 3rd SS Panzer Regiment, 3rd SS Panzer Division “Totenkopf”, Słupno area, Poland, August 1944.

Zaladunek amunicji do czołgu PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „11” z nieustalonej jednostki, front wschodni, lato 1944 roku. Crew loading ammo into a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank from unidentified unit, Eastern Front, Summer 1944. [ASKM]

czerwonoarmistów na Stołpcie. 7 lipca 1944 roku batalion utracił jeden czołg, a następnego dnia dwa kolejne. Pomimo tych strat 9 lipca dowódca batalion dysponował jeszcze 45 „Tygrysami”, a więc siła uderzeniowa jednostki była całkiem spora. Wykorzystano ją już 14 lipca, kiedy batalion został rzucony do kontrataku, wraz z 35. Pułkiem Pancernym 4. Dywizji Pancерnej, na wojska sowieckie, które przerwały się na północ od Janowa Podlaskiego. Następnego dnia 12 „Tygrysów” wzięło udział w boju pancernym pod Terespołem. W ciągu następnych dni jednostka operowała pod Podozieranami, a 18 lipca, gdy Sowieci rozpoczęli drugą fazę operacji „Bagration”,

Corps. During the next few days major Schmidt's battalion fought in: Slonim, Białowieża, Bielsk Podlaski, Wysokie Mazowieckie, Zambrov. On July 1, several “Tigers” stopped the attack of the Red Army troops near Stolpce by firing the enemy from... railway flatcars. On July 7, 1944 the battalion lost one tank and the next day lost two more. Despite losses on July 9, the commander had 45 “Tigers” at his disposal. Needless to say its fire power was quite significant. On July 14, the forces of the battalion and the troops of the 35th Panzer Regiment of the 4th Panzer Division were sent to fight off the Soviet troops break through defence lines north of Janov Podlaski. The next

MIESIĄC/MONTH	PLAN PRODUKCJI MIESIĘCZNEJ/ MONTHLY GOAL OF PRODUCTION	PRODUKCJA/PRODUCTION		
		WOZY BOJOWE/ COMBAT VEHICLES	CZOŁGI DOWODZENIA/ COMMAND TANKS	CZOŁGI WYREMONTOWANE/ REPAIRED TANKS
Styczeń/January	93	78	9	0
Luty/February	95	96	6	1
Marzec/March	95	84	4	1
Kwiecień/April	95	88	6	3
Maj/May	95	79	6	5
Czerwiec/June	75	100	4	5
Lipiec/July	58	63	2	8
Sierpień/August	9	13	3	11
RAZEM/TOTAL	615	601	40	34

Produkcja czołgów PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger” styczeń–sierpień 1944 roku.
The production of PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” tanks January–August 1944.

sforsowała Narew pod Ostrołęką. Mimo nieustannego pozostawania w boju batalion nie zanotował większych strat w sprzęcie i, gdy 1 sierpnia dotarł pod Ciechanowiec, dysponował jeszcze 43 „Tygrysami”.

NIEUDANY DEBIUT POD STASZOWEM

Skutki klęski na Białorusi szybko stały się widoczne na innych odcinkach frontu wschodniego. 13 lipca 1. Front Ukraiński Koniewa przystąpił do realizacji operacji lwowsko-sandomierskiej i natarł na Grupę Armii „*Północna Ukraina*”. Choć Niemcy wycofali się na uprzednio przygotowane pozycje zwane *Linia „Księcia Eugeniusza”*, zostali wkrótce oskrzydleni i zepchnięci na linię Bugu. Parę dni później, 18 lipca, wojska pancerne Koniewa rozbiły niemiecki XIII. Korpus nieopodal Brodów, a po kolejnych dziewięciu dniach walk zdobyły Lwów. Siły niemieckie zostały rozerwane na dwa oddzielne zgrupowania – 1. Armia Pancerna została zepchnięta do podnóża Karpat, zaś 4. Armia Pancerna odrzucona za Wisłę. Już 28 lipca sowiecki marszałek nakazał swym oddziałom przygotować się do forsowania najważniejszej i najdłuższej polskiej rzeki. Zaledwie dzień po otrzymaniu tego rozkazu forpoczą 13. Armii generała Nikołaja Puchowa i dwie czołowe brygady pancerne 1. Armii Pancernej Gwardii generała Katukowa wyszły nad Wisłę pomiędzy Baranowem Sandomierskim a Tarnobrzegiem. Gdy 30 lipca 350. Dywizja Strzelecka zdobyła Baranów, Koniew natychmiast wsparł ją dwoma brygadami pontonowo-mostowymi (3. i 6.). Wieczorem następnego dnia, dzięki wysiłkom sowieckich saperów, Wisłę przekroczyły czołowe oddziały 24. i 27. Korpusu z 13. Armii oraz czołgi i działa samobieżne 1. Armii Pancernej Gwardii i utworzyły przyczółki na jej lewym brzegu. Niemieckie dowództwo bar-dzo szybko zdało sobie sprawę z ogromnego zagrożenia, jakie niesło ze sobą sforsowanie Wisły i w rejon przyczółka baranowsko-sandomierskiego zaczęło ściągać dodatkowe siły. Rozkaz zlikwidowania sowieckich

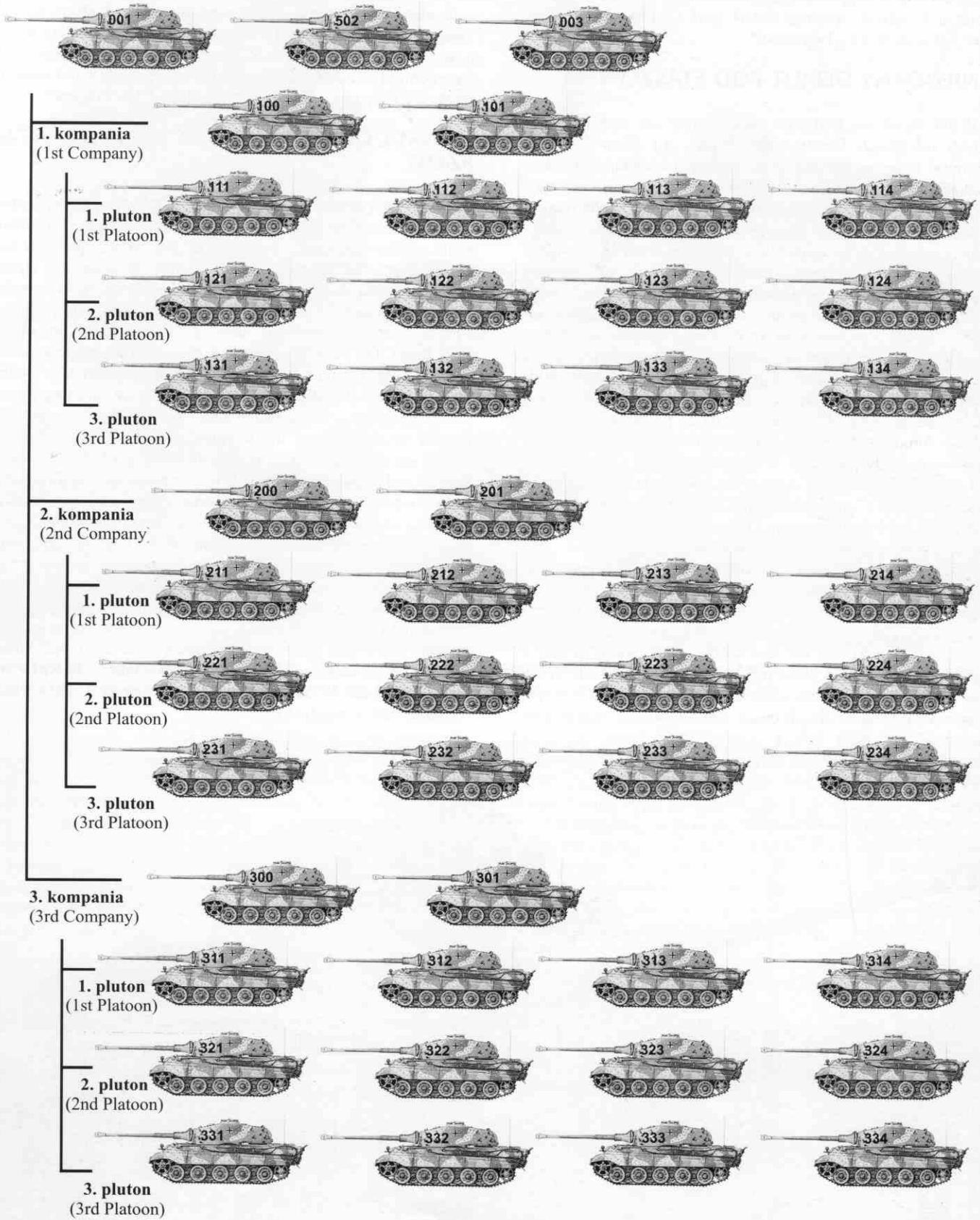
day 12 “**Tigers**” took part in a clash near Terespol. During the next few days the unit issued several actions near Podozierany, and when the Soviets commenced the second phase of the “*Bagration*” on July 18, the battalion crossed the Narew River near Ostroleka. Despite constant clashes with the enemy, the battalion did not suffer serious losses in equipment and when it reached Ciechanov on August 1, it still had 43 “**Tigers**”.

UNSUCCESSFUL DEBUT OUTSIDE STASZOW

The effects of the defeat in Byelarusia became soon visible in other parts of the Eastern Front. On July 13, the 1st Ukrainian Front of *Marshal Koniev* commenced the realization of the so-called Lvov-Sandomierz operation and attacked the Army Group “*Northern Ukraine*”. Though the Germans have withdrawn to previously prepared positions known as the “*Prince Eugen*” Line were soon outflanked and pushed to the line of the Bug River. On July 18, Koniev’s armoured troops broke the defence of the German XIIIth Corps near Brody and after another 9 days of fights, they also conquered Lvov. German forces were torn in two separate formations – the 1st *Panzer Armee* was pushed to the foot of the Carpathians, and the 4th *Panzer Armee* was thrown behind the line of the Wisła River. Poland’s longest and most important river was crossed on July 31, by the head troops of the 24th and 27th Corps of the 13th Army, as well as tanks and SP guns of the 1st Guards Tank Army. The troops created a foothold on the left bank of the river not far from Sandomierz. The task of eliminating the foothold was given to the 4th *Panzer Armee* under the command of *General Hermann Balck*. His weakened forces were soon reinforced by new troops including the 501st Battalion of heavy tanks of *Lieutenant Colonel von Legat*, which was rearmoured and regrouped during its stay in Ohrdruf. Equipped with new tanks – **PzKpfw VI Sdkfz 182 Ausf. B “König Tiger”** – on August 9, 1944 transferred by rail, it reached Kielce.

Czołg ciężki PzKpfw VI Ausf. B „König Tiger” z wieżą typu Porsche z 501. Batalionu Czołgów Ciężkich w Polsce w sierpniu 1944 roku. A PzKpfw VI Ausf. B “König Tiger” heavy tank fitted with Porsche-type turret of the 501st schwere Heeres Panzer Abteilung in Poland in August 1944. [Tank Museum]

501. Batalion Czołgów Ciężkich – sierpień 1944 roku.
 501st schwere Heeres Panzer Abteilung – August 1944.

wojsk otrzymała 4. Armia Pancerna, nad którą dowództwo objął generał Hermann Balck. Jego mocno przetrzebione w walkach siły wkrótce zostały wzmocnione przez nowe oddziały.

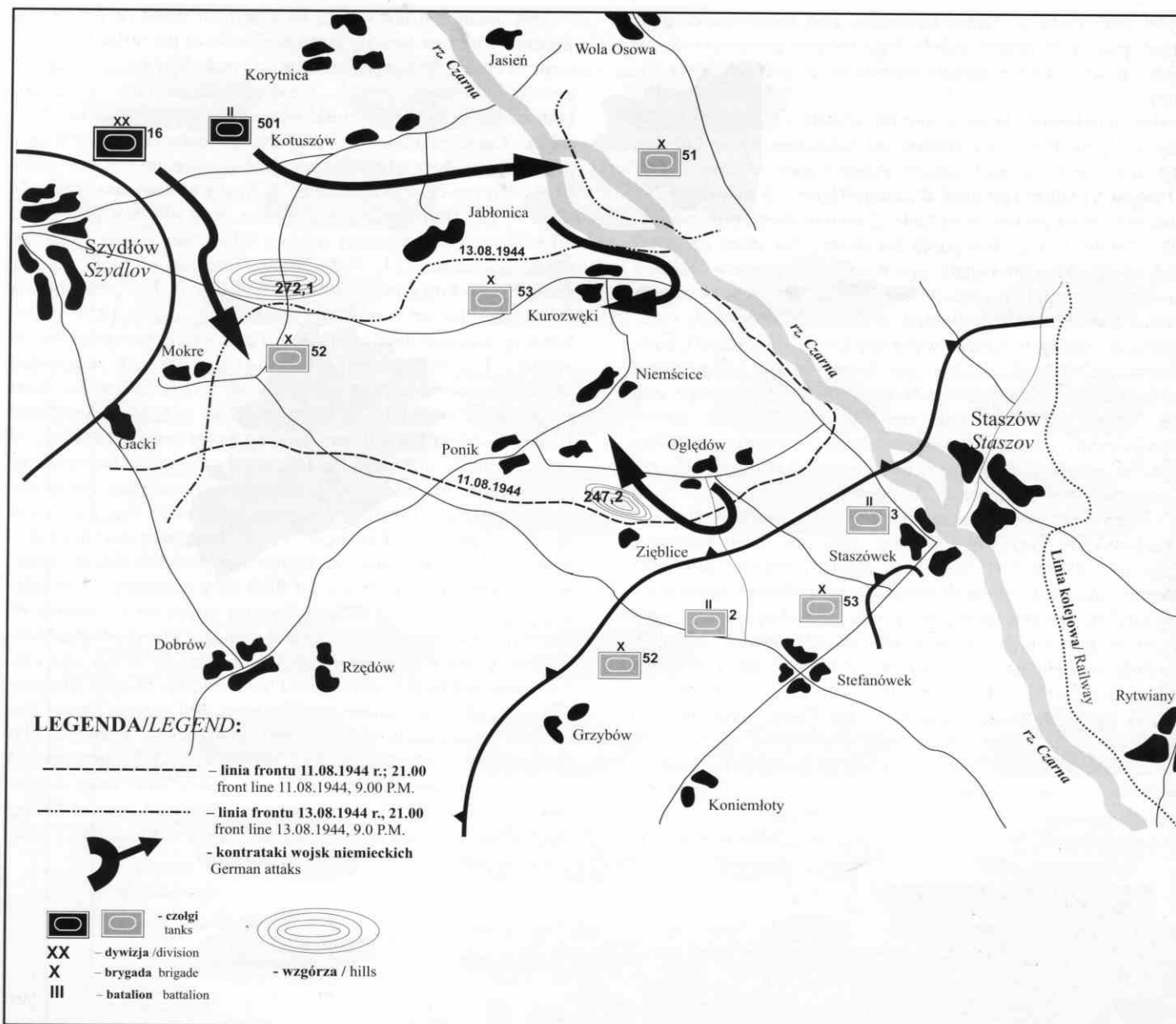
Wśród jednostek, które w sierpniu zostały włączone w struktury 4. Armii Pancerniej znalazł się odbudowany w Ohrdruf 501. Batalion Czołgów Ciężkich. Przebrojony w nowe czołgi – **PzKpfw VI SdKfz 182 Ausf. B „König Tiger”** – 9 sierpnia transportem kolejowym dotarł do Kielc. Z niemieckiego poligonu do Kielc trafiły 1. i 2. kompania batalionu. Na front czołgiści podpułkownika von Legata przywieźli 31 nowych ciężkich czołgów. Na miejscu okazało się jednak, że tylko 11 z nich można natychmiast wprowadzić do walki. Przeglądy techniczne pozostałych maszyn wykazały szereg mniejszych, bądź większych usterek i, co za tym idzie, konieczność przeprowadzenia napraw. Dowództwo 4. Armii nie mogło jednak czekać na ukończenie remontów. Zbliżał się termin planowanego uderzenia na przyczółek i niepełny batalion został włączony w skład grupy uderzeniowej złożonej głównie z pododdziałów 16. Dywizji Pancerniej.

Udział w kontruderzeniu był debiutem bojowym „**Królewskich Tygrysów**”. Nowe potężne opancerzone i uzbrojone czołgi 501. batalionu miały przerwać sowiecką obronę i utorować drogę jednostkom grenadierów, które wyznaczono do towarzyszenia im w ataku. Niestety miejsce pierwszej akcji ciężkich czołgów nie zostało dobrze wybrane. Batalion von Legata miał nacierać w terenie, który Rosjanie dobrze przygotowali do obrony. Broniące przyczółka oddziały zostały ukryte za pośpiesznie rozbudowanymi umocnieniami połowymi i pasem pól minowych, i dodatkowo wzmocnione jednostkami czołgów. O tym, jak skuteczna była to zaporą, przekonali się już 11 sierpnia czołgiści 16. Dywizji Pancerniej, którzy rozpoczęli niemiecką kontrofensywę i w boju z Rosjanami stracili w okolicy wzgórza 272,1 kilka **PzKpfw IV**.

This counter strike was to be a combat debut of the “**King Tigers**”. The new heavily armoured tanks of the 501st Battalion were to break the Soviet defence line and clear the path for the grenadier troops, which were to accompany in fight. Unfortunately Germans could not pick a worse place for their attack. The terrain was well prepared for defence. Soviet troops have hidden themselves before field reinforcements and mine fields. On top of that was cover by heavy armour fire. The soldiers of the 16th Armoured Division were the first to test the effectiveness of the Soviet caltrop. When they issued a counter strike on August 11, they almost immediately lost several **PzKpfw IV** tanks in fights near Hill 272.1. The tanks of the 501st battalion left their initial positions on August 12, at 7 a.m. heading from Szydlov to Staszov. Their attack was preceded by artillery. The artillery strike, however was not very successful. German missiles were usually missing target, falling far from positions occupied by the Soviet 52nd and 53rd Armoured Brigades. Soon the soldiers holding posts on the outskirts of Soviet defence lines sent the following message to the chiefs of staff of both brigades: “*Mighty tanks are emerging out of the valley*”. At first the Russians were convinced that they were going to fight with “**Panthers**” which they knew well from previous battles. It was not long before they realized that the opponent was much more powerful than they expected. Their missiles fired too early were only leaving marks on the armour of German tanks without causing any damage. The Germans, however, met their match. Soon the commanders of Soviet tank platoon changed tactics and ordered their soldiers to open fire only in cases when the enemy is less than 400 metres away. The Soviets immediately called in the **IS-2** tanks from the 71st Independent Guard Heavy Tank Regiment and artillery opened fire to enemy tanks. Effects of these actions were soon visible. Till the end of the day Soviet troops damaged several “**King Tigers**” in the clash east of Oględow. Two of them, (No. “124”

Zdobyty wóz dowodzenia Panzerbefehlswagen VI „König Tiger“ nr „502“ z wieżą typu Henschel z 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, wieś Oględów 13 sierpnia 1944 roku. A captured Panzerbefehlswagen VI “König Tiger” coded “502” command tank fitted with Henschel-type turret of the 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Oględow village, Poland, August 13, 1944. [Tank Master]

Bitwa pod Staszowem – 11–13 sierpnia 1944 roku.
Battle of Staszov – August 11–13, 1944.

Na rezultat ataku batalionu podpułkownika von Legata spory wpływ miało również to, że w nocy z 11 na 12 sierpnia, w rejonie Szydłowa, oddziały rozpoznawcze 6. Korpusu Pancernego Gwardii wzięły do niewoli podoficera z 1. kompanii. Przesłuchiwany zdradził Rosjanom szereg cennych informacji o sile i wyposażeniu niemieckiej jednostki czołgów ciężkich oraz o zamierzonych kierunkach natarcia. To wystarczyło, żeby dobrze przygotować się na przyjęcie „**Królewskich Tygrysów**”.

Czołgi 501. batalionu opuściły pozycje wyjściowe 12 sierpnia, o godzinie 7.00, kierując się z Szydłowa na Staszów. Ich atak poprzedziło przygotowanie artyleryjskie. Niemieccy artylerzyści nie mieli jednak dobrego dnia i miotane przez nich pociski spadły daleko od pozycji zajmowanych przez sowieckie 52. i 53. Brygady Pancerne. Wkrótce też z posterunków znajdujących się na przedpolu sowieckiej obrony do sztabów obu brygad napłynęły meldunki następującej treści: „*Czołgi o gigantycznych rozmiarach wyjeżdżają z doliny*”. W pierwszej chwili Rosjanie byli przekonani, że walczą z dobrze znanymi

and “113”) were hit in turrets (both tanks were fitted with *Porsche-type* turret) which resulted in explosion of the ammunition.

In the late evening the Russians commenced a successful counter strike and won over Szydlov from the German. In the morning of August 13, the Germans issued another assault. This time fights flared up south-west of Szydlov near the Hill 272.1. There the Germans fell in the trap set by Soviet armour troops. Russian IS-2 tanks allowed the “**King Tigers**” to come closer to the hill at the distance of about 800 metres and then opened fire. The clash lasted about half an hour and ended with the failure of the Germans. The 501st Battalion again lost several tanks. In the course of three-day fights, from August 11 to August 13, in the Staszov–Szydlov area Germans lost 24 tanks – 11 **PzKpfw IV** and 13 “**King Tigers**”. It should be noted that not all of the “**King Tigers**” were destroyed. The Russians managed to get their hands on 3 fully operational vehicles, No.102, 105 (former 002) and No.234. The first two were commanding tanks, with additional radio transmitters. Since the “**King Tigers**” were

im już „Panterami”. Jednak szybko przekonali się, że przeciwnik jest znacznie potężniejszy niż im się początkowo wydawało - zbyt wcześnie otworzony ogień spowodował, że pociski wystrzelwane z czołgowych armat krzesły jedynie snopy iskier na pancierzach niemieckich wozów. Czołgiści von Legata trafili jednak na doświadczonego i zaprawionego w boju przeciwnika. Dowódcy poszczególnych sowieckich plutonów czołgów szybko zmienili taktykę walki i nakazali otwierać ogień załogom poszczególnych wozów bojowych dopiero wtedy, gdy niemieckie kolosy zbliżą się na odległość nie większą niż czterysta metrów. W rejon walk zostały natychmiast skierowane czołgi IS-2 z 71. Samodzielnego Pułku Czołgów Ciężkich Gwardii, a artyleria nakryła ogniem równinę, po której toczyły się niemieckie czołgi. Podjęte działania szybko zaczęły przynosić wymierne efekty - do końca dnia, na wschód od Oględowa, sowieccy czołgiści trafili kilka niemieckich „Królewskich Tygrysów”. Dwa z nich (nr 124 i 113) zostały trafione w wieżę, co spowodowało eksplozję zgromadzonej tam amunicji (wieża typ *Porsche*).

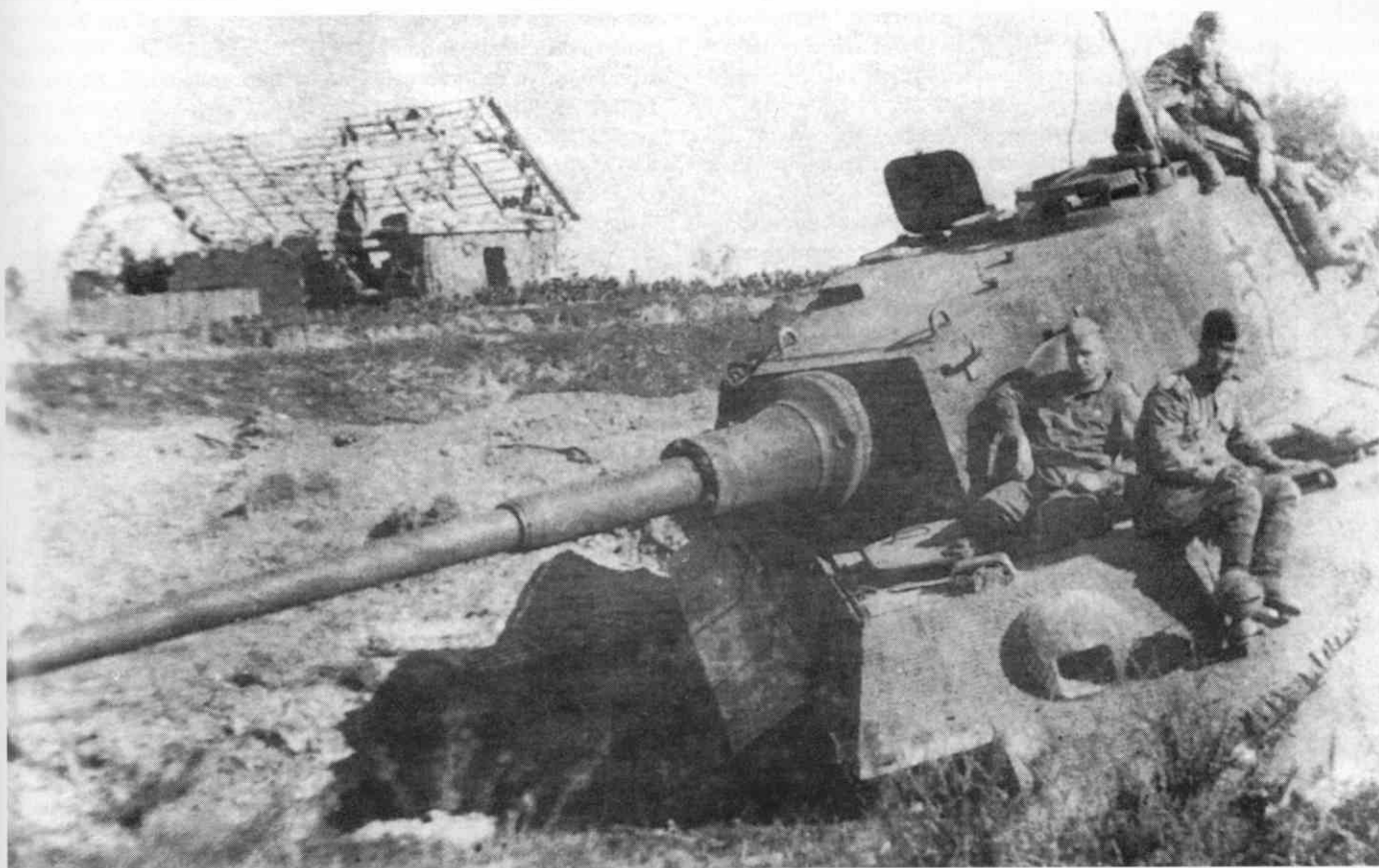
Późnym wieczorem Rosjanie przeprowadzili udany kontratak i odbili z rąk niemieckich Szydłów. Rankiem 13 sierpnia Niemcy ruszyli do ponownego uderzenia. Tym razem zaciekle walki rozgorzały na południowy zachód od Szydłowa, w rejonie wzgórza 272,1. Ukryte w jego okolicach zasadzce, czołgi IS-2 podpuściły niemieckie „Królewskie Tygrysy” na odległość około 800 metrów i dopiero wtedy otworzyły ogień. Kilkundziesięciominutowe starcie zakończyło się kolejną porażką Niemców - 501. batalion stracił następne czołgi. W okresie trzech dni ciągłych walk, od 11 do 13 sierpnia, w rejonie Staszowa i Szydłowa, wojska 6. Korpusu Pancernego Gwardii pozbawiły Niemców 24 czołgów - 11 **PzKpfw IV** i aż

PzKpfw VI Ausf. B „König Tiger“ zniszczony pod Staszowem przez 53. Brygadę Pancerną Gwardii, sierpień 1944 roku. *A PzKpfw VI Ausf. B “König Tiger” destroyed by 53rd Guards Armored Brigade during Battle of Staszow in August 1944.*

the first tanks of this sort to be captured by the Soviets, immediately after the battle they were transported to the Armour Research Centre facility in Kubinka near Moscow for thorough testing of combat capabilities.

The Staszow failure was quite significant for further course of actions in the foothold area. Encouraged by the victory, the Russians issued another strike on August 14, and conquered Sandomierz. Three days later the Soviet 1st Guards Tank Army

Zdobyty czołg PzKpfw VI Ausf. B „König Tiger“ nr „234“ z wieżą typu Henschel z 501. Batalionu Czołgów Ciężkich. *A captured PzKpfw VI Ausf. B VI “König Tiger” coded “234” heavy tank fitted with Henschel-type turret of the 501st schwere Heeres Panzer Abteilung. [RGAKFD]*

Czołg PzKpfw VI Ausf. B „König Tiger“ nr „311“ z 3. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, rejon Radomia, 4 października 1944 roku. A PzKpfw VI Ausf. B „König Tiger“ coded „311“ heavy tank of the 3rd Company, 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Radom area, Poland, Eastern Front, October 4, 1944. [Tank Museum]

13 „Królewskich Tygrysów”. W przypadku tych ostatnich nie wszystkie wozy zostały zniszczone. Rosjanom udało się zdobyć trzy całkowicie sprawne pojazdy o numerach „102”, „502” (dawny „002”) i „234”. Dwa pierwsze były czołgami dowódczymi - posiadały dodatkowe radiostacje. Ponieważ zdobyte „Królewskie Tygrysy” były pierwszymi wozami tego typu, które wpadły w ręce armii sowieckiej, po zakończonej bitwie niezwłocznie zostały ściągnięte z pola walki i przekazane do Centrum Badawczego Wojsk Pancernych w Kubince, koło Moskwy, w celu przeprowadzania wnikliwych badań osiągnięć i możliwości bojowych.

Porażka pod Staszowem miała dosyć spore znaczenie dla dalszego przebiegu walk w rejonie przyczółka. Podbudowani zwycięstwem Rosjanie już 14 sierpnia uderzyli i zdobyli Sandomierz. Trzy dni później 1. Armia Pancerna Gwardii i 13. Armia zamknęły w okrążeniu niemiecki XXXII. Korpus (342., 291., 72. i 88. Dywizje Piechoty). Wobec takiego rozwoju sytuacji dowódca 4. Armii Pancerniej odwołał dalsze natarcie w rejonie Stopnicy i skierował gro swych sił pancernych na północ przyczółka, w celu odblokowania okrążonych jednostek. Operacja zakończyła się sukcesem. Wziął w niej udział również 501. batalion. Czołgi batalionu, którego nowym dowódcą 22 sierpnia został major Saemisch, operowały w okolicy Radomia.

We wrześniu przed frontem niemieckiej 4. Armii Pancerniej zapanował względny spokój. Oddziały sowieckie ograniczyły swoją aktywność jedynie do starć patroli i sporadycznych napadów ogniowych artylerii. Dowództwo niemieckie postanowiło wykorzystać zaistniałą przerwę w walkach do odtworzenia i uzupełnienia swych jednostek. 1 września 501. batalion, dysponujący wówczas 26 „Królewskimi Tygrysami”, został podporządkowany dowództwu XXXVIII. Korpusu Pancernego. W końcu września do jednostki dołączyła 3. kompania, która transportem kolejowym dotarła Kielce. Dzięki temu w pierwszych dniach października major Saemisch miał już 53 czołgi. 21 grudnia OKH nakazało zmianę numeracji jednostki z 501. na 424. Batalion Czołgów Ciężkich. Wiązało się to ze

in cooperation with the 13th Army encircled the German XXXIIInd Corps (342nd, 291st, 72nd and 88th Infantry Division). Faced with this dramatic situation the commander of the German 4th *Panzer Armee* called off the earlier planned assault near Stopnica and ordered the majority of his troops to move north of the foothold break the encirclement. The operation ended in full success. One of the troops taking part in the operation, was the 501st Battalion. Its tanks under new commander, *Major Saemisch* (appointed commander on August 22, 1944) operated in the Radom area.

In September there came a time of peace for the German 4th Armour Army. Soviet troops diminished their activity to scuffles between small groups patrolling the area and occasional artillery assaults. German command decided to use this time to recreate and make necessary replacements in the troops. On September 1, 1944 the 501st Battalion with its 26 “King Tigers” was assigned to the command of the XXXXVIIIth Armoured Corps. At the end of September the formation was also reinforced by the 3rd Company, which got to Kielce by rail. Thanks to these changes at the beginning of October *Major Saemisch* had 53 tanks under his command. On December 21, 1944 the German command ordered to change the number of the unit from “501” to 424th Battalion. This also meant change from 101st *SS-schwere Panzer Abteilung* to 501st *SS-schwere Panzer Abteilung*. By the end of December the battalion was assigned to the XXIVth Armoured Corps under the command of one of the most brilliant German commanders – *General Walter Nehring*.

FIGHTS NEAR ZAMBROV AND SEROCK

In the first two weeks of August the 507th Battalion of *Major Schmidt* was cruising in the Ciechanowiec area often raiding the neighbouring towns and villages, like Nowy Dwor, Wysokie Mazowieckie, Zambrov, Bielsk Podlaski. On August 8, the battalion received six new “Tigers” – leftovers from the 506th which after fights near Zloczov was withdrawn from the battlefield and sent back to the Reich, where it was to receive new

zmianą numeracji 101. *SS-schwere Panzer Abteilung* na 501. Pod koniec grudnia batalion został przydzielony do XXIV. Korpusu Pancernego dowodzonego przez jednego z najwybitniejszych niemieckich dowódców sił pancernych – generała Waltera Nehringa.

WALKI POD ZAMBROWEM I SEROCKIEM

W pierwszych dwóch tygodniach sierpnia „**Tigery**” 507. Batalionu Czołgów Ciężkich majora Schmidta operowały w rejonie Ciechanowca, często „wyprawiając” się pod okoliczne miejscowości – Nowy Dwór, Wysokie Mazowieckie, Zambrów, Bielsk Podlaski. 8 sierpnia batalion otrzymał wzmocnienia - jego park maszynowy wzbogacił się o sześć „**Tygrysów**” przekazanych z 506. batalionu, który spod Złoczowa został wycofany do Rzeszy w celu reorganizacji i przebrojenia. 16 sierpnia batalion walczył pod Dębnikami. 17 sierpnia jego nowym dowódcą został kapitan Fritz Schröck. 21 sierpnia batalion został przesunięty do odwodu I. Korpusu Kawalerii i zajął pozycje w północno-zachodniej części Czerwonego Brodu. Tego dnia wieczorem służby remontowe batalionu informowały, że 34 „**Tigery**” są w pełni sprawne, zaś 21 wymaga niezbędnych napraw.

22 sierpnia, wczesnym rankiem, Rosjanie przerwali front na odcinku trzymanym przez 129. Dywizję Piechoty. W parę chwil później sztab kapitana Schröcka otrzymał z dowództwa I. Korpusu Kawalerii rozkaz, jak najszybszego zatkania powstałego wylomu. Czym prędzej w rejon walk wysłana została, rozlokowana w miejscowości Tabędz, 3. kompania porucznika Fritza Neumeyera. „**Tigery**” Neumeyera skierowały się w stronę wsi Nagórki-Jabłoń, aby tam przekroczyć strumień o nazwie Jabłonka. Gdy tylko ciężkie czołgi wygrzebały się błotnistego brodu, spadł na nie grad sowieckich pocisków.

equipment and undergo reorganisation. On August 16th the battalion fought near Dębniki and on August 17, Captain Fritz Schrock became its new commander. On August 21, was moved to serve as a backup for the 1st Cavalry Corps and settled in positions in the north-west part of Czerwony Brod. In the evening the battalion's maintenance staff reported 34 “**Tigers**” fully functional and ready and 21 in need of immediate repair.

In the early morning of August 22, the Russians breached the frontline in the sector which was under the supervision of the 129th Infantry Division. Moments later the staff of captain Schrocka received an order from the 1st Cavalry Corps HQ, to patch the gap immediately. Schrock called in the 3rd Company of Lieutenant Fritz Neumeyer. Neumeyer's “**Tigers**” reached Zambrov and there faced the charging enemy troops. In the clash near Zambrov the 3rd Company lost 6 “**Tigers**”, which damaged during battle were blown up by their crewmen (the 507th battalion had a strict rule concerning tanks: the damaged tanks must not be captured by the enemy). Despite losses the overall outcome was positive for the Germans. They destroyed 15 enemy tanks.

In the morning of August 22, the remaining two companies of the 507th Battalion were thrown into the battle, however instead of pushing back the enemy, they lost 7 tanks themselves. At 9.00 a.m. the whole battalion gathered in Krajevo Borove to serve as a backup for the 1st Cavalry Corps. In the evening the maintenance staff reported only 10 “**Tigers**” operational and 39 in need of more or less serious repairs.

On August 23, captain Schrock's battalion retreated to Jakac Młoda. During the retreat the maintenance staff was forced to blow up two damaged tanks because they slowing the battalion down. The formation was called in again when Soviet troops broke the defence line of the 14th Infantry Division. The 1st and 3rd company of the battalion issued a counter strike north-east

Zaladunek amunicji do czołgu PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „114” z 1. kompanii 507. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, Polska, jesień 1944 roku. Crew loading ammo into a PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank coded “114” of the 1st Company of the 507th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Poland, Autumn 1944. [CAW]

1. kompania
(1st Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

3. pluton
(3rd Platoon)

2. kompania
(2nd Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

3. pluton
(3rd Platoon)

3. kompania
(3rd Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

3. pluton
(3rd Platoon)

505. Batalion Czołgów Ciężkich – sierpień 1944 roku.
505th schwere Heeres Panzer Abteilung – August 1944.

Kompania została zaatakowana przez sowieckie czołgi, które nie dość, że miały przewagę ilościową to dodatkowo atakowały od strony wsłającego na wschodzie słońca. Słoneczne promienie oslepiły celowniczych „Tygrysów” Neumayera i ci mieli ogromne kłopoty z namierzeniem nieprzyjaciela. Rosjanie nie mieli takiego problemu, a ponadto, jak się okazało, doskonale znali swój fach i raz za razem wystrzeliwane przez nich pociski uderzały w grube pancerze „Tygrysów”. Zaraz na początku starcia czołg dowódcy kompanii (nr „300”) został trafiony w jazmo działa tuż obok lufy. Pocisk przeciwpancerny utkwiał tam i zablokował możliwość powrotu działa po strzale, i w ten sposób 88-milimetrowa armata stała się całkowicie bezużyteczna. Co gorsza kolejny pocisk zerwał antenę radiową i czołg Neumayera utracił kontakt z pozostałymi wozami swojej kompanii. Bezbronny i „niemy”, w chwilę potem, otrzymał jeszcze jedno trafienie – tym razem w gąsienicę i jedyne co mógł zrobić to beznadziejnie obracać się w koło. Czołgiści 3. kompanii nie pozostawili załogi dowódcy na pastwę losu – z impetem uderzyli na wroga, aby odwrócić jego uwagę od uszkodzonego czołgu. W pobliżu „okaleczonego” „Tygrysa” podjechał wóz nr „301” plutonowego Karla Krestana, aby odholować go na tyły. Załogi obu pojazdów pod ciężkim ogniem zaczepiły liny, ale próba holowania nie powiodła się – uszkodzeniu uległ silnik holującego czołgu. W miarę upływu kolejnych minut, starcie miało dla Niemców coraz bardziej niekorzystny przebieg – przeciwdzierzenie załamało się. Rosły też straty – w lufie „Tygrysa” nr „321” eksplodował pocisk i rozerwał działko. Inne czołgi zostały odrzucone i zbierając załogi rozbitych wozów próbowały wycofać się przez koryto Jabłonki. Większość z nich ugrzęzła w bagnie. Strumień sforsował „Tygrys” nr „331” kaprala Kurta Lehmana, który ewakuował na tyły załogi rozbitych czołgów. W boju pod Zambrowem 3. kompania utraciła aż 6 „Tygrysów”, które uszkodzone, jeszcze w trakcie bitwy zostały wysadzone przez załogi (ściśle przestrzegana zasada w 507. batalionie było, że żaden uszkodzony czołg nie może dostać się w ręce Rosjan). Mimo strat Niemcy kompania meldowała o zniszczeniu 15 czołgów wroga.

of Kaczynek. The next day the 3rd Company attacked the enemy's positions again. This time from woods south of the Poczynki village. On August 26, the battalion had only 16 operational “Tigers”. They were all used in the battle near Chrostowo which took place on August 27. The battle ended with success. “Tigers” destroyed 12 enemy tanks and 7 heavy armour guns (ISU-152?). At the beginning of September the battalion was concentrated north-west of the Napiorki village. They used this break to conduct the necessary repairs. The battalion also received mail and medals. One of them was awarded to the battalion's commander who received Iron Cross for devotion in combat. During that time the battalion was assigned under the command of the XXXXVIth Armoured Corps and reinforced the positions near Nasielsk (50 kilometres north of Warsaw), where on September 11, it was accompanied by the reorganized 505th Battalion.

The soldiers of *Captain* von Beschwitz brought 39 “King Tigers” to the front. They were to support the attack of the 19th and 24th Armoured Division on Soviet foothold near Serock. The attack however was cancelled because the *OKH* decided to transfer both divisions to more endangered sectors of the front – the 24th Division was sent to East Prussia and the 19th Division, to Warsaw to help suppress the uprising. The “King Tigers” of captain Beschwitz remained in their positions until the end of the month when the Command finally managed to gather forces for counter strike. On September 30, the battalion was attached to 3rd Armoured Division and five days later during the operation “*Sonnenblume*”, attacked the enemy.

The assault began on October 4, 1944 at 5:05 a.m. The “King Tigers” along with the subunits of the 3rd Armoured Division and 252nd and 35th Infantry Division commenced the attack in a very narrow sector of the front and that is why only one company of tanks could lead the attack. The 3rd company was chosen to do so. Its tanks clashed with a large group of enemy tanks (including *IS-2*) near the Pogorzelec village. The fight was very fierce. Both sides were cannonading the enemy equally strongly. The 3rd Company however was in far better situation than the

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z III. Batalionu Pułku Pancernego „Großdeutschland” na platformie kolejowej na stacji Gumbinnen (Gąbin) w Prusach Wschodnich w lipcu 1944 roku. A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank from the IIIrd Battalion Panzer Regiment “Großdeutschland” on railway flatcar on Gumbinnen station in July 1944. [CAW]

Rankiem 22 sierpnia w bój uwikłane zostały także dwie pozostałe kompanie 507. batalionu. Obydwie nie mogły zapisać tego dnia do udanych - w walkach z Rosjanami straciły aż 7 czołgów. O godzinie 9.00 cały batalion został skoncentrowany w Krajevie Borowym, jako odwód I. Korpusu Kawalerii. Wieczorem kompania remontowa batalionu meldowała, że tylko 10 „Tygrysów” jest w stu procentach sprawnych, 39 innych wozów wymagało mniejszych lub większych napraw.

23 sierpnia batalion kapitana Schröcka wycofał się do miejscowości Jakać Młoda. W trakcie odwrotu żołnierze kompanii remontowo-naprawczej zmuszeni byli wysadzić w powietrze dwa uszkodzone „Tigery”, które znacznie opóźniały odwrot. Batalion ponownie wszedł do walki po południu, gdy oddziały sowieckie włamały się na dwa kilometry w głąb obrony 14. Dywizji Piechoty. Wtedy to 1. i 3. kompania przeprowadziły kontratak na północny wschód od Kaczynka. Następnego dnia 3. kompania ponownie kontratakowała nieprzyjaciela - tym razem z rejonu lasu na południe od miejscowości Poczynki. 26 sierpnia 507. batalion miał sprawnych jedynie 16 „Tygrysów”. Czołgi te już 27 sierpnia starły się z nieprzyjacielem w okolicy Chrostowa, atakując wraz z 3. Brygadą Kawalerii. Bój zakończył się znaczącym zwycięstwem - załogi „Tygrysów” meldowały o zniszczeniu 12 sowieckich czołgów i 7 ciężkich dział pancernych (ISU-152?) W pierwszych dniach września żołnierze batalionu zostali skoncentrowani na północny zachód od miejscowości Napiórki. Parodniową przerwę w walkach wykorzystali na niezbędne naprawy sprzętu. Do batalionu dotarły poczta oraz odznaczenia. Jedno z nich przypadło dowódcy batalionu, który za ofiarność w walce został nagrodzony Krzyżem Rycerskim Żelaznego Krzyża. W owym czasie

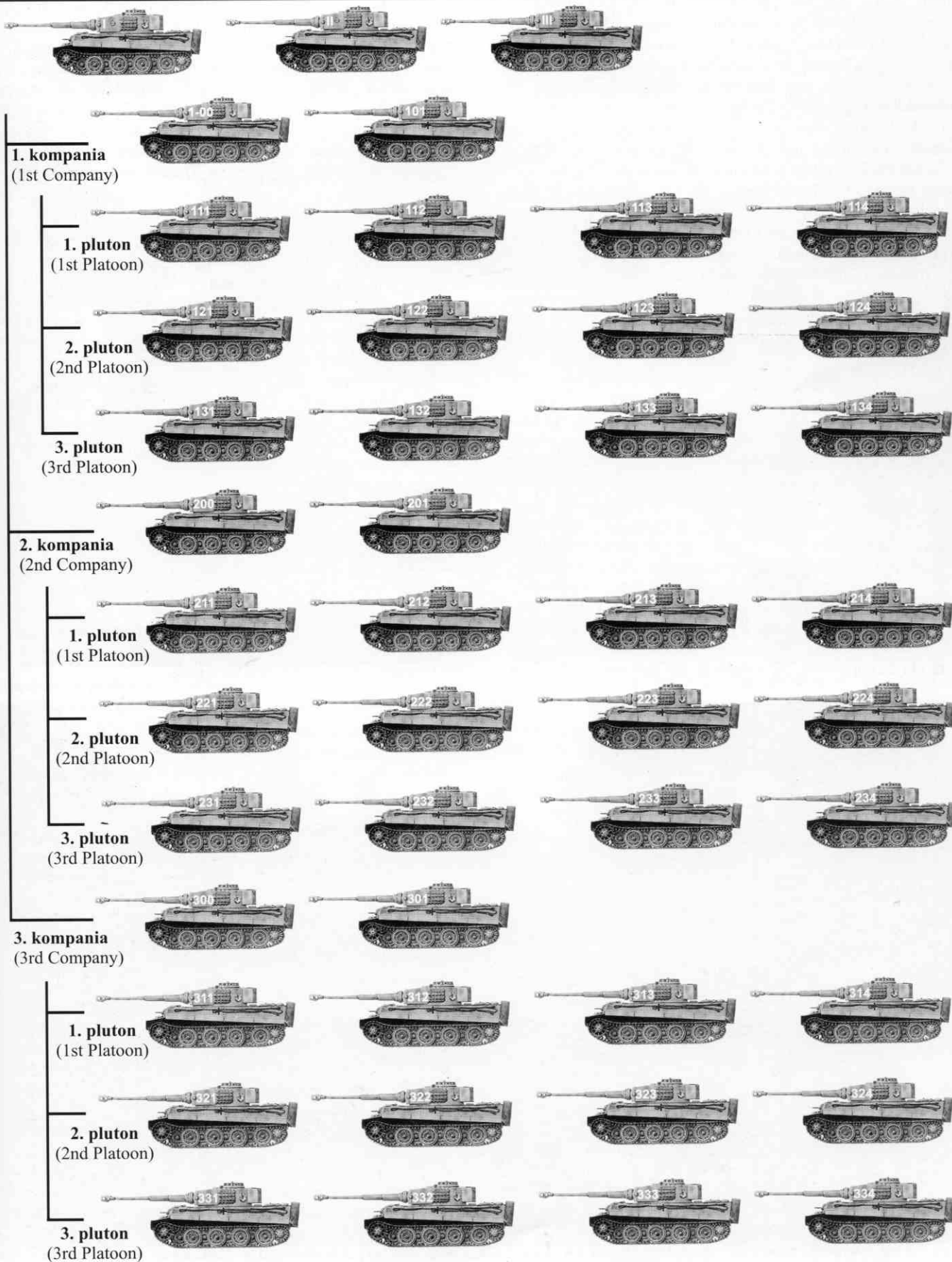
Soviets. While it lost only two “Tigers”, Russians lost 23 tanks. The next day Germans were aided by another formation - the 2nd Company. Its soldiers more than 20 enemy tanks (including seven IS-2). On October 8th the weather changed which made it difficult for both armies to conduct offensive or defensive actions because the visibility was reduced to 50 metres. As a result of reduced visibility some of the tanks of 505th Battalion and the 104th Armoured Brigade entered the mine field. As a result of this mistake two more “Tigers” of Captain Beschwitz were damaged, however at night the soldiers managed to evacuate the tanks from the battlefield. That way the battalion ended its activity in this battle. On October 9th the battalion was again sent to Nasielsk and from there transferred to East Prussia and located near Gumbinnen, presently Gusiev where the Red Army issued another strong counterattack.

THE NORTHERN RETREAT

When the offensive on Byelarussia was still in progress, the Red Army troops located in the north commenced the operation of freeing the Baltic countries from German hands. At the end of June the Army Group “Narva” under the command of General Freissner fighting in that region, began to totter under the fire of Soviet assault troops attacking its positions. In the first week of July the tank of the 502nd Battalion were located near Dyneburg and acted as a support for the subunits of the 205th and 215th Infantry Division. Despite some losses which the battalion suffered in previous months, it still had significant fire power. On July 10, the overall number of “Tigers” in all 3 companies amounted for 50 tanks. On July 11, some of these tanks, mainly from the 2nd company, clashed with the Russians near Gateliai

Zniszczony czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „308” z 3. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, lato 1944 roku. A destroyed PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “308” tank of the 3rd Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Summer 1944. [ASKM]

510. Batalion Czołgów Ciężkich – sierpień 1944 roku.
 510th schwere Heeres Panzer Abteilung – August 1944.

batalion został oddany pod komendę XXXXVI. Korpusu Pancernego i umocnił się w rejonie Nasielska (50 kilometrów na północ od Warszawy), gdzie 11 września dołączył doń zreorganizowany w Rzeszy 505. Batalion Czołgów Ciężkich.

Czołgiści kapitana von Beschwitza przywieźli na front 39 „Królewskich Tygrysów”. Czołgi te miały wesprzeć natarcia 19. i 24. Dywizji Pancernej na sowiecki przyczółek pod Serockiem. Do ataku jednak nie doszło, gdyż dowództwo niemieckie musiało pilnie przerzucić obydwie dywizje na inne, bardziej zagrożone odcinki frontu - 24. Dywizja trafiła do Prus Wschodnich, a 19. Dywizja do Warszawy, aby wziąć udział w tłumieniu trwającego tam od 1 sierpnia powstania. „Królewskie Tygrysy” kapitana Beschwitza trwały na swych pozycjach do końca miesiąca, gdy wreszcie udało się zebrać odpowiednie siły do kontruderzenia. 30 września batalion został włączony w skład nowo przybyłej na front 3. Dywizji Pancernej i wraz z nią pięć dni później, w ramach operacji „Sonnenblume”, uderzył na wroga.

Natarcie rozpoczęło się 4 października, o godzinie 5.05. „Królewskie Tygrysy” wraz z pododdziałami 3. Dywizji Pancernej oraz 252. i 35. Dywizji Piechoty nacierały na bardzo wąskim odcinku frontu i z tej też przyczyny atak mogła prowadzić tylko jedna kompania czołgów. Los chciał, że tą kompanią była 3. W rejonie wsi Pogorzelec jej wozy starły się z dużą grupą czołgów sowieckich, w tym także tych najcięższych typu IS-2. Rozgorzał zaciepły bój, w trakcie którego czołgi obydwu walczących stron raz za razem trafiane były przez pociski przeciwpancerne miotane przez przeciwnika. O wiele lepiej owe uderzenia wytrzymała 3. kompania. Jakkolwiek z jej składu ubyły dwa „Królewskie Tygrysy”, to jednak po stronie Rosjan straty były o wiele większe i wyniosły aż 23 zniszczone czołgi. Następnego dnia do walki z wrogiem przystąpiła 2. kompania. Jej żołnierze nie byli gorsi od swych

and ucenikes (Lithuania). The “Tigers” in cooperation with the IIrd Battalion from the 435th *Grenadier Regiment*, managed to stop Soviet armour advance guard destroying 10 tanks and 6 AT guns. The Germans lost two tanks in the clash. In the next few days small groups of “Tigers”, organized in several *Kampfgruppen* (Combat Groups) operated near settlements located at some distance from Dyneburg. On July 13, showed their potential near Vensavai, the next day they were near Karasino and on July 16, Turmont. During these actions the battalion destroyed 16 AT guns and other enemy equipment at the price of losing three *PzKpfw VI*. On July 18, *Kampfgruppe “Bolter”* (4 tanks), in cooperation with the subunits of the 81st Infantry Division operated along the route leading from Silene through Plauskiety to a place called Urbany. On July 20, two “Tigers” from the 3rd Company along with the IIIrd Battalion of the 209th *Grenadier Regiment*, covered the retreat of German troops outside the Rokiskis settlement. At first the confrontation with the Red Army troops looked very much like previous ones – “Tigers” eliminated 4 *T-34* tanks and halted the enemy. The Soviets however did not give up and soon the heavy armour guns *ISU-152* entered the battlefield and destroyed both German tanks. On July 22, the battalion’s command received an order to cross to the north bank of the Dvina River and stop enemy armour and motorized troops charging at Dyneburg from Chmelnickaya settlement. The battalion handled the task very well. The enemy was fought off and lost 17 *IS-2* and 5 *T-34/85*. Since July 23, 1944 the 502nd Battalion settled in positions near the Malinava and during three days destroyed 33 enemy vehicles. The overall “score” of *Major* Schwaner’s soldiers in the period 4-24 of July amounted for 84 enemy tanks and 71 AT guns. The battalion’s logistics staff reported that in that period the battalion used 1431 shells for the 88-millimetre guns and 36 000 bullets for the tanks’ machine guns.

Żołnierze z dywizji „Großdeutschland” przechodzą obok zdobytych sowieckich armat ZIS-3, z tyłu czołg „Tiger” „B01” z III. Batalionu Pulku Pancernego „Großdeutschland”, Litwa, sierpień 1944 roku. A group of soldiers from the Panzergrenadier Division “Großdeutschland” passing near the abandoned Soviet ZIS-3 AT guns, in the background is a “Tiger” tank coded “B01” from the IIIrd Battalion Panzer Regiment “Großdeutschland”, Lithuania, August 1944. [CAW]

Uzupełnianie paliwa w „Tygrysie” z 510. Batalionu Czołgów Ciężkich na Litwie w lipcu 1944 roku. *The refuelling of “Tiger” tank from the 510th schwere Heeres Panzer Abteilung, Lithuania in July 1944. [CAW]*

kolegów z 3. kompanii i w boju spotkaniowym zniszczyli przeszło dwadzieścia czołgów przeciwnika, w tym siedem IS-2. 8 października prowadzenie działań mocno utrudniała, unosząca się nad polem bitwy, gęsta mgła, która w niektórych miejscach ograniczyła widoczność do zaledwie 50 metrów. W wyniku słabej widoczności część czołgów 505. batalionu i towarzyszących mu wozów 104. Brygady Pancernej wjechała na pole minowe. Eksplodujące pod ciężarem „**Królewskich Tygrysów**” miny wyeliminowały z walki kolejne dwa wozy jednostki kapitana Beschwitza. Uszkodzone „**Tigery**” nie zostały pozostawione na pastwę Rosjan. Pod osłoną nocy udało się je ewakuować poza strefę toczących się walk. W ten sposób załogi „**Królewskich Tygrysów**” zakończyły udział w toczącej się bitwie. 9 października 505. batalion został ponownie wysłany do Nasielska, a stamtąd dzień później przerzucony do Prus Wschodnich, pod Gąbin (Gumbinnen, obecnie Gusiev), gdzie Armia Czerwona przeprowadzała kolejne silne uderzenie.

ODWRÓT NA PÓŁNOCY

W czasie, gdy trwała ofensywa na Białorusi, na północy Armia Czerwona przystąpiła do odbijania z rąk niemieckich państw bałtyckich. Z końcem czerwca walcząca w tym rejonie Grupa Armii „Narwa” generała Frießnera zaczęła się chwiać pod naporem wojsk sowieckich szturmujących pozycje pod Narwą. W pierwszym tygodniu lipca czołgi 502. batalionu majora Schwanera zajmowały pozycje w okolicy Dyneburga i wspierały w walkach pododdziały 205. i 215. Dywizji Piechoty. Batalion, mimo niezwykle zaciętych walk, w których

On July 24, a mighty strike from north threw the Estonian 20th SS-Panzer Grenadier Division beyond the line of the Narwa river. Breaking of the front defended by the Estonians forced the rest of the “Narwa” Army Group to blow up all the bridges on the river and to march slowly towards the “Tannenberg” Position. The 502nd battalion pressed strongly by the Russians was slowly backing down, along with other German troops, in the direction of the Riga. Despite this difficult situation, the task of the battalion, and its new commander, captain Foerster remained the same - it was to cover the retreat of the infantry troops with the fire of its guns. This operation resulted in a series of scuffles with enemy armour troops breathing down the Germans’ neck. On August 15th in a scuffle near Grodno the German Kampfgruppe “Schurer” (4 “Tigers”), very efficiently halted a group of 25 enemy tanks and destroying 14 of them. The next day Kampfgruppe “Leonhardt” cooperating with the grenadiers of 189th Regiment clashed with equally large number of enemy troops outside Gradmas. Despite heavy losses on German side the overall result was positive for them. “Tigers” destroyed seven enemy tanks (5 T-34 and 2 T-34/85) and one armour gun (SU-85).

Knowing that the Soviets with each passing day were nearer to breaking the entire German defence in the north, the German command decided to send the “Großdeutschland” division to the battlefield. Up until that moment the division served as a backup for the Army Group “Southern Ukraine”. By the end of July some of the division’s subunits were sent to East Prussia. They were soon accompanied by the rest of the troops, including the IIIrd battalion of tanks of Captain Bock (26 “Tigers”). Later the whole division was included in the Group Army

przyszło mu brać udział w poprzednich miesiącach wojny, nadal reprezentował całkiem znaczącą siłę bojową. 10 lipca we wszystkich trzech kompaniach znajdowało się aż 50 „Tygrysów”. Część tych wozów, głównie z 2. kompanii, 11 lipca starła się z Rosjanami w rejonie litewskich miejscowości Gateliai i Ucenikes. Załogi „Tygrysów”, wespół z II. batalionem 435. Pułku Grenadierów, powstrzymały wówczas sowiecką czołówkę pancerną, niszcząc 10 czołgów i 6 dział przeciwpancernych. W starciu tym 2. kompania straciła dwa wozy. W ciągu następnego dnia niewielkie grupy „Tygrysów”, połączone w kilka *Kampfgruppen*, operowały wokół miejscowości położonych w odległości od kilku do kilkudziesięciu kilometrów od Dyneburga. 13 lipca 88-milimetrowe działa zagrzały pod Vensavai, dzień później pod Karasino, a 16 lipca pod Turmontem. W starciach tych 502. batalion zniszczył m.in. 16 dział przeciwpancernych, tracąc kolejne trzy *PzKpfw VI*. 18 lipca, licząca 4 czołgi *Kampfgruppe* „Bölter”, operowała wraz z pododdziałami 81. Dywizji Piechoty wzdłuż szlaku, prowadzącego z Silene przez Plauskiety do miejscowości Urbany. 20 lipca dwa „Tigery” z 3. kompanii, wraz z III. batalionem 209. Pułku Grenadierów, osłaniały odwrót wojsk niemieckich nieopodal miejscowości Rokiskis. Początkowo starcie z atakującymi oddziałami Armii Czerwonej wyglądało, jak wiele poprzednich - „Tigery” rozbiły 4 sowieckie T-34 i zatrzymały atak. Sowieci nie dali jednak za wygraną. Na pole walki wtoczyły się silnie opancerzone i uzbrojone działa pancerne ISU-152 i zniszczyły obydwie niemieckie czołgi. 22 lipca dowództwo batalionu otrzymało rozkaz przepłynięcia się na północny brzeg rzeki Düna i zatrzymanie sowieckich oddziałów pancernych i zmotoryzowanych, które nacierały od strony miejscowości Chmelnickaja na Dyneburg. Batalion dobrze wypełnił postawione przed nim zadanie - wróg został odparty i pozostawił w polu wraki 17 IS-2 i 5 T-34/85. Od 23 lipca 502. batalion zajmował pozycje w okolicy wsi Malinava i w ciągu trzech dni zaciętych walk zniszczył aż 33 nieprzyjacielskie pojazdy pancerne. Ogółem w okresie od 4 do 24 lipca czołgiści majora Schwanera zapisali na swe konto 84 zniszczone czołgi i 71 dział przeciwpancernych. Skrupulatne służby zaopatrzenia batalionu policzyły, że w tym czasie zużył on 1431 pocisków do dział 88-milimetrowych i aż 36 tysięcy pocisków do zamontowanych w czołgach karabinów maszynowych.

24 lipca potężne uderzenie z północy odrzuciło estońską 20. Dywizję Grenadierów Pancernych SS za rzekę Narwę. Przełamanie frontu bronionego przez Estończyków zmusiło resztę wojsk Grupy Armii „Narwa” do wysadzenia znajdujących się na rzece mostów i do powolnego marszu na zachód na tzw. *Pozycję „Tannenberg”*. W tych dniach, mocno naciskany przez Rosjan, 502. batalion, wraz ze sporą grupą wojsk niemieckich, stopniowo ustępował w kierunku Rygi. Zadanie, jakie stawiano przed załogami czołgów nowego dowódcy batalionu, kapitana von Foerster, nadal było takie samo - mieli osłaniać ogniem swych 88-milimetrowych dział wycofujące się jednostki piechoty. Zaowocowało to całą serią potyczek z sowieckimi oddziałami pancernymi, deptającymi po piętach uciekającym Niemcom. 15 sierpnia na południe od Gradnas, składająca się z 4 „Tygrysów” *Kampfgruppe* „Schürer” skutecznie powstrzymała grupę 25 czołgów nieprzyjaciela, niszcząc aż 14 z nich. Dzień później *Kampfgruppe* „Leonhardt”, wraz z grenadierami 189. Pułku, starła się, także pod Gradnas, z równie silnym oddziałem Armii Czerwonej. Jakkolwiek w boju z sowieckimi czołgami grenadierzy ponieśli spore straty, to jednak w ogólnym rozrachunku walka zakończyła się zwycięstwem Niemców. Świadczyły o tym wraki rozbitych przez „Tigery” ośmiu pojazdów pancernych

„Centre” and assigned to the commander of the XXXIXth Corps of the 3rd *Panzer Armee*. At the beginning of August part of the division reached Lithuania and on August 5, took part in the fights against the Red Army troops which took place outside Wirballen, presently Virbalis. On that day the battalion of heavy tanks lost 4 “Tigers” in the clash with Soviet IS-2. The next confrontation took place on August 9th when a group of 25 tanks from the “Großdeutschland” armoured regiment, covered by armour grenadiers and cavalry attacked Soviet positions near Vilkowishken. During this battle Manteuffel’s soldiers destroyed 69 tanks and SP guns (including heavy IS-2 and ISU-152) and 61 AT guns. Few days after the scuffle near Wilkowiszka, the “Großdeutschland” division made contact with the troops of the Army Group “Narva” and on August 14, both formations took part in operation codename “Doppelkopf”. The division’s subunits crossed the Niemen River and attacked Taurogen and Schaulen. The settlement were conquered by the combat group of Captain Hans-Siegfried von Rothkirch und Trach. This operation enabled the German to attack Riga. On August 23, General Manteuffel’s division made contact with the main forces of the “Strachwitz” Panzer Group (which had under its command the 502nd Battalion), both formation crossed the boarder between Lithuania and Latvia, and headed for Latvia’s

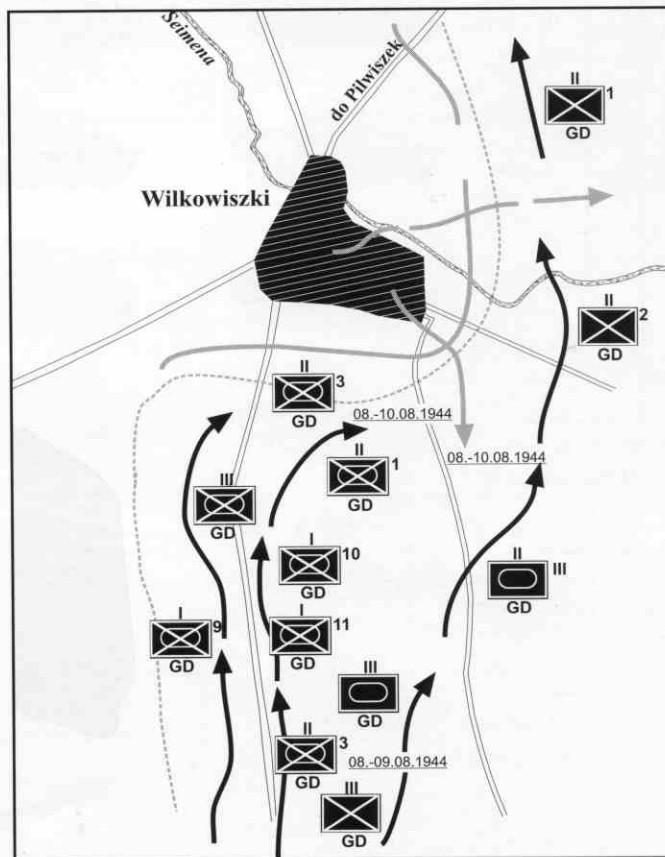
Uzupełnianie paliwa w „Tygrysie” Ausf. E z 510. Batalionu Czołgów Ciężkich na Litwie w lipcu 1944 roku. *The refuelling of “Tiger” Ausf. E tank from the 510th schwere Heeres Panzer Abteilung, Lithuania in July 1944. [CAW]*

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z III. Batalionu Pułku Pancernego „Großdeutschland”, zakładanie gąsienic bojowych na stacji Gumbinnen w Prusach Wschodnich w lipcu 1944 roku. A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E tank from the IIIrd Battalion Panzer Regiment “Großdeutschland” in Gumbinnen station in July 1944. Note changing transport tracks for combat tracks. [Tank Museum]

przeciwnika, wśród których znalazło się siedem czołgów (5 T-34 i 2 T-34/85) i jedno działo samobieżne SU-85.

W obliczu znaczących postępów wojsk sowieckich w rejon walk toczonych na północy, przerzucona została, pozostająca dotąd w rezerwie Grupy Armii „Południowa Ukraina”, dywizja „Großdeutschland”. Z końcem lipca część pododdziałów dywizji wysłano do Prus Wschodnich w okolice Gąbina. Wkrótce dołączyła do nich reszta żołnierzy, w tym także III. Batalion Czołgów Ciężkich (26 „Tygrysów”) kapitana Bocka. Wtedy to cała dywizja została włączona w struktury Grupy Armii „Środek” i oddana pod komendę dowódcy XXXIX. Korpusu 3. Armii Pancerniej. W pierwszych dniach sierpnia część dywizji znalazła się na terytorium Litwy i już 5 sierpnia wzięła udział w walkach z jednostkami Armii Czerwonej pod Wierzbowem (Virbalis). Tego dnia III. batalion czołgów ciężkich dywizji w pojedynku z sowieckimi IS-2 stracił 4 „Tigery”. Do kolejnego starcia doszło 9 sierpnia, kiedy to grupa 25 czołgów pułku pancernego „Großdeutschland”, przy wsparciu grenadierów pancernych i artylerii, uderzyła na pozycje sowieckie pod Wilkowiszkami. W rezultacie kilkugodzinnej bitwy pancerniakom dywizji generała von Manteuffla udało się zniszczyć aż 69 czołgów i dział samobieżnych wroga (w tym także tych najcięższych typu IS-2 i ISU-152) oraz 61 armat przeciwpancernych. W kilka dni po starciu pod Wilkowiszkami dywizja „Großdeutschland” nawiązała kontakt z jednostkami Grupy Armii „Północ” i 14 sierpnia wraz z nimi wzięła udział w operacji zakodowanej kryptonimem „Doppelkopf”. Pododdziały dywizji sforsowały Niemen i uderzyły w kierunku Taurogów i Szawli, które zdobyła grupa bojowa kapitana Hansa-Siegfrieda von Rothkirch und Trach. Zdobycie Szawli stworzyło podstawy wyjściowe do ataku na Rygę. Już 23 sierpnia dywizja von Manteuffla nawiązała kontakt z głównymi siłami Grupy Pancerniej “Strachwitz”, w ramach której działał

Atak na Wilkowyszki – 9–10 sierpnia 1944 roku.
The attack on Wilkowischen – August 9–10, 1944.

9. kompania
(9th Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

3. pluton
(3rd Platoon)

10. kompania
(10th Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

3. pluton
(3rd Platoon)

11. kompania
(11th Company)

1. pluton
(1st Platoon)

2. pluton
(2nd Platoon)

III. Batalion Czołgów Pułku Pancernego „Großdeutschland” – sierpień 1944 roku.
IIIrd Panzer Abteilung of Panzer Regiment “Großdeutschland” – August 1944.

502. Batalion Czołgów Ciężkich, i wraz z nią przekroczyła granicę litewsko-łotewską i skierowała się w stronę łotewskiej stolicy – Rygi. Atak został odparty przez Rosjan i dywizja wycofała się do Szawli. 1 września generał von Manteuffel przestał być dowódcą dywizji „Großdeutschland”. Z rozkazu Naczelnego Dowództwa Wehrmachtu miał objąć komendę nad 5. Armią Pancerną i został odwołany do Niemiec. Dowództwo objął po nim, promowany do stopnia generała brygady, dotychczasowy dowódca pułku grenadierów dywizji, Karl Lorenz. W tym czasie do dywizji dotarły nowe „Tigery” i dzięki temu siła uderzeniowa III. Batalionu Czołgów Ciężkich wzrosła do 33 wozów tego typu.

W pierwszych dniach października główne siły dywizji generała Lorenza uczestniczyły w kolejnym kontrataku wojsk niemieckich, przeprowadzonym na północ od Lucke. W rozpoczętej 3 października operacji oznaczonej kryptonimem „Cäsar”, główną rolę ze składu dywizji odegrały czołgi pułku pancernego. Początek ofensywy był bardzo niekorzystny dla pancerniaków generała Lorenza. W precyzyjnym ogniu wojsk sowieckich III. batalion czołgów ciężkich stracił aż siedem „Tygrysów”. Od sowieckiego ognia spłonęło również kilka „Panter”, z towarzyszącego dywizji I. batalionu 26 Pułku Pancernego. 9 października dywizja generała Lorenza, wraz z innymi jednostkami niemieckimi, zajęła pozycje obronne wokół Kłajpedy, którą szczelnym pierścieniem otoczyły wojska 1. Frontu Nadbałtyckiego marszałka Bagramiana.

We wrześniu pod Kłajpedę zawędrował także 502. Batalion Czołgów Ciężkich. Podstawowym zadaniem jednostki była obrona, znajdującego się na północ i zachód od Rygi, „korytarza” między 18. a 16. Armią. Odtąd jednostka kapitana von

capital. The attack was fought off by the Russians and the division had to retreat to Schaulen. On September 1, *General von Manteuffel* was called off from the post of “*Grossdeutschland’s*” commander and by the order of *Wehrmacht’s* Supreme Command he was to take over the command over the 5th *Panzer Armee* after which he was send back to Germany. His post was given to the newly appointed brigadier general Karl Lorenz (former commander of the division’s grenadier regiment). Meanwhile the division received new “*Tigers*”. The battalion now had 33 “*Tigers*” at its disposal.

At the beginning of October the main forces of *General Lorenz’s* division took part in another German counter strike north of Lucke. In an operation codename “*Cäsar*” which was executed on October 3rd the tanks of the armour regiment played an important part as the representatives of the division. At first the offensive was very unfortunate for the soldiers of general Lorenz. In the crossfire the IIIrd Battalion of heavy tanks lost seven “*Tiger*”. The supporting division also lost several “*Panthers*”. On October 9, *General Lorenz’s* division along with other German troops settled in defence positions near Kłajpeda which then were tightly surrounded by the Ist Baltic Front troops of marshal Bagramian.

The 502nd Battalion of heavy tanks reached the positions near Memel in September. Its basic task was to guard and protect the “corridor” linking 18th and 16th Army, which was located north and west of Riga. From that day on the soldiers of captain von Foerster were constantly engaged in scuffles with enemy and could not leave the frontline for a second. When on October 9th 1944 the Soviets reached the Baltic Sea and encircled the Germans in Kurland, the 1st and 2nd Companies of the

Zniszczony czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „308” z 3. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, lato 1944 roku.
A destroyed PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “308” tank of the 3rd Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Summer 1944. [ASKM]

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z 510. Batalionu czołgów Ciężkich z żołnierzami z 21. Dywizji Polowej Lufwaffe przejeżdża przez most na rzece Venta, 29 sierpnia 1944 roku. A PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E tank from the the 510th schwere Heeres Panzer Abteilung with mounted soldiers of the 21st Luftwaffe Feld Division crossing Venta River, August 29, 1944. [ADM]

Foerstera cały czas związana była walką i nie mogła ani na chwilę pozwolić sobie na opuszczenie linii frontu. Gdy 9 października 1944 roku sowieckie oddziały pancerne dotarły do Bałtyku okrążając wojska niemieckie w Kurlandii, 1. i 2. kompania batalionu stacjonowały w rejonie Kłajpedy i znalazły się wewnątrz „kotła”. Dowodzona przez kapitana Leonhardta 3. kompania została odcięta w Kurlandii. Od końca października jej „Tigery” stanowiły szpicę wojsk niemieckich przedzierających się w kierunku oblężonego miasta i portu. 23 października czołgi kapitana Leonhardta zniszczyły ponad 30 sowieckich pojazdów pancernych. 12 listopada ostatnich sześć „Tygrysów” 3. kompanii 502. batalionu zostało przekazanych do współdziałającego z kompanią 510. Batalionu Czołgów Ciężkich. Personel kompanii został ewakuowany drogą morską do Gdańska, a stamtąd do Paderbornu, gdzie jako pierwszy pododdział 502. batalionu otrzymał „Królewskie Tygrysy”.

510. Batalion Czołgów Ciężkich sformowany został 6 czerwca 1944 roku. Personel techniczny pochodził częściowo z 504. batalionu, a załogi czołgów ze szkoły podoficerskiej w Wersalu i 500. batalionu zapasowego, stacjonującego w Paderbornie. Dowódcą 510. batalionu został major Kurt Gilbert. Na przełomie lipca i sierpnia jednostka, która liczyła 44 „Tigery”, została przerzucona w okolice Kowna. W następnych tygodniach batalion walczył w regionie Szawle–Kiejdany–Goldap–Suwałki. 19 sierpnia 1944 roku podporządkowano go 7. Dywizji Pancerniej. 20 sierpnia w składzie tej jednostki, „Tigery” majora Gilberta walczyły pod Rosieniami. Nie była to zwycięska walka – batalion stracił aż 10 wozów. Już następnego dnia straty te zostały częściowo uzupełnione, gdy do jednostki dotarło 6 nowych czołgów. 22

batalion were stationed near Memel, thus they were trapped inside the “pocket”. The 3rd Company of Captain Leonhardt was cut off in Kurland. Since the end of October the company's “Tigers” was the picket of German forces making their way to the city and harbour which were under siege. On October 23rd Leonhardt's tanks destroyed over 30 enemy armoured vehicles. On November 12, 1944 the six “Tigers” of the 3rd Company of the 502nd Battalion was included in the 510th Battalion cooperating with the 3rd Company. The company's staff was transferred by sea to Danzig and from there to Paderborn where it was equipped with “King Tigers”.

The 510th schwere Heertes Panzer Abteilung cooperating with the 3rd Company was created on June 6, 1944. Its technical staff was partly recruited from the 504th Battalion and the crewmen from officer-cadet academy in Versailles and the 500th support battalion stationed in Paderborn. Major Kurt Gilbert was appointed the commander of the 510th battalion. At the turn of July and August the battalion along with its 44 “Tigers” was transferred near Kovno. In the next few weeks the battalion operated in the Schaulen–Kiejdany–Goldap–Suwalki area. On August 19, 1944 it was assigned to the 7th Armoured Division. On August 20, Gilbert's “Tigers” fought as a part of this formation in a battle outside Rosienie. During the fight the battalion lost 10 tanks. The next day these losses were partly replenished when the battalion was reinforced with 6 new tanks. On August 22, 20 tanks from the 510th Battalion was assigned to the 14th Armoured Division. Forced with new tanks the unit issued two successful counter strikes near Siemienie breaking Soviet defence, however, the Germans could not hold the newly gained positions. On September 1, 1944 when the battalion was inclu-

sierpnia 1944 roku, 20 czołgów z 510. batalionu, podzielonych zostało do 14. Dywizji Pancerniej. Jednostka ta dwukrotnie udatnie kontratakowała pod Siemieniami, przerywając obronę wojsk sowieckich, jednak Niemcy nie zdołali utrzymać zdobytych pozycji. 1 września, gdy batalion włączono w skład XXX. Korpusu Armijnego dysponował on jeszcze 35 „Tygrysami”. W październiku czołgi te trafiły do Kurlandii i odtąd bardzo skutecznie walczyły z Rosjanami. W nocy z 27 na 28 października cztery „Tygrysy” stały czoła sowieckiemu 128. Pułkowi Czołgów Ciężkich, niszcząc 11 wozów typu KW-85 i IS-2.

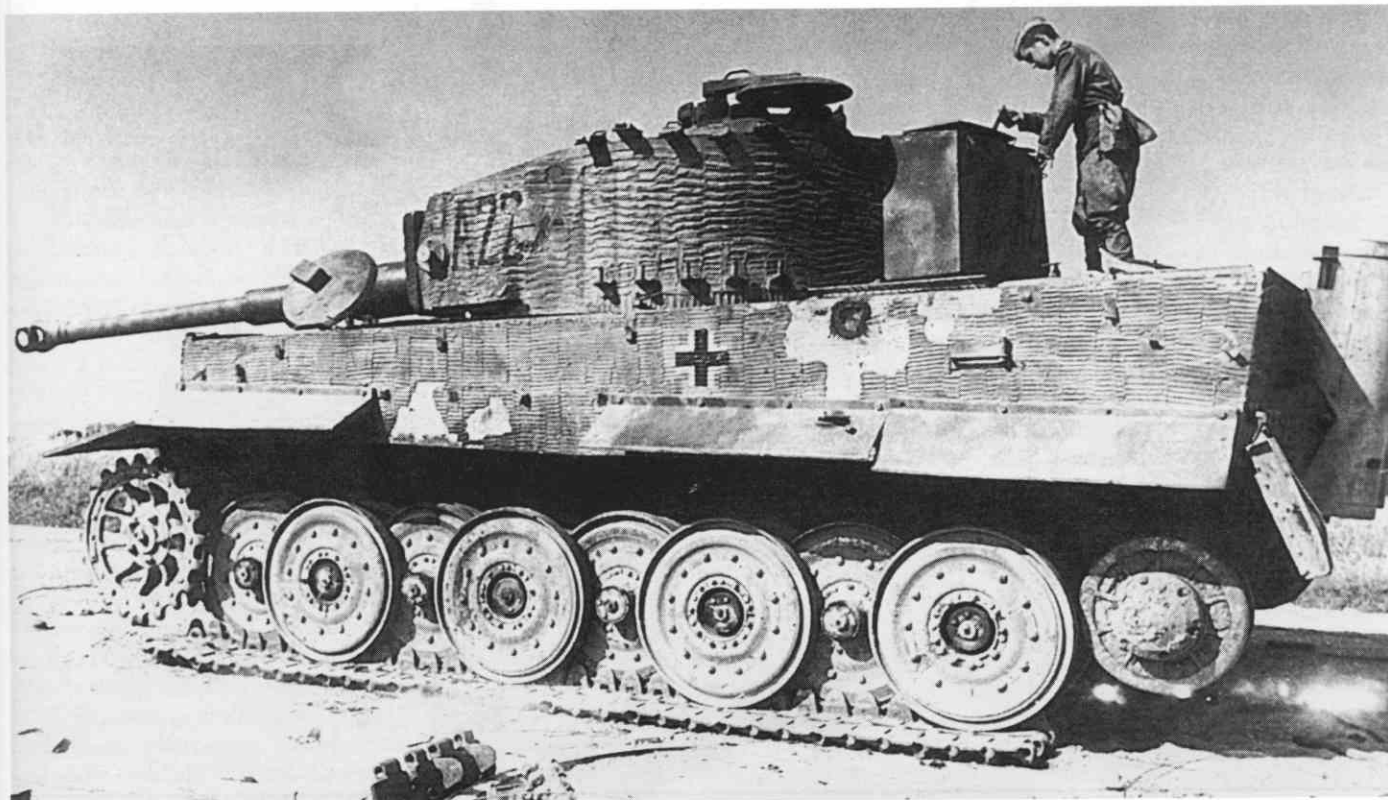
W czasie, gdy wojska niemieckie umacniały się wokół Kłajpedy, trwał bój o Prusy Wschodnie. Zmagania rozpoczęły się 16 października 1944 roku, kiedy to 3. Front Białoruski przystąpił do realizacji operacji wschodniopruskiej. Sowieckie natarcie miało nie tylko znaczenie strategiczne, ale przede wszystkim propagandowe. Oto bowiem Armia Czerwona wkraczała na terytorium III Rzeszy i mogła odpłacić Niemcom za wszystkie krzywdy wyrządzone na rosyjskiej ziemi. Na kierunku Gołdap-Gąbin uderzenie wykonywała gwardyjska 11. Armia, wraz z ogólnowojskowymi 26. i 31. Armią. Związki te wspierał 3. Korpus Kawalerii Gwardii, który miał operować na południu włamania i zająć Augustów. Uderzenie to starała się zatrzymać niemiecka 4. Armia Pancerna, znacznie już zredukowana w toku wcześniejszych walk pod względem posiadanych sił i środków. Pozostające w jej składzie XVII. i XXXXI. Korpusy Pancerne potrzebowały wsparcia i dlatego też w trakcie sowieckiego natarcia zostały wzmocnione przez znajdujące się w odwodzie 4. Armii Pancerniej pododdziały Dywizji Pancerno-Spadochronowej „Hermann Göring” oraz przez 5. Dywizję Pancerną i 505. Batalion Czołgów Ciężkich z odwodu 3. Armii Pancerniej. Na front przybyła również wyciągnięta z rezerw OKH Führer Grenadier Brigade.

ded in the XXXth Corps, it had 35 “Tigers” at its disposal. In October they were sent to Kurland, where they proved to be very effective in fighting off Russians. At night from the 27, to the 28 of October four “Tigers” faced the entire Soviet 128th Heavy Tank Regiment and destroyed 11 KW-85 and IS-2 tanks.

While some German troops were reinforcing their positions around Memel, others were fighting for East Prussia. The fights began on October 16, 1944 when the 3rd Byelorussian Front commenced the operation in East Prussia. The German 4th Panzer Army was trying to halt the Soviet strike. Due to earlier scuffles the German formation was greatly reduced and its Corps (XVIIth and XXXXIst) needed immediate support. They were reinforced by the subunits of the “Herman Göring” Panzer-Paratroops Division, the 5th Panzer Division and the 505th schwere Heertes Panzer Abteilung from the backup troops of the 3rd Panzer Army, moreover German troops were accompanied by the Führer Grenadier Brigade called in from OKH reserves.

After leaving the front near Serock Captain Beschwitz’s men clashed with the charging troops of the Soviet 11th Army. The clash took place on October 16, near the city of Gummbinen. On that day the “King Tigers” acted as a support for the 547th Volksgrenadier Division. This support turned out to be very effective. The battalion destroyed 34 enemy tanks and armour guns with no own losses. In another confrontation which took place on October 17, the 88-milimetre “Tiger” guns eliminated 9 IS-2 tanks. Three days later the battalion was assigned to the “Herman Göring” division and as its part, fought near Muhlengarten and Rodebach successfully eliminating 4 tanks and other enemy installations.

Despite the above mention “successes” on October 22, it became obvious that the Germans were not able to hold the front and their positions. In many sectors of the front the

Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E oznaczony „A22” z III. Batalionu Pułku Pancernego „Großdeutschland” zniszczony pomyłkowo przez niemieckie samoloty szturmowe, 9 października 1944 roku. A PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E coded “A22” tank from the IIIrd Battalion Panzer Regiment “Großdeutschland” erroneously destroyed by German assault aircraft on October 9, 1944. [ASKM]

Mimo lokalnych zwycięstw, 22 października stało się jasne, że *Wehrmacht* nie utrzyma frontu. Rosjanie mieli zdecydowaną przewagę, w wielu miejscach wyprzedzali cofających się Niemców i nie pozwalali obsadzić im wcześniej przygotowanych umocnień. Co więcej wśród niemieckiej ludności na wieść o zbliżaniu się Rosjan wybuchła panika i długie kolumny uciekinierów zaczęły blokować drogi. Tego dnia dokonująca generalnego przełamania 11. Armia Gwardii zajęła Ebenrode i Gąbin. Nacierająca na południe od niej 31. Armia nie mogła zdobyć frontalnym atakiem Suwałk (broniła się tu 170. Dywizja Piechoty), więc i wykonała głównymi siłami manewr obejścia, zajmując 22 października Przeróśl. Dawna granica i droga do Gołdapi stała się otworem. Dzień później czerwonoarmiści wpadli do częściowo ewakuowanego miasta. Rozpoczął się szal niszczenia i grabieży. Zgodnie z rozkazami i apelami STAWKI Rosjanie nie znali słowa litość – mścili się za wszystkie okropności, jakich dokonały oddziały SS i *Wehrmachtu* na ich ziemi. Zablockowane wcześniej Przesławki i Filipów zostały zajęte przez oddziały 31. Armii 23 października. Sytuacja na froncie z godziny na godzinę stawała się coraz bardziej zła, panująca atmosferę pogorszyła jeszcze wiadomość o utracie Augustowa, które opanowały czołówki pancerne 3. Korpusu Kawalerii Gwardii. Najdalej wysuniętą miejscowością zdobytą przez wojska sowieckie był Nemmersdorf. Tu jednak dalsze ruchy nacierających Sowietów zostały powstrzymane. Zanim jednak Niemcy zdołali odbić samą miejscowość, Rosjanie dokonali masakry miejscowej ludności, mordując kobiety, dzieci i starców.

Już wieczorem 22 października Niemcy przeprowadzili pierwsze kontrataki. Z północy na Gąbin uderzyła Dywizja Pancerno-Spadochronowa „*Hermann Göring*”, wsparta przez 5. Dywizję Pancerną i 505. Batalion Czołgów Ciężkich. Celem niemieckich kontrataków było odcięcie i zniszczenie głównych sił sowieckich, albo przynajmniej odepchnięcie ich za linię fortyfikacji tzw. „*Wału Kocha*” (systemu umocnień budowanych z inicjatywy gauleitera Ericha Kocha). Do 25 października ów plan został w większości zrealizowany. W walkach tych szczególnie wyróżnili się czołgiści kapitana Beschwitza, którzy wielokrotnie prowadzili do ataku czołówki pancerne 5. Dywizji Pancerniej. 22 października zniszczyli 10, a 26 października 9 czołgów wroga (w większości IS-2). 29 października batalion, siłami 1. kompanii, atakował pod Peterstalem, starając się zlikwidować wyłom, jaki w systemie niemieckiej obrony uczyniły dywizje sowieckiej 31. Armii. W operacji tej „*Królewskie Tygrysy*” wspierane były przez nacierającą z północy, wzdłuż Gołdapi i Jeziora Gołdapskiego, 5. Dywizję Pancerną, i atakującą od czoła i z południa, z rejonu miejscowości Górne, 50. Dywizję Piechoty. Do 3 listopada siły te po ciężkich walkach okrążyły Gołdap i wydarły ją z rąk broniących się tam Rosjan. Po zakończeniu bitwy o miasto walki stopniowo wygasły i od połowy listopada linia frontu biegła od miasta Schlossberg do Kussen, przez Grosswaltersdorf, Galwiece, dalej doliną rzeki Jarki (Gołdapy) do jeziora Rospuda, Filipowa, przez Żubrynek, aż do Augustowa. Po ustabilizowaniu linii frontu 505. batalion, którego nowym dowódcą od 16 listopada był major Senfft von Pilsach, został odesłany do odwodu 4. Armii Pancerniej.

Tymczasem pod Kłajpedą „*Tigery*” batalionu von Förstera oraz towarzyszące im czołgi pułku pancernego dywizji „*Großdeutschland*”: wkomponowane zostały w pierścień obronny miasta. Obrońców portu i miasta wspierały ciężkie krążowniki „*Lützow*” i „*Prinz Eugen*”, jak również „*Stukas*” z eskadry majora Rudela, tej samej, która w kwietniu i maju walczyła razem z żołnierzami dywizji „*Großdeutschland*” pod

and destroyed on their way. They had no mercy. They were taking their revenge for all the horrifying thing *Wehrmacht* had done to their land and people. The Przeslavki and Filipov villages which were earlier blocked, were now taken over by the troops of the 31st Army. The situation was getting worse with each passing hour. It became even more serious when the advance guard troops of the Soviet 3rd Cavalry Corps took over Augustów. Soviet troops also took over Nemmersdorf the most advanced settlement to be taken over by the Soviets.

In the evening of October 22, the Germans issued first counter strike. The „*Herman Goring*” division supported by the 5th Armour Division and the 505th Battalion of heavy tanks, attacked Gumbinnen from north. The main goal of German attacks was to cut off the Soviet forces and then eliminate them, or at least push them back beyond the line of the so-called „*Koch's Line*” (a system of fortifications initiated by Gauleiter Erich Koch). By October 25, the majority of the plan's aspects were completed. During these fights the soldiers of captain Beschwitz stand out above other troops. Very often they were the ones to lead the armour advanced-guard of the 5th Armour Division to attack. On October 22, they eliminated 10, and on October 26, 9 enemy tanks (mostly IS-2). On October 29, the battalion attacked near Peterstal trying to patch the breach in the German defence made by Soviet troops. In this operation the „*King Tigers*” were supported by the 5th Armoured Division charging from north along Goldap and Lake Goldap, and the 50th Infantry Division attacking front and south. By the 3, of November German forces managed to encircle Goldap and win it back. When the battle for the city was over the fights in other areas were also slowly dying out and beginning from the second half of November the front line led through Schlossberg, Kussen, Großwaltersdorf, the through the Jarki river bed valley (Goldap) to the Rospuda Lake, Filipov, Zubrynek and ended in Augustów. After the front line had been stabilized, the 505th Battalion and its new commander, *Major Senfft von Pilsach*, was sent to serve as a backup for the 4th Panzer Army.

Meanwhile outside Memel the „*Tigers*” of von Förster and the accompanying tanks from the armour regiment of the „*Großdeutschland*” division were included among the troops defending the city. The several „*Tigers*” which were operational were doing what they could to stop enemy troops. For instance, on October 10, *Sergeant* Carpaneto from the 2nd Company of the 502nd Battalion during a lonely raid faced 13 enemy tanks and destroyed four of them. Such lonely raids did not always end that well and with each passing day, both the 502nd Battalion, as well as the IIIrd battalion of heavy tanks were losing more and more tanks. On October 23, the 1st and 2nd Company had 16 „*Tigers*” and the IIIrd battalion had 8 such tanks. On December 16, the soldiers of the 1st and 2nd Company left the last two functional tanks to the „*Großdeutschland*” division and got to Gdańsk by sea and from there they were transferred to Camp Senne where they were to be equipped with the „*King Tigers*”.

Targul Frumos. Chaos wewnątrz „kotła”, mniej więcej 25-kilometrowego półkola opartego o Bałtyk, opisał jeden z obrońców Kłajpedy, Guy Sajer, młody Alzaczek, który wstąpił do niemieckiej armii i służył w dywizji „Großdeutschland”. „Ruiny Kłajpedy nie mogły ani wyżywić, ani zapewnić schronienia ogromnej rzeszy mieszkańców Prus Wschodnich szukających tu ocalenia. Ludność, której mogliśmy udzielić jedynie najbardziej elementarnej pomocy, paraliżowała nasze ruchy oraz dezorganizowała i tak już nadwątlony system obrony. (...) Z portu w dzień i w nocy wyływały najrozmaitszego rodzaju statki, wypełnione tyłoma ludźmi, ilu dało się na nich upchnąć. (...) Bohaterstwo i rozpacz spletały się ze sobą nieustannie. Władze próbowały podtrzymać te tłumy na duchu, mówiąc im o przyszłości, ale w tym czasie i w tym miejscu wszystko traciło znaczenie”. W owych ciężkich dniach załogi nielicznych „Tygrysów” robiły, co mogły, aby zatrzymać nacierające na miasto oddziały wroga. Przykładowo 10 października plutonowy Carpaneto, z 2. kompanii 502. batalionu, samotnie stawiał czoła grupie 13 sowieckich czołgów niszcząc 4 z nich. Owe samotne potyczki nie zawsze kończyły się tak dobrze i z każdym dniem zarówno 502. batalion jak i III. Batalion Czołgów Ciężkich traciły coraz więcej pojazdów. 23 października w 1. i 2. kompanii znajdowało się jeszcze 16 sprawnych „Tygrysów”, zaś w III. batalionie 8. 16 grudnia czołgiści 1. i 2. kompanii 502. batalionu pozostawili ostatnie dwa sprawne „Tigery” żołnierzom dywizji „Großdeutschland” i drogą morską zostali ewakuowani do Gdańska, a stamtąd do Camp Senne, aby przebroić się w nową broń – „Królewskie Tygrysy”.

JEDNOSTKA, MIEJSCE UNIT, PLACE	„CZOŁGI SPRAWNE TANKS OPERATIONAL
424. schwere Heeres Panzer Abteilung, Polska (Poland),	51
502. schwere Heeres Panzer Abteilung Kłajpeda (Memel)	16 (?)
503. schwere Heeres Panzer Abteilung Węgry (Hungary)	26 (6?)
505. schwere Heeres Panzer Abteilung, Prusy Wschodnie (East Prussia)	21 (10)
507. schwere Heeres Panzer Abteilung, Ciechanów, Przasnysz, Maków Maz.	51(?)
510. schwere Heeres Panzer Abteilung, Kurlandia (Kurland)	21 (18)
9. SS-Kompanie 3. SS –Panzer Regiment, Węgry (Hungary)	17 (11)
III. Abteilung Panzer Regiment „Großdeutschland“, Prusy Wschodnie (East Prussia)	17

Jednostki czołgów ciężkich PzKpfw VI „Tiger” na froncie wschodnim – 1 stycznia 1945 roku.

PzKpfw VI “Tiger” heavy tank units on Eastern Front – January 1, 1945.

Czołg PzKpfw VI „König Tiger” Ausf. B oznaczony „233” z 503. Batalionu Czołgów Ciężkich w Budapeszcie, 14 października 1944 roku. A PzKpfw VI „König Tiger” Ausf. B coded “233” tank from the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung in Budapest, October 14, 1944. [Tank Museum]

Wóz dowodzenia Panzerbefehlswagen VI „König Tiger” Ausf. B oznaczony „I” z 503. Batalionu Czołgów Ciężkich , Węgry, listopad 1944 roku. *A Panzerbefehlswagen VI „König Tiger” Ausf. B coded “I” command tank from the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung in Hungary in November 1944. [Tank Museum]*

BIBLIOGRAFIA:

Materiały źródłowe:

Muller-Hillebrand B., *Das deutsche Heer 1939–1945*, Frankfurt n. Menem 1956

Wspomnienia:

- Carius O., *Tigers in the Mud*, Fedorowicz Publishing 1992
 Degrelle L., *Front Wschodni 1941–1945*, Kraków 2002
 Fieduniński I., *Na alarm*, Warszawa 1964
 Guderian, *Wspomnienia żołnierza*, Warszawa 1991
 Halder H., *Dziennik wojenny, tom II i III*, Warszawa 1970
 Hoth H., *Panzer-Operationen*, Heidelberg 1956, (wyd. ros. Tankowyje srażeniya, Moskwa 1961)
 Kuźniecowa N., *Zwycięskim kursem*, Warszawa 1976
 Manstein E., *Stracone zwycięstwa. Wspomnienia 1939 - 1944*, Warszawa 2001
 Mierieckow K., *Pół wieku w mundurze*, Warszawa 1972
 Rotmistrz P., *Czołgi wczoraj i dziś*, Warszawa 1974
 Sajer G., *Zapomniany żołnierz*, Gdańsk 2001
 Żukow G., *Wspomnienia i refleksje*, Warszawa 1976

Materiały statystyczne:

- Encyklopedia II wojny światowej, Warszawa 1975
 Kroener B., *Die personellen Ressourcen des Dritten Reiches im Spannungsfeld zwischen Wehrmacht, Bürokratie und Kriegswirtschaft 1939–1942*, w: *Das Deutsche Reich und der*

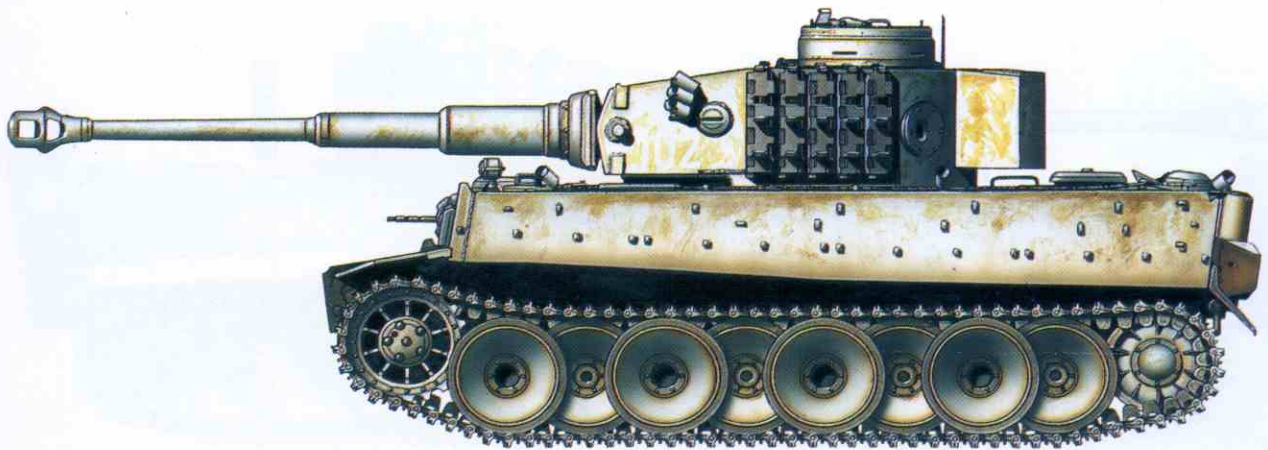
Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E nr „300” dowódcy 3. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, kwiecień 1944 roku. *A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “300” belonged to the CO of the 3rd Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, April 1944. [CAW]*

Opracowania:

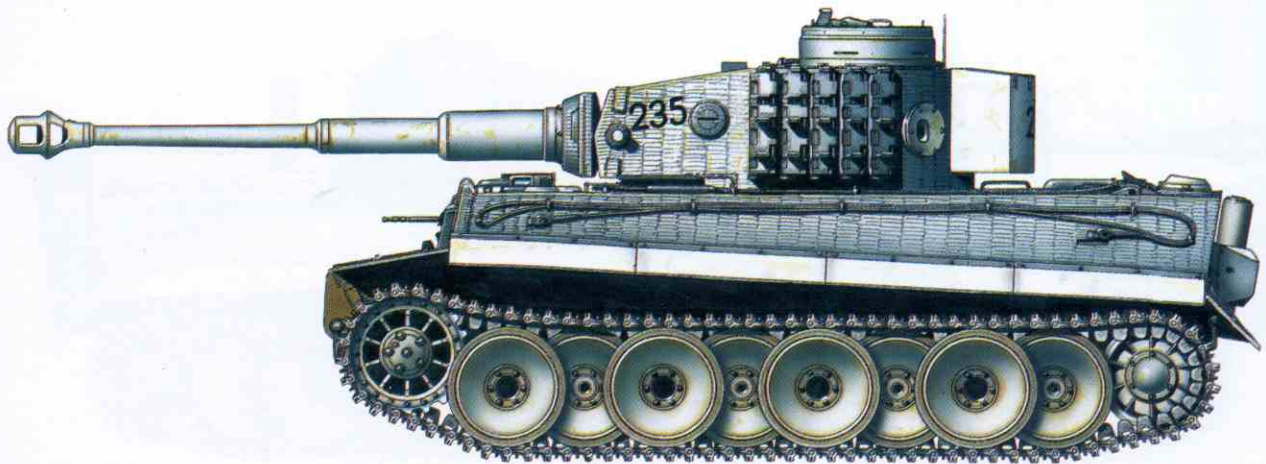
- Alisby Ch., Piekło na froncie wschodnim, Warszawa 2001
Antonow A, Artamanow B., Czołg, Warszawa 1957
Anfiłow W., Krach „Blitzkriegu”, Warszawa 1978
Bortnowski W., W pierścieniu blokady, Łódź 1976
Boucher J., Broń pancerna w wojnie, Warszawa 1959
Carell P., Spalona ziemia, Warszawa 2003
Clark A., Barbarossa: The Russian-German Conflict, 1941-45, New York 1965
Czakowski A., Blokada, Warszawa 1976
Davis B., Sharpe M., Grossdeutschland Guderian's Eastern Front Elite, Ian Allan Publishing, 2001
Dzieszyński , Leningrad 1941–1944, Warszawa 1986
Gaure L., The Siege of Leningrad, Oxford and Stanford 1962
Glantz D. M., Stumbling Colossus: the Red Army on the Eve of World War, University of Kansas, 1998.
Glantz, D. M., House J., When Titans Clashed: How the Red Army Stopped Hitler, University of Kansas, 1995
Haupt W., Army Group „North”. The Wehrmacht in Russia 1941 - 1945,
Historia Wielkiej Wojny Narodowej Związku Radzieckiego 1941 - 1945, pod red. A. Pospielowa, Warszawa 1964–1965
Jung H. J., The History of Panzerregiment „Großdeutschland”, J.J. Fedorowicz Publishing
Ledwoch J., Waffen-SS. Jednostki Pancerne, Warszawa 1993
Ledwoch J., Czołgi niemieckie 1933 - 1945, Warszawa 1994
Lucas J., Germany's Elite Panzer Force: „Großdeutschland”, MacDonald's and Jane's, London, 1978
Lucas J., Panzer Elite. The history of Nazi Germany's crack „Großdeutschland” Corps, Tempus Publishing Ltd., 2000
Magnuski J., Wozy bojowe, Warszawa 1960
Piekalkiewicz J., Wojna pancerna 1939–1945, Warszawa 1997
Restayn J, Tiger I on the Eastern Front, Histoire and Collection, Paris 2003
Quarrie B., Panzer-Grenadier Division „Großdeutschland”, Osprey Publishing Group, London, 1977
Scheibert H., Panzer Grenadier Division Grossdeutschland, Squadron Publications, 1987.
Schneider W., Tigers in Combat vol. I, Winnipeg 1995
Schneider W., Tigers in Combat vol. II, Winnipeg 2000
Spaeter H., Panzerkorps „Großdeutschland”: A Pictorial History, Publishing Ltd, West Chester, 1990
Spaeter H., The History of the Panzerkorps „Großdeutschland”, vol. I, Winnipeg, 1992
Spaeter H., The History of the Panzerkorps „Großdeutschland”, vol. II, Winnipeg, 1995
Solarz J. Grossdeutschland, vol. II, Warszawa 2005
Wilbeck Ch. W., Swinging the Sledgehammer: The Combat Effectiveness of German Heavy Tank Battalions in the World War II, Nebraska 1989
Williamson G., SS Guardia Adolfa Hitlera, Warszawa 1995
Wykes A., The Siege of Leningrad: Epic of Survival, London 1968

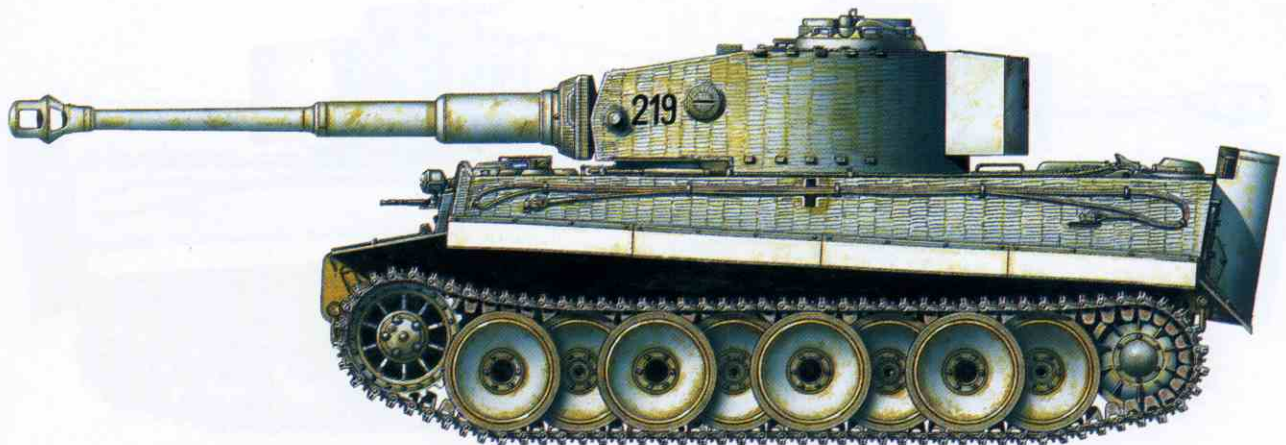
Czołg PzKpfw VI „Tiger” Ausf. E z nr „13” z 1. kompanii 506. Batalionu Czołgów Ciężkich, Ukraina, kwiecień 1944 roku. A PzKpfw VI “Tiger” Ausf. E coded “13” tank of the 1st Company 506th schwere Heeres Panzer Abteilung, Ukraine, April 1944. [Tank Museum]

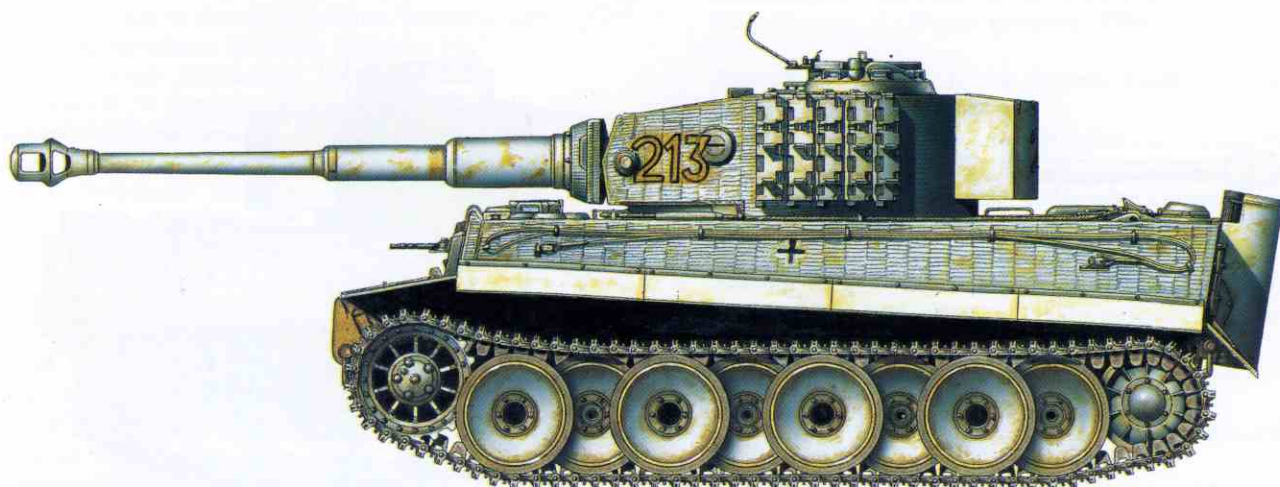
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

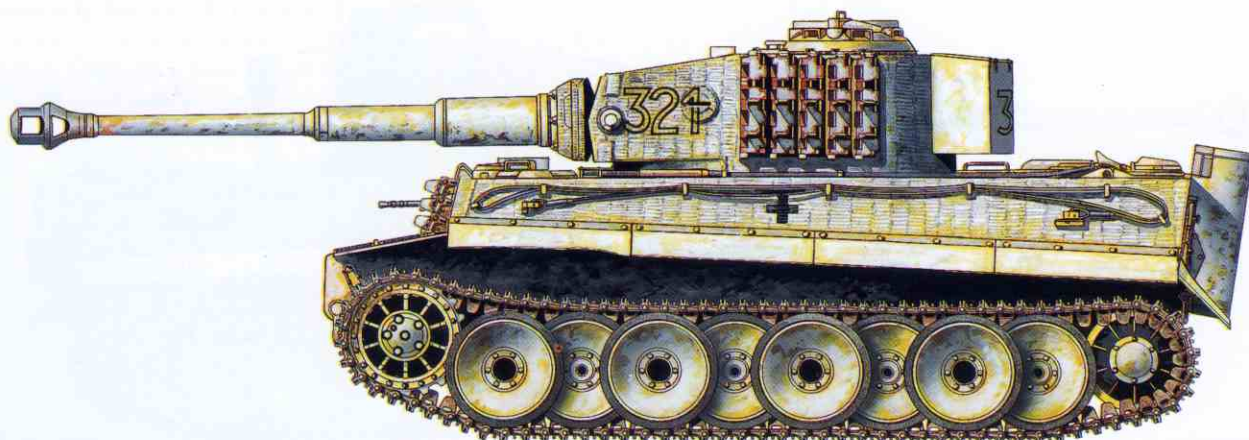
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

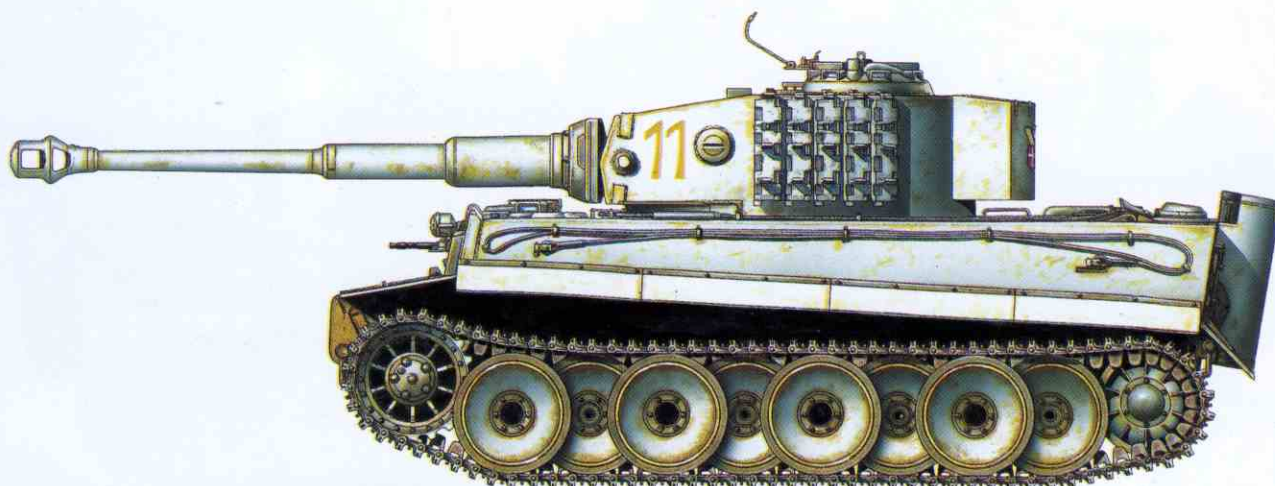
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

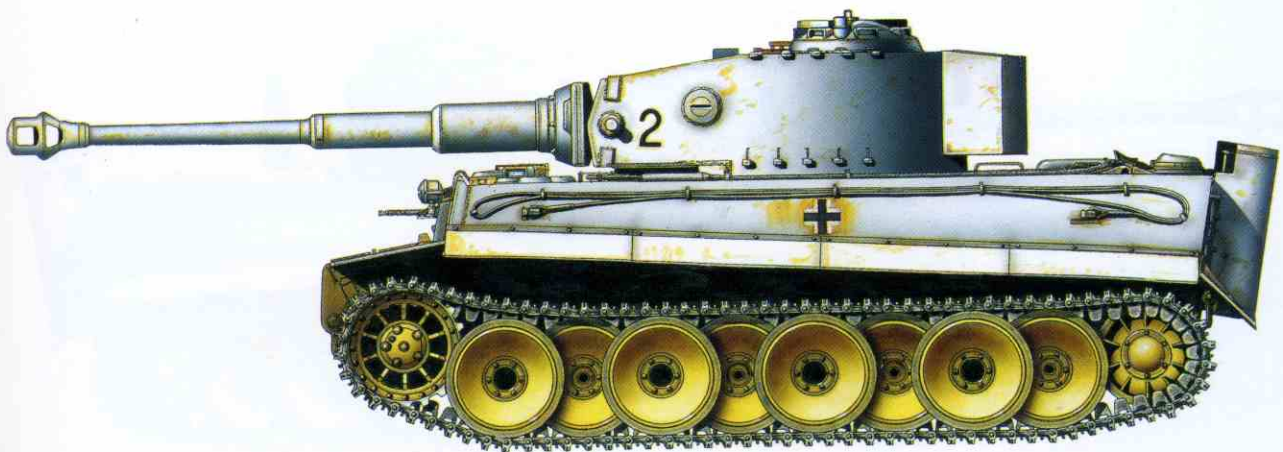
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, marzec 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, March 1944.

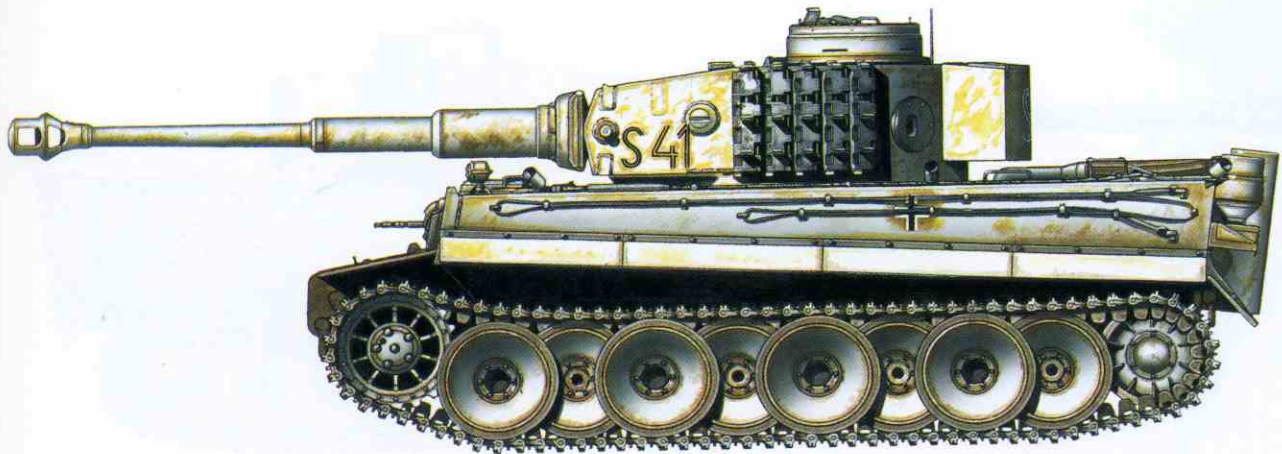
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 3. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, marzec 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 3rd Company 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, March 1944.

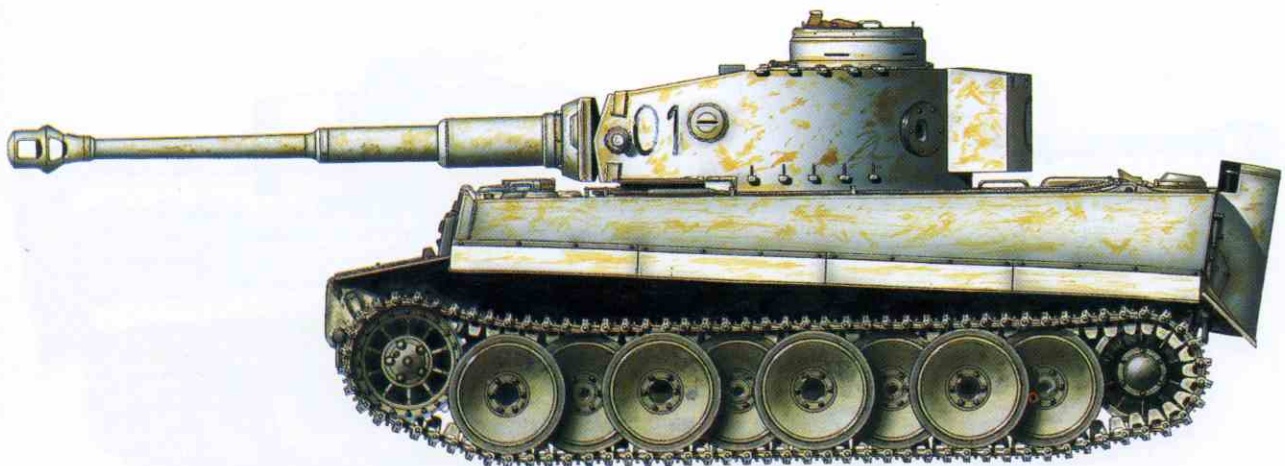
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 506. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 506th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

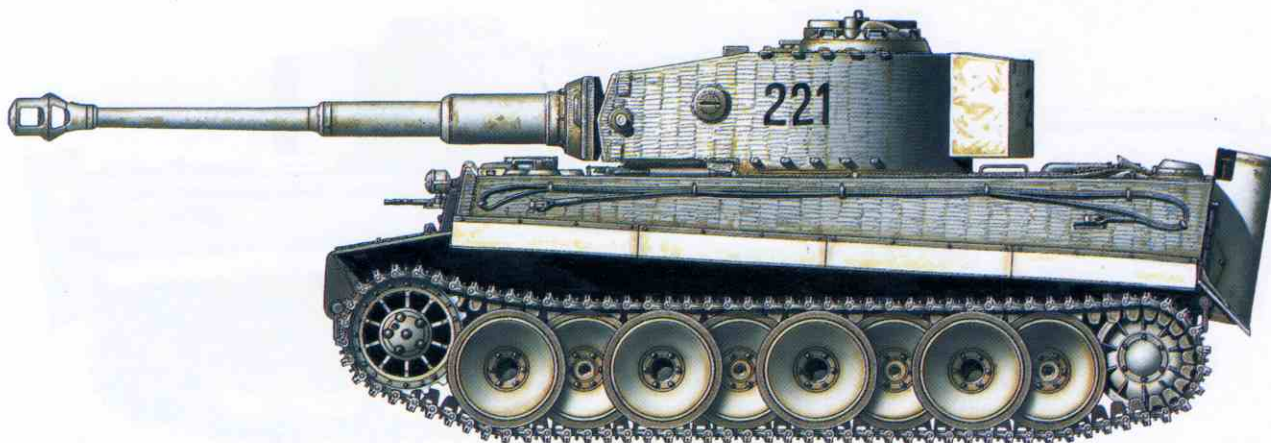
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger” z 13. kompanii 1. Pułku Pancernego SS 1. DPanc. SS „LSSAH”, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 13th Company 1st SS–Panzer Regiment 1st SS–Panzer Division “LSSAH”, Eastern Front, February 1944.

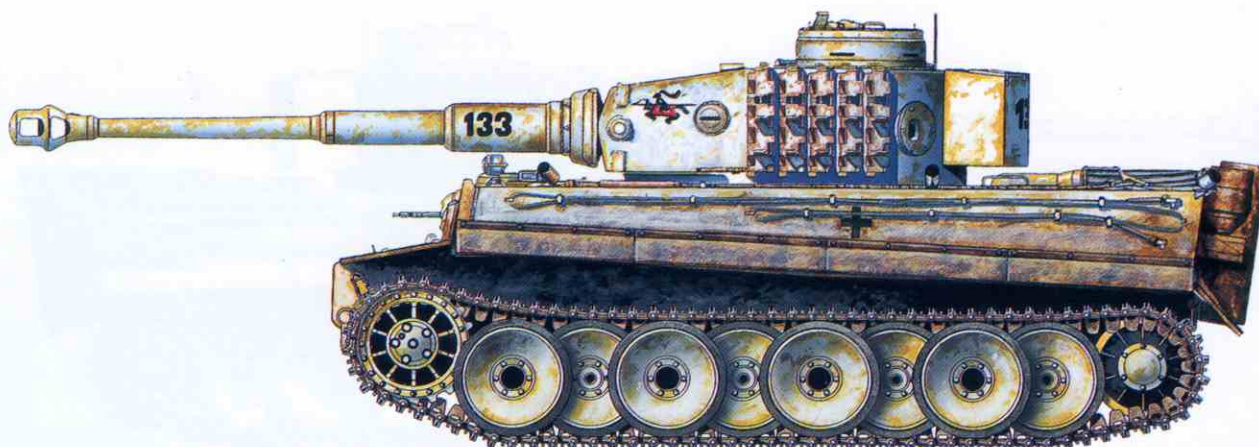
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger” z 13. kompanii 1. Pułku Pancernego SS 1. DPanc. SS „LSSAH”, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 13th Company 1st SS–Panzer Regiment 1st SS–Panzer Division “LSSAH”, Eastern Front, February 1944.

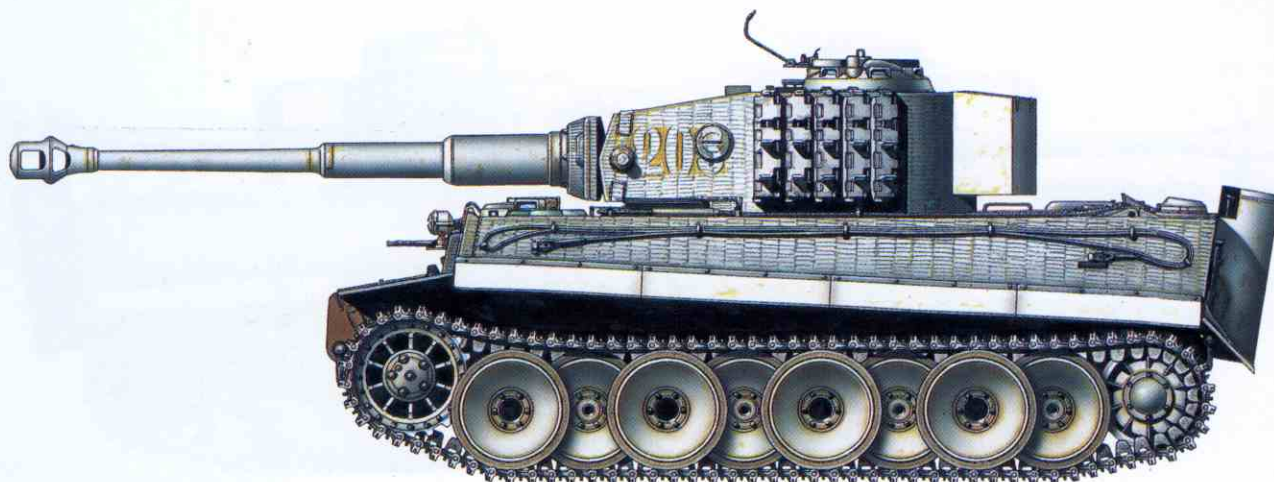
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger” z dowództwa 506. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the HQ 506th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944..

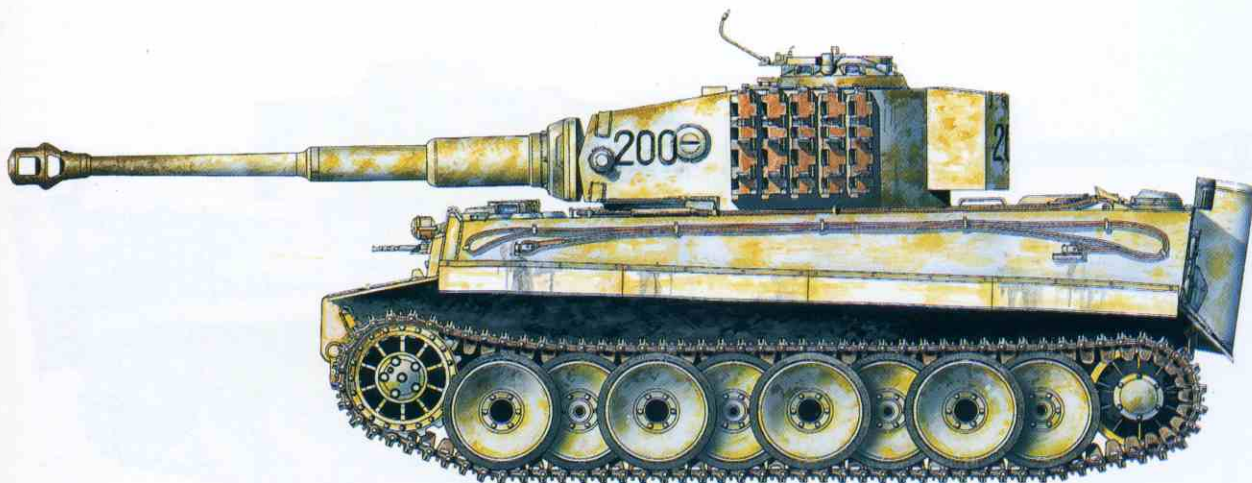
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 503. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

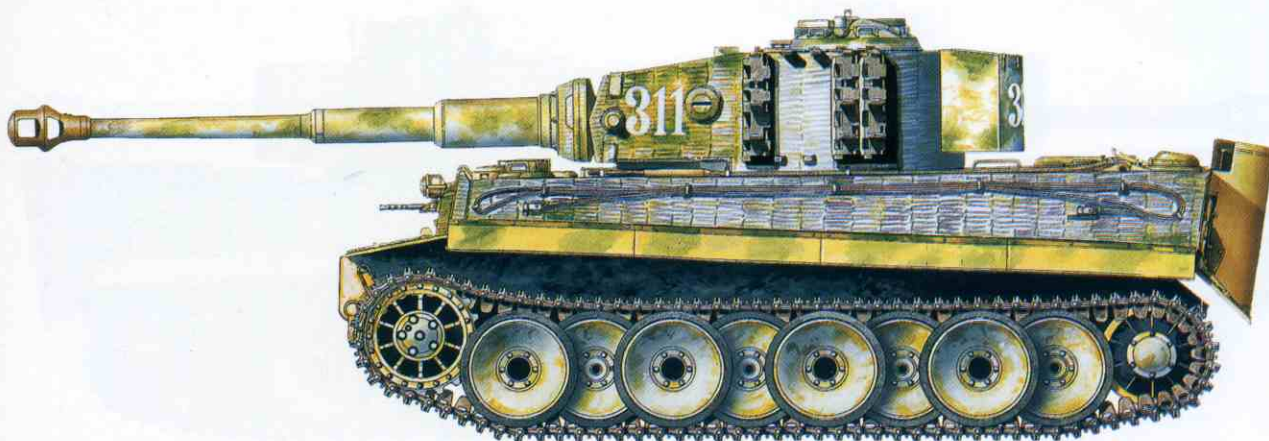
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 509. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 509th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

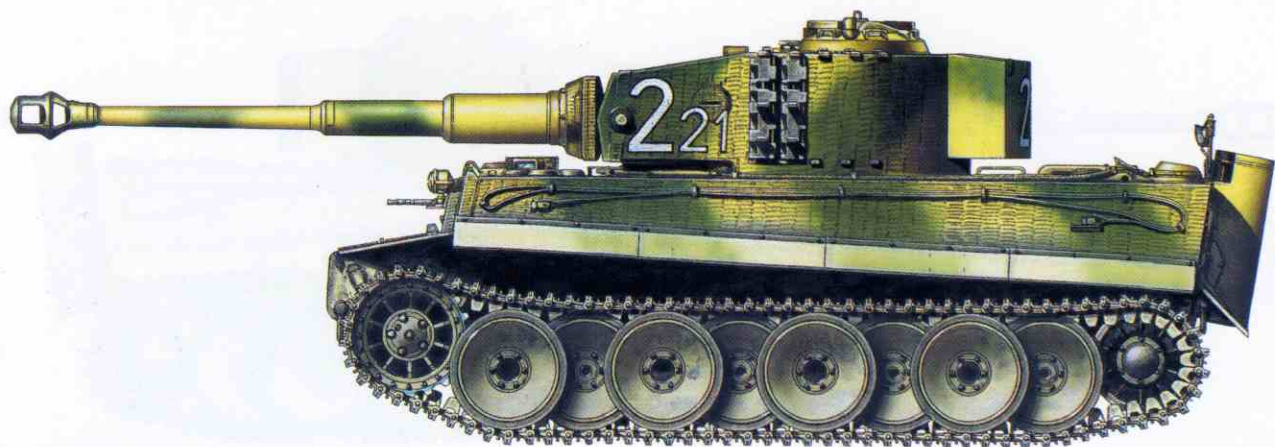
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

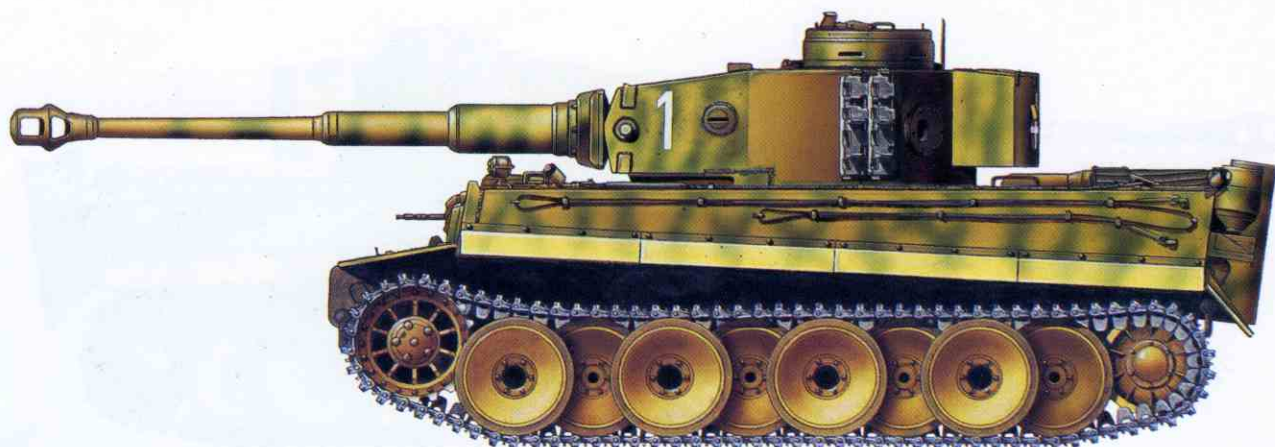
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 509. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, luty 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 509th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, February 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 507. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company 507th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

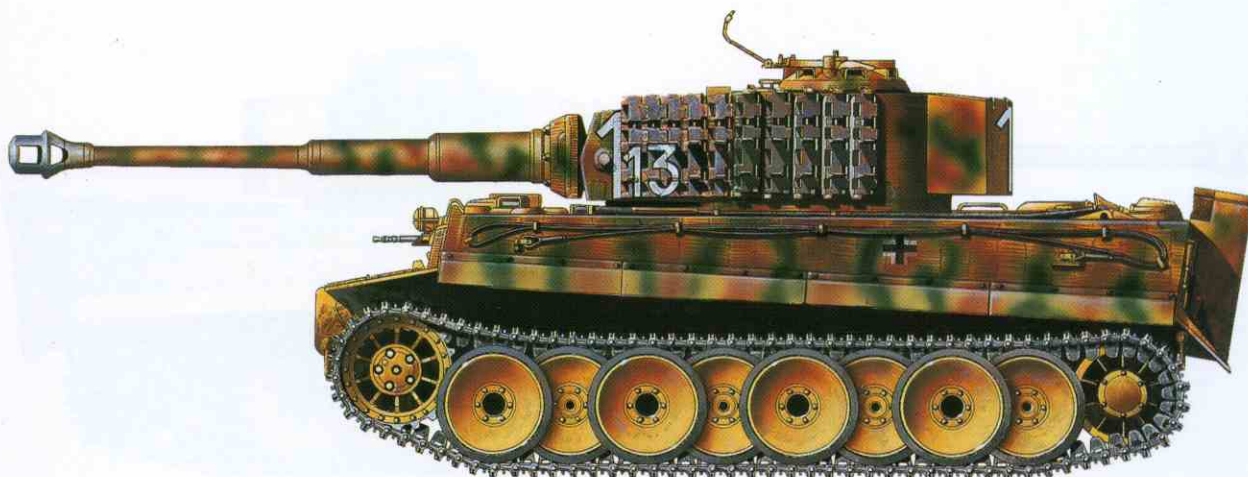
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 507. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2th Company 507th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

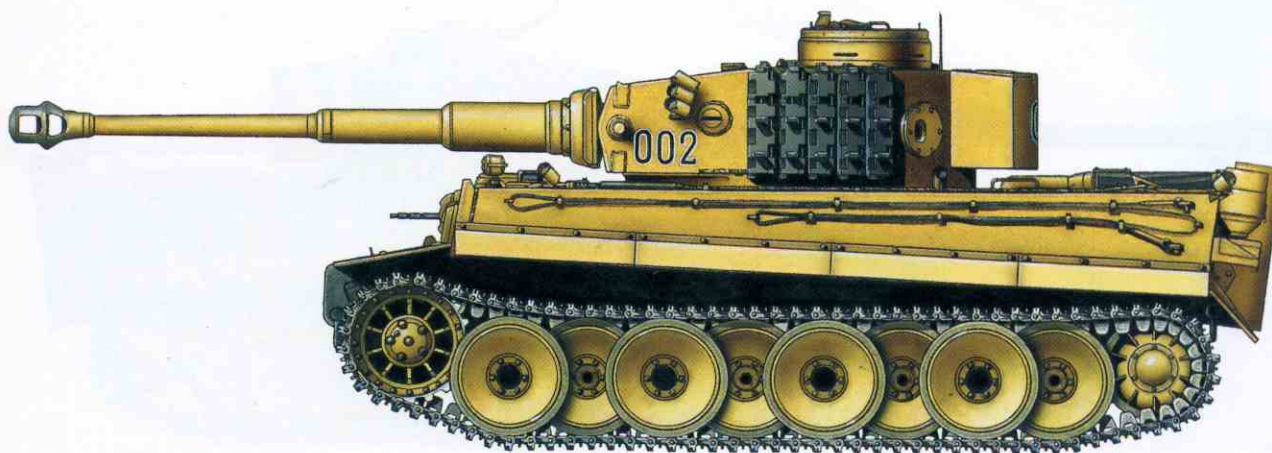
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 506. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company 506th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. H1 „Tiger“ z 1. kompanii 503. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. H1 “Tiger” of the 1st Company 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

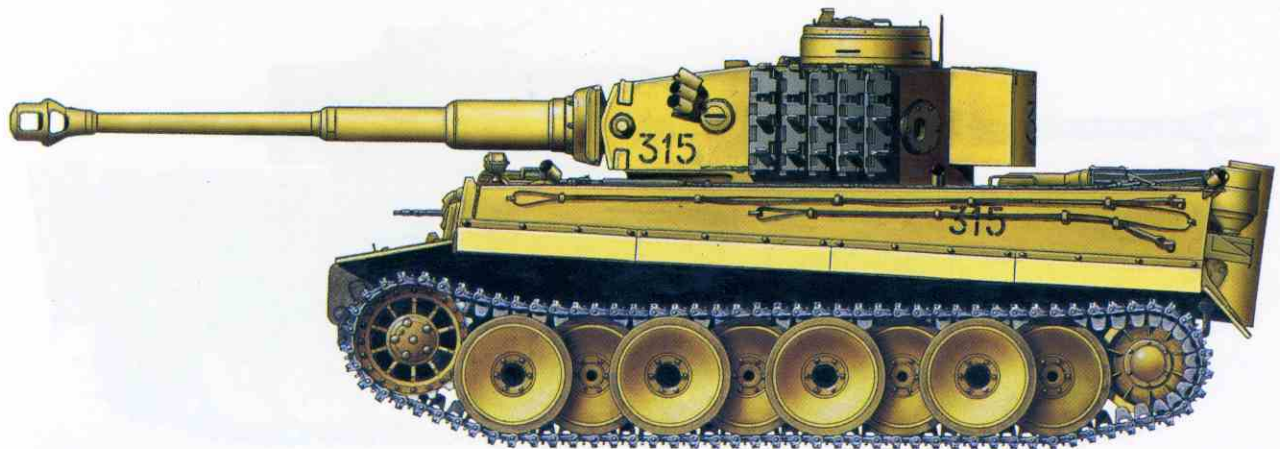
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 507. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company, 507th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

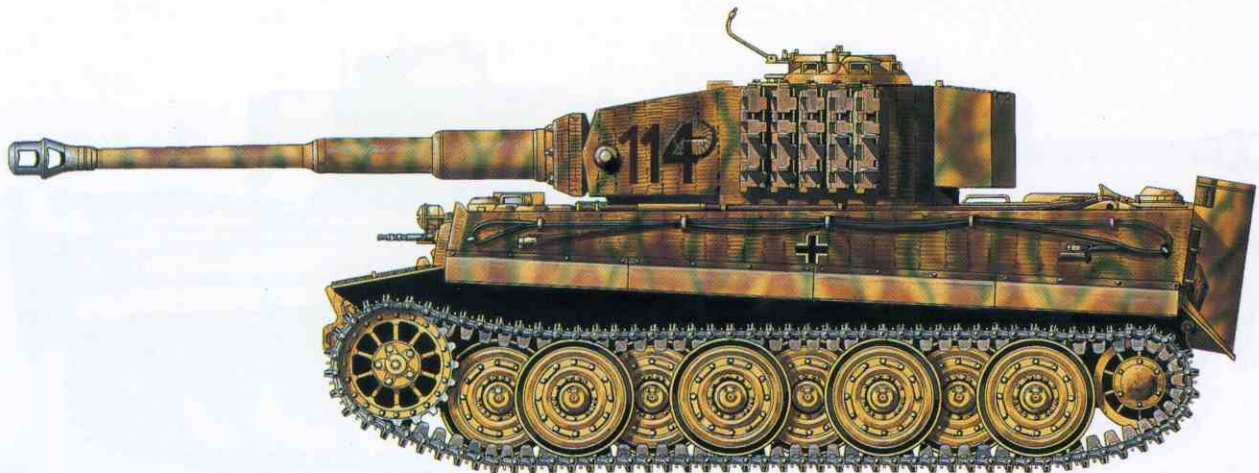
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z dowództwa 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, kwiecień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the HQ of the 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, April 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 503. Batalionu Czołgów Ciężkich, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company, 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung, Spring 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 3. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, kwiecień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 3rd Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, April 1944.

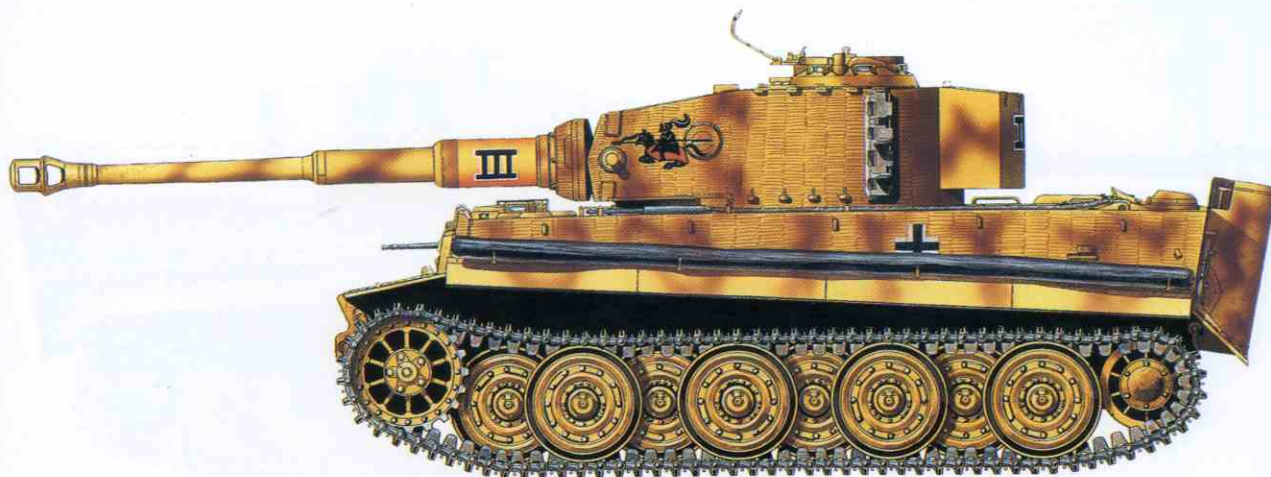
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. H1 „Tiger“ z 1. kompanii 503. Batalionu Czołgów Ciężkich w składzie Kampfgruppe „Mittermeyer”, front wschodni, kwiecień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. H1 “Tiger” of the 1st Company 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung attached to the Kampfgruppe “Mittermayer”, Eastern Front, April 1944.

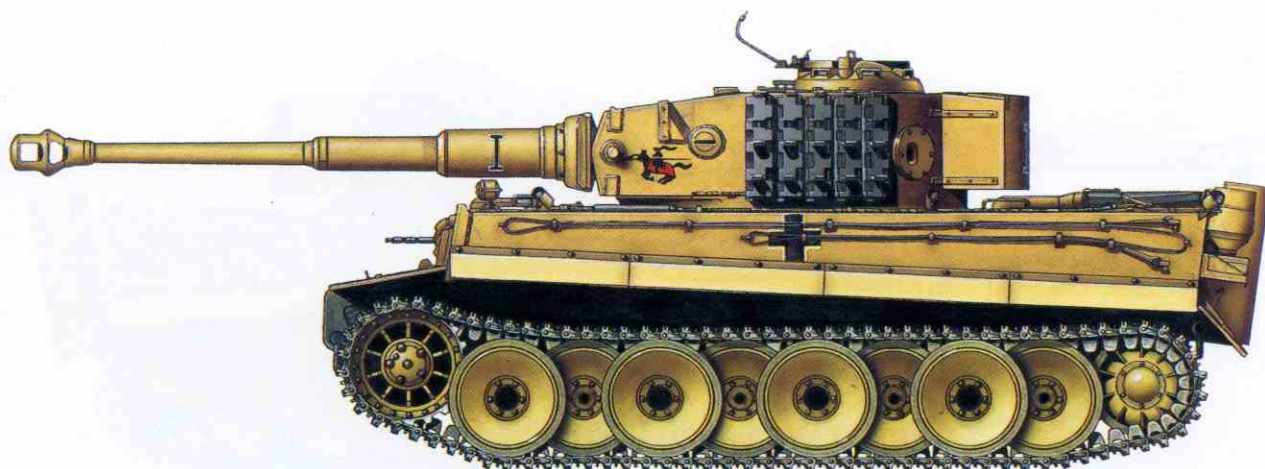
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 507. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company 507th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

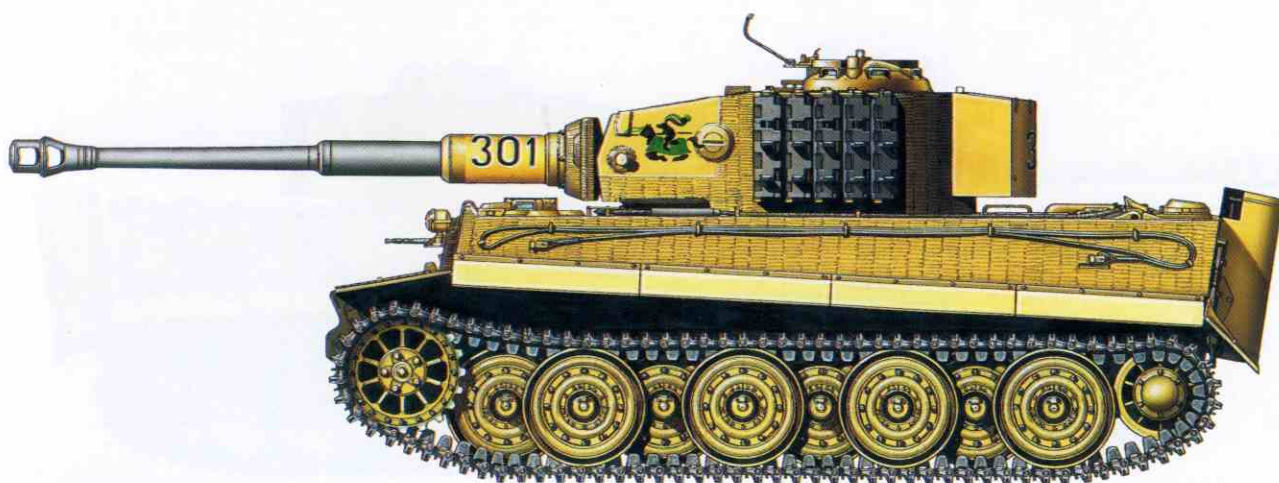
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 3. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 3rd Company 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

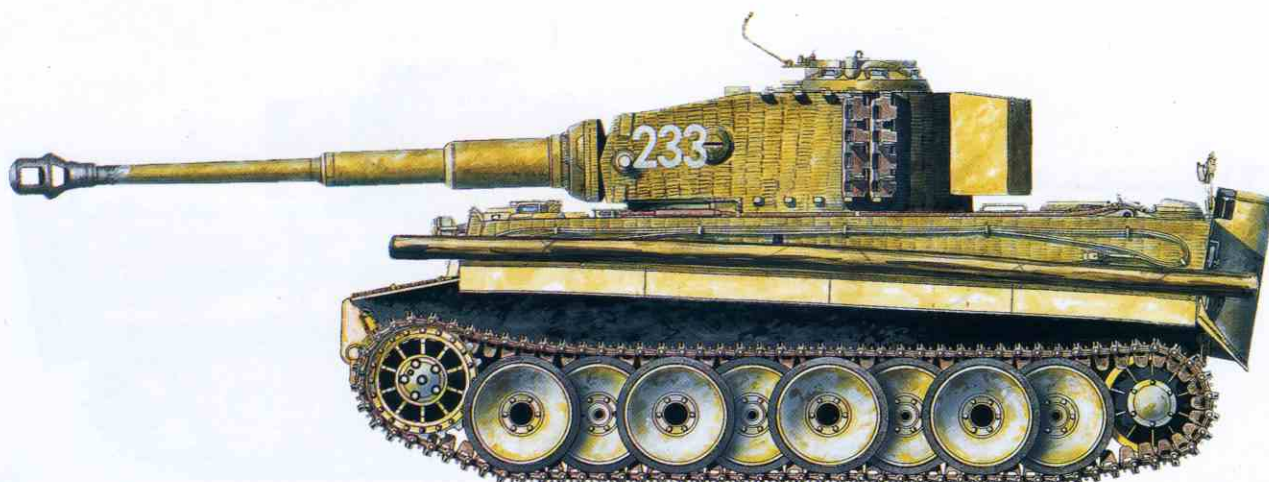
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z dowództwa 3. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, czerwiec 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the HQ 3rd Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, June 1944.

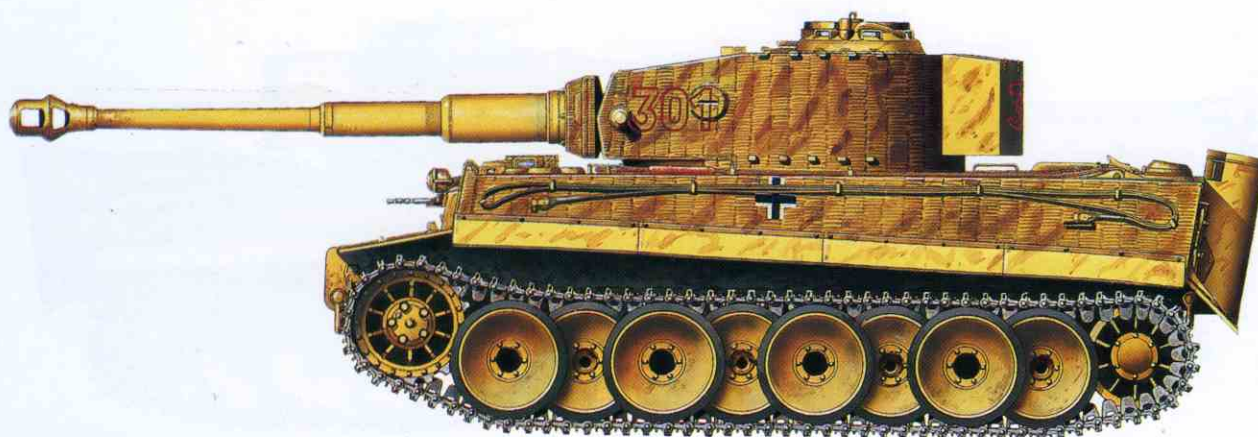
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z dowództwa 1. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, czerwiec 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the HQ 1st Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, June 1944.

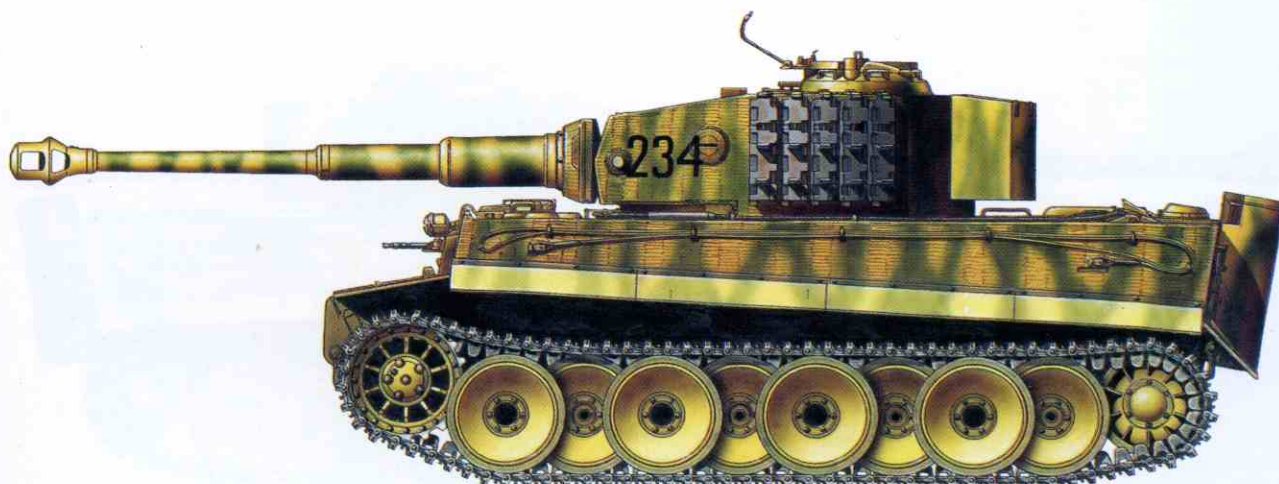
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 3. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, maj 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 3rd Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, May 1944.

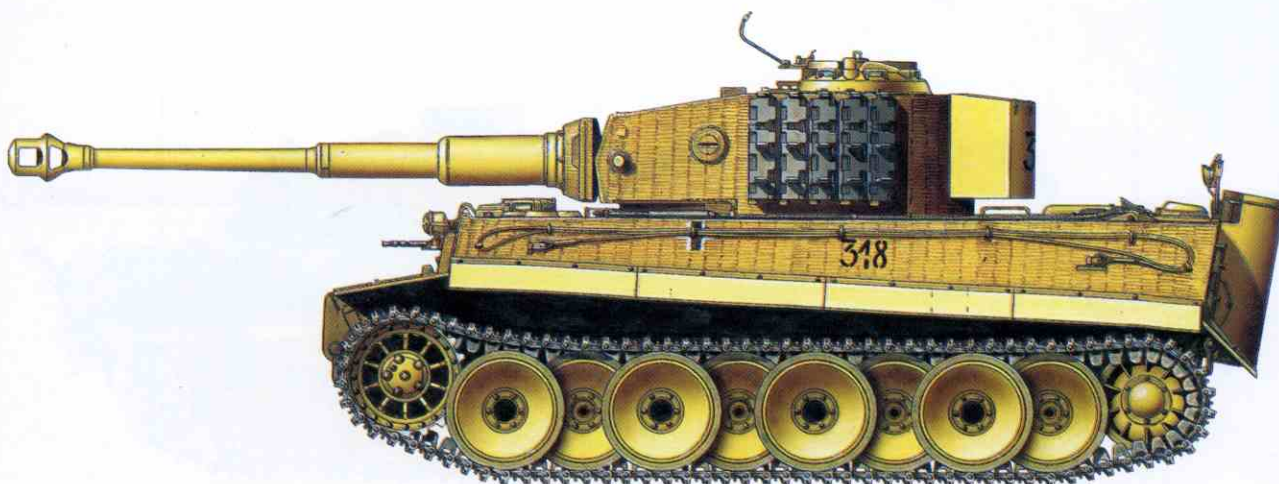
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, maj 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, May 1944.

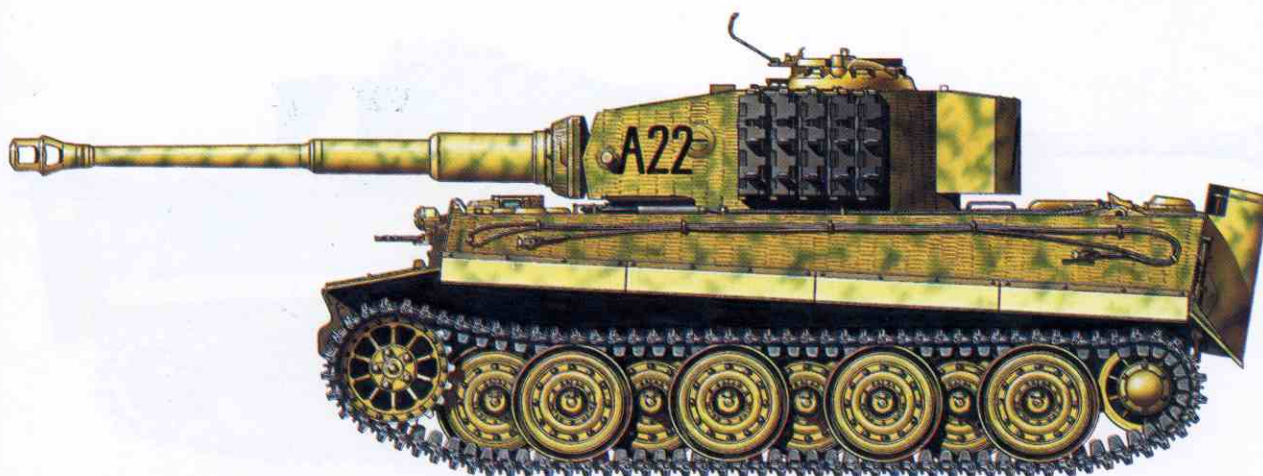
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 3. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 3rd Company 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

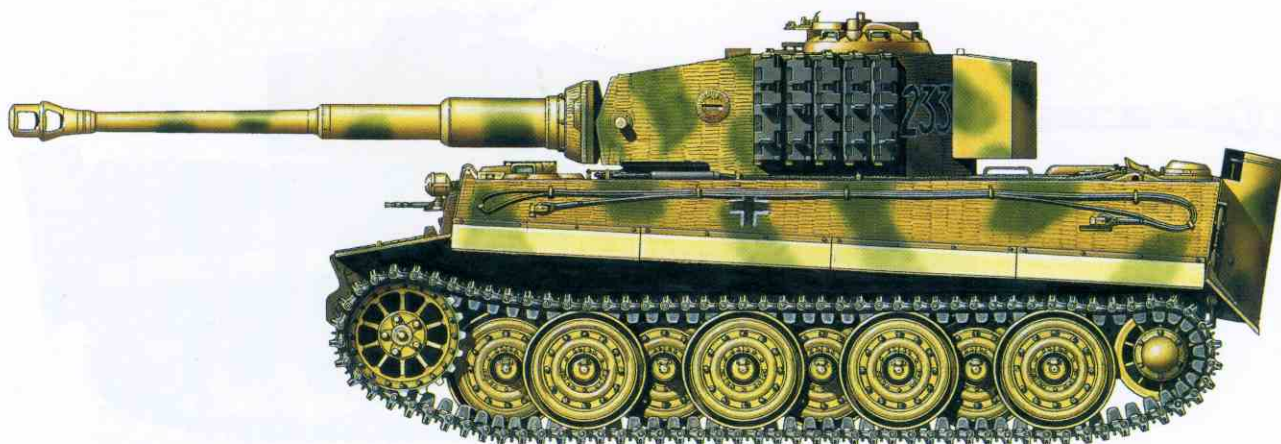
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 2. kompanii 509. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, czerwiec 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 2nd Company 509th schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, June 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 3. kompanii 502. Batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, lato 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 3rd Company 502nd schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Summer 1944.

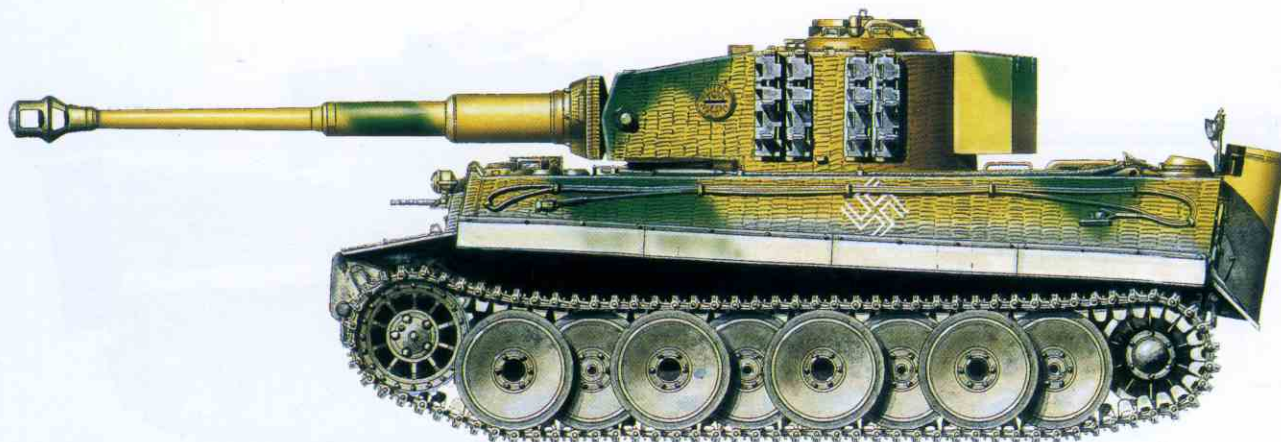
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 9. kompanii Batalionu Czołgów Ciężkich Pułku Pancernego „Großdeutschland”, Litwa, lipiec 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 9th Company Schwere Panzer Abteilung Panzer Regiment “Großdeutschland”, Lithuania, July 1944.

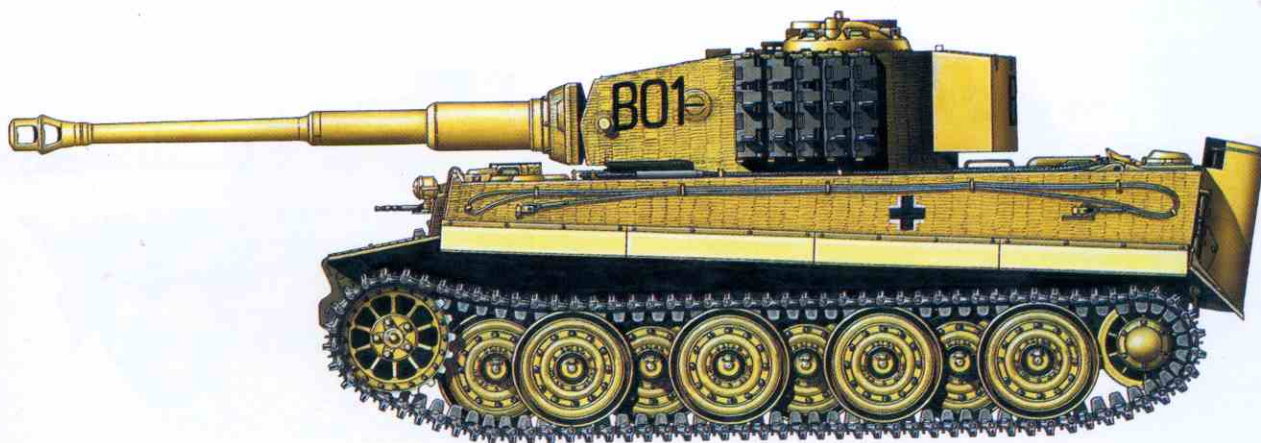
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 510. Batalionu Czołgów Ciężkich, Litwa, lipiec 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 510th schwere Heeres Panzer Abteilung, Lithuania, July 1944.

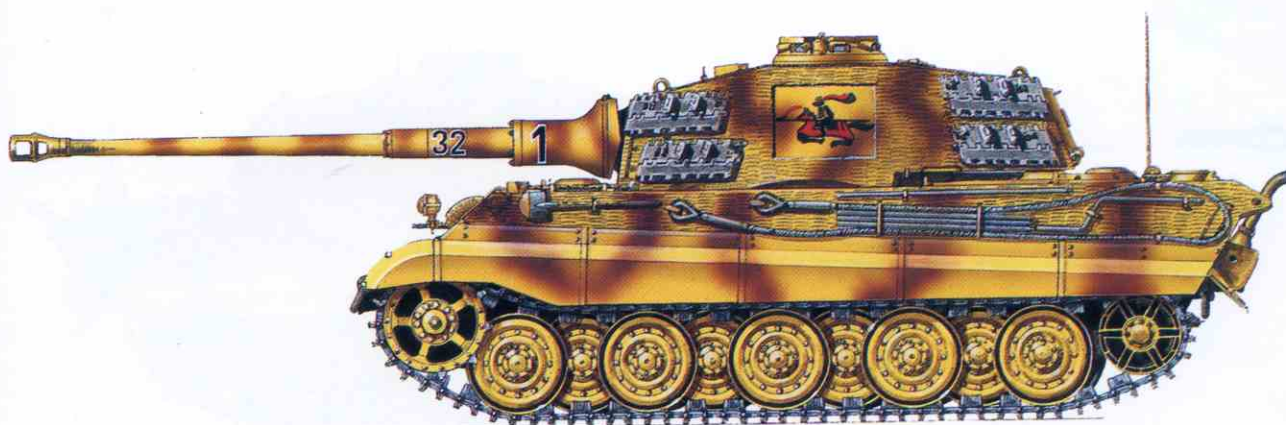
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 2. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, sierpień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B “Tiger” II of the 2nd Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, August 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 9. kompanii 3. Pułku Pancernego SS 3. DPanc. SS „Totenkopf”, Warszawa, sierpień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 9th Company 3rd SS–Panzer Regiment 3rd SS–Panzer Division “Totenkopf”, Warsaw, August 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z dowództwa Batalionu Czołgów Ciężkich Pułku Pancernego „Großdeutschland”, Prusy Wschodnie, sierpień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the HQ Schwere Panzer Abteilung Panzer Regiment “Großdeutschland”, East Prussia, August 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 3. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, sierpień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B “Tiger” II of the 3rd Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, August 1944.

Panzerbefehlswagen VI Sd Kfz 267 „Tiger“ II z dowództwa 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, sierpień 1944 roku.
Panzerbefehlswagen VI Sd Kfz 267 “Tiger” II from the HQ of the 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, August 1944.

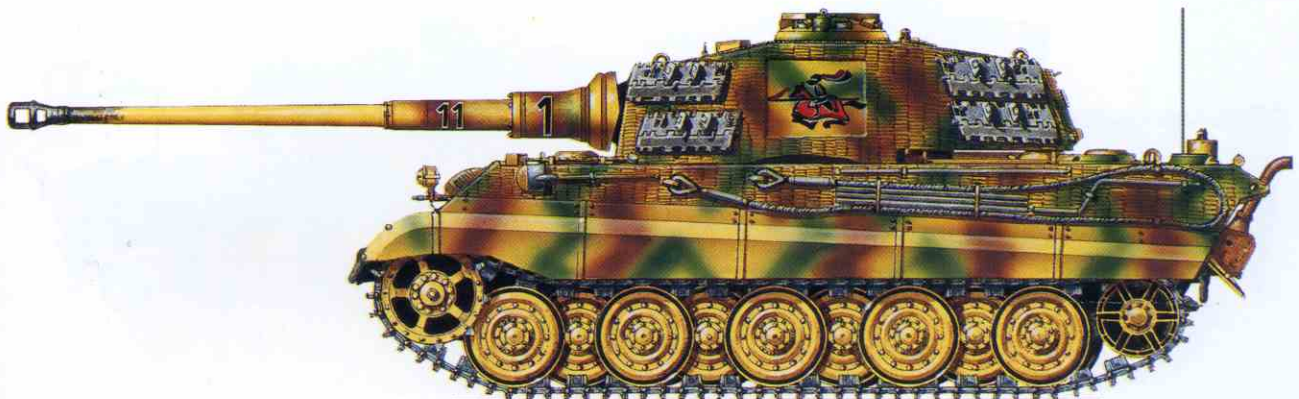
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 3. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, jesień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B “Tiger” of the 3rd Company of the 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, Autumn 1944.

Panzerbefehlswagen VI Sd Kfz 267 „Tiger“ II z dowództwa 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, Prusy Wschodnie, grudzień 1944 roku.
Panzerbefehlswagen VI Sd Kfz 267 “Tiger” II from the HQ of the 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, East Prussia, December 1944.

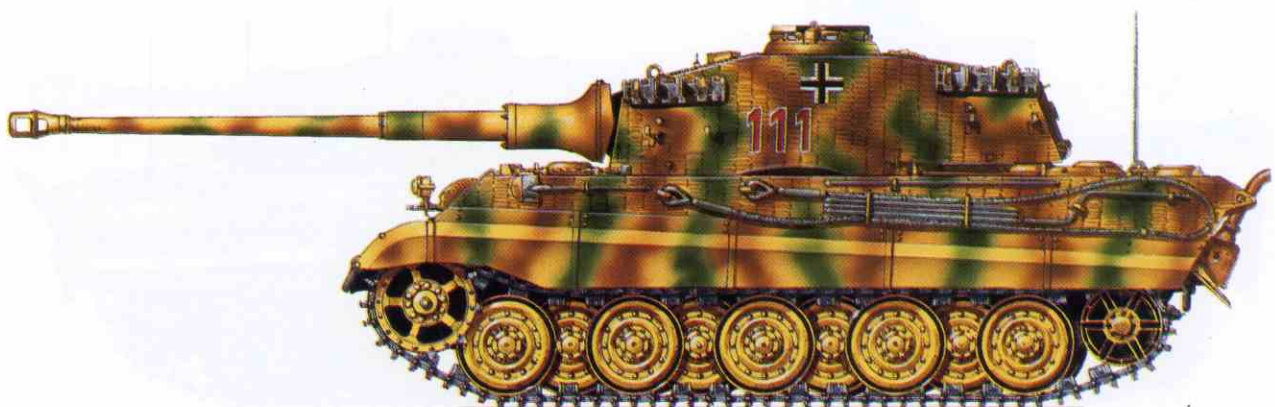
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 2. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, jesień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B “Tiger” of the 2nd Company of the 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, Autumn 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 1. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, wrzesień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II of the 1st Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, September 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 3. kompanii 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, Prusy Wschodnie, październik 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II from the 3rd Company of the 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, East Prussia, October 1944.

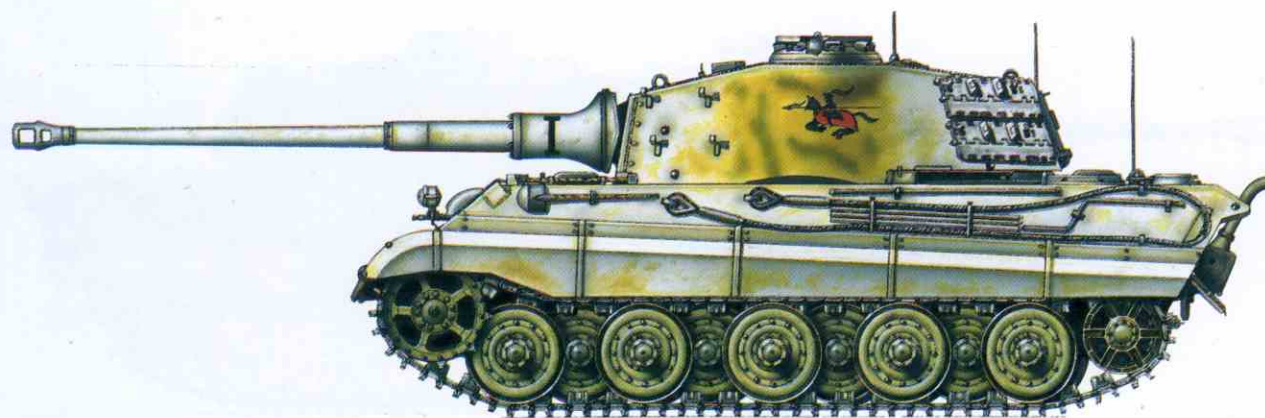
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 1. kompanii 501. Batalionu Czołgów Ciężkich, Polska, październik 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II from the 1st Company of the 501st schwere Heeres Panzer Abteilung, Poland, October 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 2. kompanii 503. Batalionu Czołgów Ciężkich, Budapeszt, październik 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II from the 2nd Company of the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung, Budapest, October 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II z 3. kompanii 503. Batalionu Czołgów Ciężkich, Węgry, grudzień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 182 Ausf. B „Tiger“ II from the 3rd Company of the 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung, Hungary, December 1944.

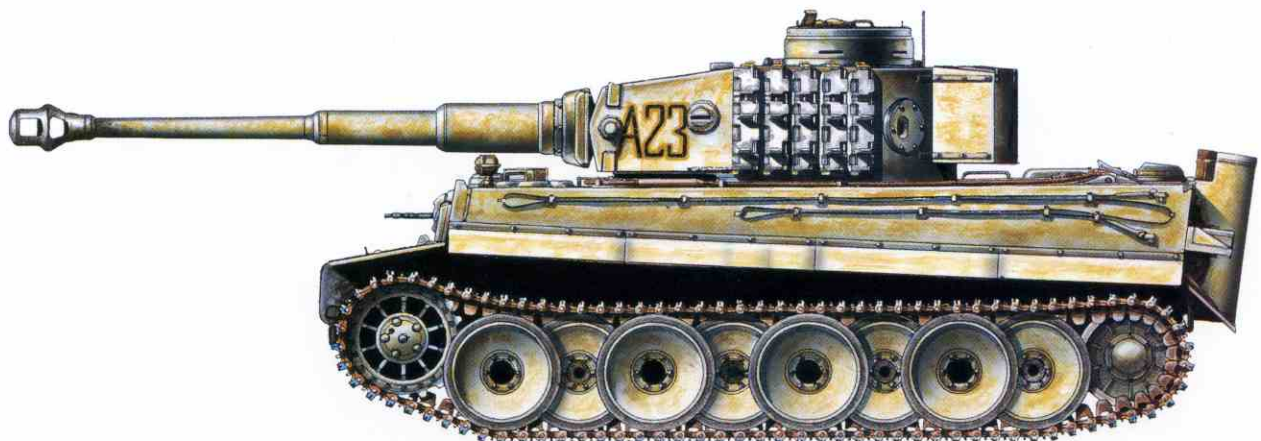
Panzerbefehlswagen VI Sd Kfz 268 „Tiger“ II z dowództwa 505. Batalionu Czołgów Ciężkich, Prusy Wschodnie, grudzień 1944 roku.
Panzerbefehlswagen VI Sd Kfz 268 „Tiger“ II from the HQ of the 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, East Prussia, December 1944.

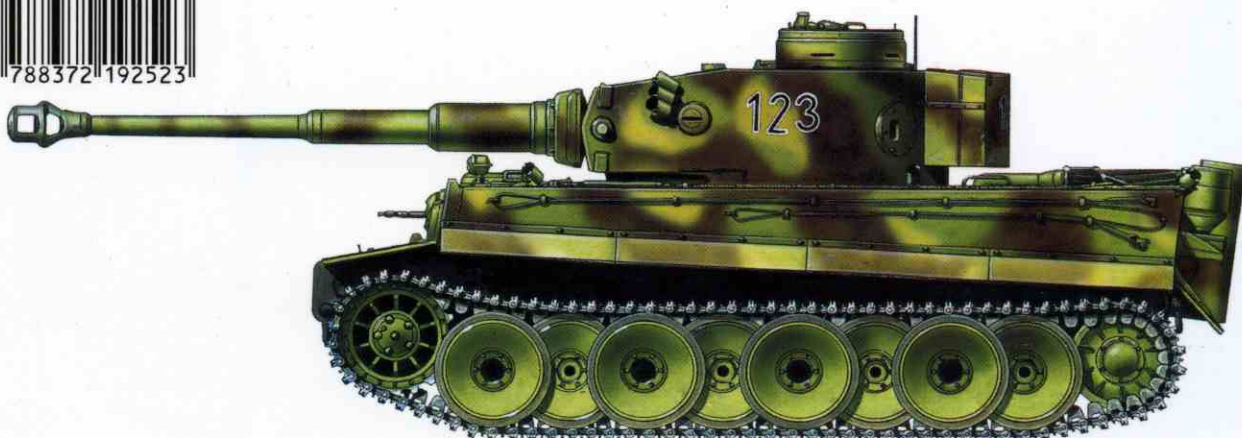
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 9. kompanii 3. Pułku Pancernego SS, 3. DPanc. SS „Totenkopf“, Polska, sierpień 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ of the 9th Company 3rd SS-Panzer Regiment 3rd SS-Panzer Division “Totenkopf”, Poland, August 1944.

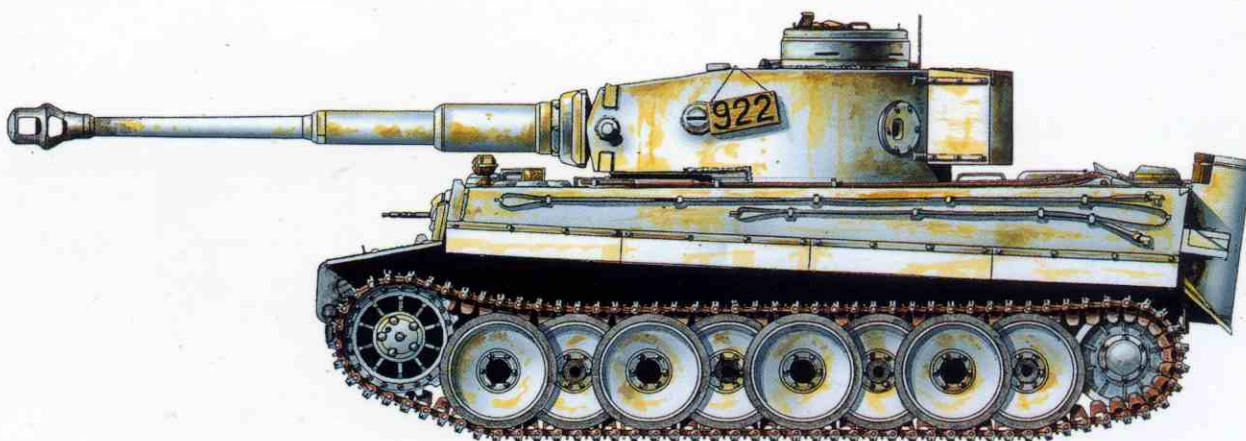
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 506. Batalionu Czołgów Ciężkich, Ukraina, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger” of the 506th schwere Heeres Panzer Abteilung, Ukraine, Spring 1944.

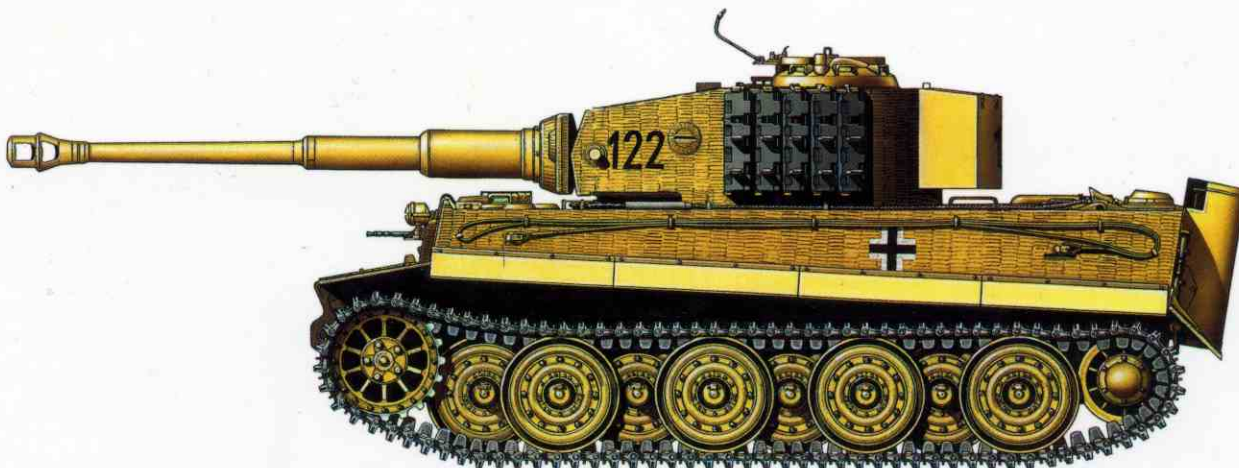
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z III. Batalionu Pułku Pancernego „Großdeutschland“, Ukraina, styczeń 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger” of the IIIrd Abteilung Panzer Regiment “Großdeutschland”, Ukraine, January 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 505. batalionu Czołgów Ciężkich, front wschodni, wiosna 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company 505th schwere Heeres Panzer Abteilung, Eastern Front, Spring 1944.

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 9. kompanii 3. Pułku Pancernego SS 3. DPanc SS „Totenkopf”, Ukraina, marzec 1944 roku.
*PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 9th Company 3rd SS-Panzer Regiment 3rd SS-Panzer Division “Totenkopf”,
Ukraine, March 1944.*

PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E „Tiger“ z 1. kompanii 503. Batalionu Czołgów Ciężkich, Kołomyja, maj 1944 roku.
PzKpfw VI Sd Kfz 181 Ausf. E “Tiger” of the 1st Company 503rd schwere Heeres Panzer Abteilung, Kolomyja, May 1944.